

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 11

(2005–2006)

Om samarbeidet i organisasjonen for
sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE)
i 2005

24	Erklæring i anledning konflikten som håndteres av OSSEs Minsk-gruppe ..	67	27	Erklæring fra utenriksminister Jonas Gahr Støre på det 13. møtet i OSSEs ministerråd Ljubljana 6. desember 2005	72
25	Erklæring fra Norges delegasjon	68	28	Sammen om et felles formål: Mot et mer effektivt OSSE. Sluttrapport og anbefalinger fra OSSE-panelet for å styrke OSSEs effektivitet, 27. juni 2005.....	74
26	Erklæring fra dr. Dimitrij Rupel, formann i OSSE, på det 13. møtet i OSSEs ministerråd.....	69			

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 11

(2005–2006)

Om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2005

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 7. april 2006,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Det politiske samarbeidet. Felles innsats mot nye trusler

Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa spilte en viktig rolle i prosessen som førte til murens fall og slutten på den kalde krigen. Helsingforsprosessens historiske visjon om et samlet og fritt Europa er imidlertid ennå ikke oppnådd. I tillegg til at en rekke land fremdeles er preget av konflikt og ustabilitet, er en rekke nye trusler mot vår felles sikkerhet oppstått. Grenseoverskridende organisert kriminalitet som omfatter handel med mennesker, narkotika og våpen, samt terrorisme er problemer som best kan bekjempes i fellesskap.

Ved årsskiftet 2005/2006 står OSSE sterkere rustet enn ett år tidligere. 2005 ble preget av grunnleggende diskusjoner om OSSEs plass i europeisk sikkerhetsarkitektur, dens mandat og dens virkemåte. Den sikkerhetspolitiske situasjon som OSSE vokste frem fra er grunnleggende endret. I tillegg har Russland og en rekke land i Samveldet av uavhengige stater (SUS) satt spørsmålsteget ved om organisasjonen lenger ivaretar deres interesser. Uenighet knyttet til budsjett og bidragsskalaer truet i tillegg med å lamme organisasjonens virksomhet. Diskusjon knyttet til reform av organisasjonen har derfor preget OSSE i hele 2005.

Regjeringen mener denne diskusjonen har hatt positive virkninger. Reformpanelets rapport (se

1.3) har fått frem hva OSSEs bidrag til det multilaterale samarbeidet er og oppfordret til en samling om organisasjonens grunnleggende verdier. Samarbeidsklimaet er derfor bedret og man er blitt enige om løsninger i budsjettspørsmålene. Regjeringen vil i 2006 arbeide for å forsterke denne positive trenden og arbeide for at organisasjonen bidrar til å oppnå viktige mål for norsk europapolitikk.

1.1 Norges prioriteringer i OSSE

Regjeringen ser arbeidet i OSSE som en del av en aktiv europapolitikk som er bredere enn forholdet til EU. Norges deltakelse i den politiske dialogen i OSSE og støtte til organisasjonens operasjonelle virksomhet bidrar til å oppnå regjeringens målsetting om å fremme demokrati, menneskerettigheter og stabilitet i Europa. Dette inkluderer kampen mot nye trusler, som terrorisme og organisert kriminalitet, inkl. menneskehandel.

Det at OSSE er en konsensusorganisasjon gjør at gode argumenter og evne til å finansiere prosjekter gir Norge stor relativ innflytelse på organisasjonens virksomhet. Norge har legitimitet hos nær sagt alle deltakerland som en genuin fredsnasjon uten en skjult dagsorden. Norge har også mulig-

het til å fremme en egen politikk i OSSE i forhold til EU-landene. Gjennom OSSE har Norge samtidig mulighet til å komme i inngrep med deler av EUs politikk i våre nærområder. Gjennomføringen av EUs naboskapspolitikk vil trolig øke kontaktflaten mellom EUs utenrikspolitikk og arbeidet i OSSE i året som kommer. I OSSE har Norge også et forum for konsultasjoner med USA og Russland.

Norge har i 2005 blant annet prioritert arbeidet med reform. Dette har vært en naturlig videreføring av tidligere argumentasjon fra norsk side for strukturelle reformer av organisasjonen. OSSE har på en fleksibel måte etablert nye strukturer for å møte nye utfordringer for regional sikkerhet. Nettverket av feltoperasjoner, institusjoner og formannskapets personlige representanter med ulike mandater og tilknytningsformer gjør at organisasjonen kan fremstå som lite enhetlig. En uoversiktlig struktur med mange uavhengige enheter har også bidratt til mistanker om at de større landene bruker organisasjonen til å fremme bilaterale interesser. Strukturell reform av organisasjonen vil dermed både kunne effektivisere den og ha positive politiske konsekvenser. Norge har bl.a. argumentert for at generalsekretæren bør få en sterkere rolle, politisk og operasjonelt, og for å etablere mer enhetlige og transparente strukturer i organisasjonen. Det har vært viktig for Norge å sørge for at reformprosessen ikke vanskeliggjør eller svekker OSSEs arbeid, særlig for menneskerettigheter og demokrati. For at man skal kunne overvåke deltakerlandenes opprettholdelse av OSSEs standarder, er det viktig at OSSEs institusjoner beholder stor grad av autonomi for å forhindre politisk press.

Et annet viktig felt for Norge har vært likestilling, kvinners rolle i fredsbevarende operasjoner og kampen mot menneskehandel. Norge har arbeidet for et tillegg til handlingsplanen mot menneskehandel som tar for seg handelen med barn. Dette tillegget ble vedtatt under ministtermøtet i Ljubljana i desember 2005. Regjeringen mener det nå er viktig at handlingsplanen blir gjennomført og Norge har fått gehør for en ordning der OSSEs spesialrepresentant og enheten mot menneskehandel skal rapportere årlig til OSSEs faste råd om status. I Ljubljana fikk man også igjennom en beslutning om retningslinjer for OSSEs personell i forhold til menneskehandel. Norge har aktiv støttet et svensk initiativ om gjennomføring av FNs sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner i fredsbevarende operasjoner. Man fikk i Ljubljana konsensus for et vedtak som gir OSSEs strukturer i oppdrag å utarbeide og tilpasse prosjekter for å integrere kvinner i konfliktforebygging, krisehånd-

tering og gjenoppbygging etter konflikter. Norges ambassadør til OSSE skal lede en arbeidsgruppe som skal bistå formannskapet i å bringe arbeidet på likestilling, SR 1325 og toleransefeltet videre.

Bygging av rettstaten og innsats på politisektoren har lenge vært høyt prioritert fra norsk side. En velfungerende rettsstat er bærebjelken i et stabilt demokrati. Innsats på denne sektoren er med på å bekjempe organisert kriminalitet og korrupsjon og bidrar til fredelig sameksistens i samfunn preget av etniske eller politiske konflikter. Norge har særlig hatt en sterk stilling i politiarbeidet til OSSE i Serbia-Montenegro og har støttet politireform i Kirgisistan. Vi vil i 2006 se på mulighetene for et prosjekt i justissektoren i Moldova.

OSSE er en viktig normsetter i forhold til et annet prioritert område i norsk politikk: kontroll med håndvåpen og konvensjonell ammunisjon. Norge er aktiv i dette arbeidet og støtter konkrete prosjekter i OSSE-området.

OSSEs brede og flerdimensjonale tilnærming til sikkerhet gir et godt utgangspunkt for å bekjempe terrorisme. FNs vedtak og rammeverk utgjør det juridiske og politiske grunnlaget for OSSEs aktiviteter på dette området. Som en politisk organisasjon bidrar OSSE til å øke bevisstheten og kunnskapen rundt de problemer man står overfor, og skape politisk tilslutning til nye initiativ og iverksettelse av tiltak. For Norge har det vært viktig å arbeide for at kampen mot terrorisme ikke går på bekostning av menneskerettighetene. Det lyktes imidlertid ikke å få konsensus om en beslutning på ministermøtet om å slutte seg Europarådets retningslinjer for forholdet mellom menneskerettigheter og terrorisme.

1.2 OSSEs plass i internasjonal politikk

OSSE er en regional organisasjon under kapittel VIII i FN-pakten. OSSE er den eneste sikkerhetsorganisasjon der alle europeiske land, innbefattet Russland og landene i Kaukasus, samt Sentral-Asia, USA og Canada, deltar på like fot.

OSSE er kjennetegnet ved et sikkerhetsbegrep som favner bredt. I tillegg til å omfatte militær nedrustning og tillitskapende arbeid ser OSSE på sikkerhetsaspekter knyttet til økonomisk utvikling og vern av miljøet, samt på menneskelig sikkerhet. Det er særlig den menneskelige dimensjon i OSSE med sine standarder for menneskerettigheter og demokrati, som har hatt stor betydning i de store politiske omveltningene i deltakerlandene i øst.

Utgangspunktet for OSSE er Konferansen for sikkerhet og samarbeid i Europa (KSSE) som var

et viktig forum for dialog i et delt Europa. Det er mer enn 30 år siden Helsingforsavtalen ble inngått, men OSSEs normative arbeid har fortsatt å utvikle seg. Det meste av OSSEs ressurser brukes til å bistå deltakerlandene i å oppnå de standarder man har forpliktet seg til. Særlig viktig er OSSEs 18 feltoperasjoner som bruker 70% av OSSEs samlede budsjett.

OSSEs geografiske fokus har av naturlige grunner vært på de land som har vært preget av væpnet konflikt eller av politisk omveltning som følge av kommunismens fall. Mesteparten av OSSEs ressurser brukes fremdeles på Balkan, men aktiviteten er økende i en rekke land i Samvellet av uavhengige stater (SUS). Landene der OSSE har sendelag (vertslandene) får av naturlige grunner mye fokus i OSSEs faste råd. Av noen land blir derfor OSSEs nærvær sett på som et tegn på manglende demokratisk utvikling, et stigma som det av ulike grunner er viktig for dem å bli kvitt. På Balkan har imidlertid OSSE-sendelagene fått en økende aksept pga. deres viktige institusjonsbyggende rolle som er av stor hjelp for landenes arbeid med å gjøre seg klare for EU-medlemskap.

OSSEs arbeid med valg og valgobservasjon har også vist seg å ha store politiske konsekvenser. Frie og rettfærdige valg er bærebjelken i et demokratisk system og er samtidig svært viktig for å gi et lands myndigheter internasjonal legitimitet. OSSEs valgobservasjon er derfor ikke bare innenrikspolitisk viktig, men også avgjørende for enkelte deltakerlands aspirasjoner om tettere integrasjon med vestlige strukturer som EU og NATO.

Russland har de siste år uttrykt stor skepsis til både OSSEs feltvirksomhet og valgobservasjon. Et hovedproblem er den geografiske ubalanse som ligger i at alle OSSEs feltoperasjoner ligger i øst, mens overvekten av OSSEs personell kommer fra land i vest. Samtidig er OSSEs operasjonelle virksomhet avhengig av frivillige bidrag fra deltakerland, og denne kommer i all hovedsak fra land i vest. Dette faktum har skapt grobunn for påstander om at OSSE er styrt av en dagsorden om å utbre vestlige verdier og dominans østover i Europa. Russland mener det er et tegn på dobbeltmoral når OSSE ikke engasjerer seg på samme måte i Vest-Europa og USA. En annen ubalanse, ifølge Russland, er det store fokuset på den menneskelige dimensjon i forhold til de to andre dimensjonene i OSSEs arbeid.

Året 2005 ble på bakgrunn av Russland og en del andre SUS-lands misnøye med organisasjonens virkemåte preget av grunnleggende diskusjoner om OSSEs plass i europeisk sikkerhetsarkitektur,

dens mandat og dens strukturer. Reformprosessen i OSSE er langt fra fullført (se 1.3), men diskusjonen i seg selv ser ut til å ha ført til et bedre samarbeidsklima i organisasjonen. Alle deltakerland føler seg i større grad lyttet til og både det slovenske (2005) og det belgiske (2006) formannskapet har lagt vekt på områder som virker samlende på organisasjonen.

Man må likevel være forberedt på at sider ved OSSE-samarbeidet, som valgobservasjon og sendelagenes mandater, også i 2006 vil komme under press. Regjeringen vil fortsatt arbeide mot et hvert forslag som kan svekke OSSEs arbeid for menneskerettigheter og demokrati. OSSEs forpliktelser er like gyldige for alle deltakerland. I de vestlige land finnes imidlertid et fungerende rettsvesen og et aktivt sivilt samfunn som passer på at myndighetene oppfyller sine internasjonale forpliktelser og at interne konflikter løses i henhold til nasjonale lover. Den geografiske «ubalanse» i organisasjonen som Russland påpeker er dessverre et resultat av realiteter på bakken. Norge har imidlertid argumentert for mekanismer som kan øke deltakelsen fra land i øst i OSSEs valgobservasjoner.

Bak denne diskusjonen om ulike typer ubalanse ligger erkjennelsen av at allianseforholdene i Europa er grunnleggende endret i forhold til 1975. Det finnes ikke lenger noen klar øst-vest deling av Europa og i en rekke land, som for eksempel Ukraina og Georgia, pågår det interne diskusjoner om hvorvidt landene bør orientere seg mot EU eller mot Russland som strategisk partner. Det at OSSE er med på å forberede land på EU-medlemskap eller gjennom valgobservasjon bidrar til å skifte ut Russlandsvennlige regimer, er med på å forklare at Russland ikke lenger er like begeistret for OSSE.

OSSE er også tematisk under press. EU og NATO har interesse av stabilitet i sine nærområder og har målsetninger som ligger tett opp til OSSEs. FN og dets underorganisasjoner er også aktive i de land der OSSE er operasjonelle. I 2005 ble det inngått en samarbeidsavtale mellom OSSE og Europarådet for å styrke synergier og unngå overlapping. Det internasjonale samfunn er inne i en periode med endringsprosesser i de fleste multilaterale fora. De fleste land er også opptatt av å finne hvilket forum som det gir best uttelling å benytte seg av. OSSEs fremtid er avhengig av at deltakerlandene fremdeles ønsker å bruke organisasjonen i for eksempel håndteringen av interne eller regionale konflikter.

OSSEs kontinuerlige utfordring er å finne sin plass i dette bildet og sørge for at alle deltakerland føler at de har gevinst av å delta i samarbeidet.

Regjeringen mener OSSE må definere sin rolle ut fra sine komparative fortrinn: OSSE har en bred deltakerkrets der alle land, fra Vladivostok til Vancouver, deltar på like fot; OSSE har et svært fleksibelt virkemiddelapparat i felt som raskt kan tilpasses til å møte nye utfordringer; OSSE har opparbeidet seg kompetanse på områder som valg, institusjonsbygging innen politi og resten av justissektoren, kampen mot menneskehandel og håndvåpen/ammunisjonsproblematikk; OSSE-området med partnerland bringer ulike kulturelle og religiøse grupper sammen og spiller en rolle som forum for dialog.

1.3 Reformprosessen

Det ble i februar 2005 nedsatt et reformpanel av syv uavhengige personer med lang erfaring fra internasjonal politikk. Knut Vollebæk, tidligere norsk utenriksminister og formann i OSSE i 1999, ble valgt til panelets leder. Formålet med panelet var å få diskusjonene knyttet hvordan OSSE-samarbeidet kan tilpasses endringene i den regionale sikkerhetspolitiske kontekst, samt hvordan dets strukturer kan effektiviseres, over i et nytt og mer overordnet spor. Reformpanelet klarte å finne konsensus på alle punkter, med ett unntak, og leverte sine anbefalinger til OSSEs formann i Ljubljana den 27. juni (se vedlegg 28).

Reformpanelets rapport ble presentert i OSSEs faste råd 30. juni og ble godt mottatt av deltakerlandene. Den generelle holdning var at det var et balansert dokument som imøtekom Russlands bekymringer uten å fremme forslag som kunne svekke OSSEs aktiviteter på de områder som er viktige for USA og Vest-Europa. På et høynivåmøte om reform i september ble man enige om å nedsette en egen komité til å utarbeide konkrete reformtiltak frem mot ministermøtet i Ljubljana.

Det viste seg imidlertid at i reformkomitéen falt deltakerlandene raskt tilbake til velkjente standpunkter. Det ble dermed ikke mulig å bli enige om noen konkrete tiltak før ministermøtet i Ljubljana. Beslutningen gir OSSEs faste råd i oppgave å rapportere til ministermøtet i 2006 på et titalls reformrelaterte spørsmål hvorav de viktigste er:

- Forbedre arbeidsmetodene/den konsultative prosess og bedring av planlegging og avholdelse av OSSE konferanser;
- Styrke transparens i organisasjonens arbeid, inkludert i budsjettarbeidet og i organisasjonens bruk av frivillige bidrag;
- Vurdere tiltak for å styrke generalsekretærens rolle og støtte ham i å fullt ut utnytte sitt man-

dat, samt å modernisere og profesjonalisere sekretariatet;

- Styrke OSSEs tre institusjoner og de 18 sendelag og vurdere hensiktsmessigheten av tematiske sendelag;
- Vurdere muligheten av å gi OSSE rettslige status som andre internasjonale organisasjoner, herunder privilegier og immunitet til de ansatte;

Ministerbeslutningen gir videre OSSEs kontor for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) i oppgave å utarbeide, i nært samarbeid med deltakerland, en rapport til neste ministermøte om deltakerlandenes oppfølging av alle sine OSSE forpliktelser, mulige tilleggsforpliktelser, måter å styrke ODIHRs valgrelaterte arbeid på, og om hvordan bedre institusjonens bistand til deltakerlandene.

1.4 Ministermøtet i Ljubljana

OSSEs 13. ministermøte fant sted i Ljubljana 5. - 6. desember. Formålet med dette årlige møtet er å gjøre opp status for inneværende år og gi politiske signaler til det innkommende formannskapet (Belgia). Møtet er også OSSEs øverste beslutningsorgan og en rekke forslag til vedtak ble forelagt utenriksministrene.

De fleste ministrene kom i sine innlegg inn på reformprosessen. De fleste land støttet en forsiktig reformprosess for å effektivisere OSSEs strukturer, men mange var opptatt av at man ikke skulle har reform for dens egen skyld. USA uttalte seg mer i retning av status quo, men viste også forståelse for viktigheten av å trekke i samme retning. Russlands utenriksminister på sin side satte spørsmålsteget ved grunnleggende elementer i OSSEs arbeid, som valgobservasjon og institusjonenes uavhengighet. Fra en rekke land øst for Wien var balanse mellom dimensjonene hovedfokus for reform. Kirgisistan brukte det meste av sitt innlegg på å argumentere for en omlegging av OSSEs sendelag til et prosjektkoordinerende kontor. Som nevnt under 1.3 ble man ikke enige om noen konkrete reformer, men vedtok et «veikart» for den videre reformprosessen.

På tredje ministermøte på rad ble det ikke mulig å bli enige om en ministererklæring pga. uenighet knyttet til omtalen av Russlands forpliktelse til å trekke styrker og militært materiell ut av Georgia og Moldova (Istanbulforpliktelsene). Man fikk imidlertid en egen erklæring i forhold til Georgia (se vedlegg 23), ettersom Russland og Georgia nå er blitt enige om en tidsplan for russisk

uttrekning. En erklæring om Moldova oppnådde ikke konsensus. Da det ble klart at det ikke ble noen ministererklæring, holdt Norge, på vegne av NATO-landene i OSSE, et innlegg om viktigheten av at Istanbulforpliktelsene ble oppfylt (se vedlegg 25). Formannskapet (Slovenia) fremførte en omforent versjon av utkastet til ministererklæring som sin oppsummering av ministermøtet (se vedlegg 26).

Til tross for ovennevnte må man kunne si at ministermøtet i Ljubljana førte organisasjonen inn i et mer positivt spor. Møtet var preget av en atmosfære til fleksibilitet og respekt for hverandres posisjoner for å kunne trekke organisasjonen i samme retning. Minstervedtakene (vedlegg 1-21) satte kursen for OSSEs arbeid i 2006 og fra norsk side var vi aktivt engasjert utarbeidelsene av mange av dem; reform; bekjempelse av menneskehandel; kvinners rolle i konfliktfore-

bygging og gjenoppbygging; samt en rekke vedtak med sikte på å sette organisasjonen bedre i stand til å ta tak i og møte nye trusler og utfordringer som organisert kriminalitet, grensesamarbeid og migrasjon.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre la i sitt innlegg vekt på reformprosessen og på OSSEs viktige rolle som støttespiller for nye demokratier og i å møte nye trusler og utfordringer mot europeisk sikkerhet. Støre la særlig vekt på organisasjonens innsats i arbeidet med å bekjempe menneskehandel, og han fremhevet nødvendigheten av styrket samarbeid med FN, NATO, EU og Europarådet. Utenriksministeren slo fast at man på norsk side ønsker å se arbeidet i ulike internasjonale fora i sammenheng. Videre fremhevet han den økonomiske og miljømessige dimensjon i OSSE og støttet opp om transport som et viktig satsningsområde fremover (se vedlegg 27).

2 Arbeidet med regionale konflikter

Konflikthåndtering står helt sentralt i OSSEs mandat. Ved siden av den politiske dialog i OSSEs faste råd, er det arbeidet i felt gjennom sendelagene som er organisasjonens viktigste redskap i å forebygge og håndtere konflikter i tillegg til å arbeide med samfunnsbygging i etterkant. OSSE har i dag 18 feltoperasjoner i 16 land. Sendelagene har virksomheter innenfor alle OSSEs tre dimensjoner og samarbeider konkret og på en dag-til-dag-basis med landenes myndigheter og med andre internasjonale organisasjoner. I tillegg til Norges regulære årlige bidrag til OSSEs budsjett støtter Norge feltoperasjonene gjennom å sekundere personell og gjennom å finansiere prosjekter i OSSE-regi. To av sendelagslederne er sekondert fra Norge, Ivar Vikki i Almaty, Kasakhstan og Hans Ola Urstad i Beograd, Serbia-Montenegro (fra februar 2006). For Norge er det en prioritet å sørge for økt kvinneandel i OSSEs operasjoner som oppfølging av OSSEs handlingsplan for likestilling og FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325.

2.1 Vest-Balkan

Det var på Vest-Balkan, i kjølvannet av oppløsningen av Jugoslavia på 1990-tallet, at OSSEs feltvirksomhet startet for alvor. Organisasjonen har i mer enn ti år vært en sentral aktør i regionen med sitt arbeid for fred, forsoning, demokratibygging og for utbygging av rettsstaten. OSSEs feltvirksomhet har fremdeles sitt tyngdepunkt i denne regionen.

Norge har i alle år støttet OSSEs arbeid på Vest-Balkan og gitt betydelige bidrag til organisasjonens aktiviteter, ikke minst i forhold til sekondering av personell, støtte til prosjekter innen demokrati, menneskerettigheter, nasjonale minoriteters rettigheter, valgspørsmål og reform av politiet. Norsk politis engasjement på Vest-Balkan er viktig også i lys av arbeidet med å bekjempe organisert kriminalitet. Norge har hatt en ledende rolle i arbeidet for politireform i Serbia.

De siste årene har det funnet sted en forsiktig nedtrapping av sendelagenes aktiviteter i og med at oppgaver i henhold til sendelagenes mandater etter hvert oppfylles samt blir overført til nasjonale

myndigheter og lokale aktører. Samtidig har man sett et økt engasjement fra EUs side, der EU har overtatt oppgaver som tidligere lå hos OSSE. Til tross for dette vil Vest-Balkan også i tiden fremover oppta en sentral plass i OSSEs operative virksomhet, og engasjementet i regionen vil være betydelig. Selv om utviklingen i regionen har vært positiv, vil også OSSEs arbeid være viktig for disse landenes arbeid med å oppfylle Københavnkriteriene for EU-medlemskap. Det vil imidlertid, i lys av utviklingen, være behov for at sendelagenes mandater tilpasses bedre til den nye situasjonen. Problemer knyttet til minoritetsspørsmål, samt retur av flyktninger og internt fordrevne står fremdeles uløst og det gjenstår fortsatt viktige oppgaver innen institusjonsbygging og utvikling av lovgivning.

Euroatlantisk integrasjon er drivkraften for fremdrift i reformprosessene i regionen. Tettere integrasjon med Europa er et viktig steg på veien mot en varig stabilisering av regionen, styrking av det gjensidige samarbeidet. Samtlige land på Vest-Balkan har sterke aspirasjoner om tettere euroatlantisk integrasjon og medlemskap i EU og NATO. Institusjonell og juridisk reform og tilpassning til europeiske standarder er derfor hovedfokus for regjeringene i regionen og OSSE spiller en viktig rolle som pådriver og rådgiver i dette arbeidet. Sendelagene bistår med oppbyggingen av demokratiske institusjoner og rettsstaten, bidrar i utviklingen av nasjonale lovverk og sementering av respekt for menneskerettighetene og de driver forsoningsarbeid.

OSSEs sendelag i *Kosovo* er OSSEs største feltoperasjon. Sendelaget utgjør en av de fire pilarene i den FN-ledete operasjonen UNMIK. Sendelagets hovedoppgave er å bistå i: oppbyggingen av bærekraftige demokratiske institusjoner; fremme av rettsstatens prinsipper og sikre respekt for menneskerettighetene. Målsetningen er å legge et varig grunnlag for fred og forsoning mellom alle etniske grupper. Til tross for de fremskritt som er gjort i Kosovo det siste året, er forholdet mellom de etniske gruppene fremdeles preget av mistro og uroligheter. Etnisk-motivert kriminalitet påvirker sikkerheten i Kosovo, og begrenser bevegelsesfriheten til minoritetsgruppene.

Den politiske virkeligheten i Kosovo har i 2005 vært preget av spørsmålet om Kosovos fremtidig status. Dette er et svært sensitivt spørsmål, og avklaringen av endelig status vil kunne få så vel regionale, som internasjonale konsekvenser. Norges ambassadør til NATO, Kai Eide, ble i juni 2005 utnevnt som FNs spesialutsending for å vurdere implementeringen av standarder i Kosovo i henhold til Sikkerhetsresolusjon 1244. Eide konkluderte med at man til tross for mangler innen standardimplementeringen burde starte forhandlinger om status. FN ga sin tilslutning til dette og Finlands tidligere president Martti Ahtisaari ble utnevnt av generalsekretær Annan som leder for statusprosessen.

Verken OSSE som organisasjon eller sendelaget deltar direkte i selve statusforhandlingene. Sendelaget bidrar imidlertid indirekte på det praktiske området og er fullt integrert på bakken gjennom arbeidet med desentralisering og standardimplementeringen. Dette er begge prosesser som må fortsette parallelt med statusforhandlingene. Sendelaget har også støttet statusprosessen gjennom å arrangere forhandlingskurs for relevante deltakere.

OSSEs rolle når statusprosessen er slutført må også avklares. Gjennom store deler av 2005 har sendelaget deltatt i en dialog blant de internasjonale aktørene i Kosovo om arbeidsfordeling og tilstedeværelse under og etter statusforhandlingene. Hovedfokus har vært å opprettholde et stabilt miljø under statusforhandlingene, samtidig som man sikrer normal fremdrift i sendelagets arbeid og forbereder seg til post-status perioden. Sendelaget vil også i fremtiden ha en viktig rolle å spille i Kosovo. Sendelagets rolle vil fremover i økt grad innebære overvåking og kapasitetsbygging. I og med at OSSE vil være eneste internasjonale aktør med feltnærvær i Kosovo vil organisasjonens rolle bli svært viktig, spesielt med tanke på lokal kapasitetsbygging, overvåking av desentraliseringsprosessen og etter hvert statusimplementeringen.

Sendelaget i *Kroatia* har i 2005 fokusert på seks hovedområder: flyktningeretur, politireform, utvikling av det sivile samfunn, overvåking av rettssaker mot krigsforbrytere og reform av medialovgivningen og valglovgivningen. Det har vært fremgang på alle felt, og det er mulig at arbeidet innen politireform, media og det sivile samfunn kan avsluttes i løpet av 2006. Sendelaget jobber aktivt med å endre valglovgivningen og bistår regjeringen med å endre denne i henhold til anbefalinger fra ODIHR og Europarådet. Man forventer resultater på dette området tidlig i 2006. Mest arbeid gjenstår innen

rettsstatsreform og retur av flyktninger og internt fordrevne.

Sendelaget har registrert en positiv utvikling med hensyn til tilbakeføring av eiendom til flyktninger og assistanse til gjenoppbygging av boliger som ble ødelagt under krigen. Fortsatt har imidlertid kun en tredjedel av de etniske serberne som flyktet på 90-tallet returnert til Kroatia. Forsinkelsene skyldes en rekke administrative og byråkratiske hindringer, hovedsaklig på lokalt nivå, som ennå ikke er blitt fjernet.

3. oktober 2005 besluttet EUs råd å åpne for tredelsesforhandlinger med Kroatia. Dette er både en bekreftelse på at Kroatia er kommet langt i sin utvikling og et resultat av landets samarbeid med Den internasjonale domstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) og arrestasjonen av Ante Gotovina.

I 2005 har sendelaget i *Bosnia-Hercegovina* fokusert særlig på forsvars- og politireform. Positive resultater på dette området har vært en forutsetning for at EU skulle åpne for forhandlinger om en stabiliserings- og assosieringsavtale (SAA) med Bosnia-Hercegovina. Forsvarsreformen har vært en suksess. EUs krav er tilfredsstillt og de tekniske forutsetningene for NATO/PfP-medlemskap er tilstede. Dette er en respektabel prestasjon som OSSE-sendelaget i stor grad har bidratt til.

Reform av politiet har imidlertid vært vanskelig. EU hadde satt 15. september 2005 som frist for å legge frem en plan for reform av politiet og dermed åpning for SAA-forhandlinger. Etter flere mislykkede forsøk vedtok nasjonalforsamlingen i Republika Srpska en modifisert politireform som tilfredstilte EUs krav tidlig i oktober. EU åpnet i november 2005 for SAA-forhandlinger også med Bosnia-Hercegovina.

Utdanning og reform av utdanningssektoren har også stått høyt på sendelagets dagsorden. Fremdriften på dette området har vært marginal og utdanningssektoren fremstår som et problemområde for Bosnia-Hercegovina. Fraværet av en effektiv koordineringsmekanisme på statsnivå er en faktor som bidrar til å hindre nødvendig reform. Enkelte kommuners beslutning om å dele skolene fysisk og juridisk etter etnisk tilhørighet har skapt stor bekymring i det internasjonale samfunn og hindrer innsatsen for å skape et interetnisk samfunn.

Som ledd i å fremme demokratisk styresett, ansvarliggjøre myndighetene og avhjelpe den politiske apatien i befolkningen, har sendelaget også fokusert på å bevisstgjøre ungdom og politikere om viktigheten av at ungdom deltar i det sivile samfunn på regionalt og lokalt nivå. Tiltak er også gjort

for å fremme entreprenørskap blant unge og etablering av små og mellomstore bedrifter. Sendelaget har videre bidratt til omfattende reform av lokalstyre og kommuneadministrasjon og man har i løpet av 2005 sett tydelige resultater på bedring innen en rekke områder i lokalforvaltningen.

Utviklingen i *Serbia og Montenegro* har vært positiv i 2005 og man har sett økt demokratisk konsolidering og noe fremdrift i reformarbeidet. EU besluttet i september 2005 å innlede forhandlinger om en stabiliserings- og assosieringsavtale med Serbia og Montenegro. Til tross for den positive utviklingen står Serbia og Montenegro foran store utfordringer. Det er fremdeles et misforhold mellom vedtak av nye lover og påfølgende gjennomføring. Kvaliteten og tempoet i reformprosessene lider også under rivalisering og kamp for dominans innen regjeringskoalisjonen i Serbia. Reformarbeidet i Montenegro er blitt skadelidende, bl.a. som følge av splittelsen mellom tilhengerne av uavhengighet og de som ønsker fortsatt statsunion med Serbia. Folkeavstemning om Montenegros løsrivelse fra statsunionen forventes i løpet av april 2006.

Sendelaget har i 2005 aktivt støttet arbeidet med lovgivning, bl.a. med loven om demokratisk og sivil kontroll av de væpnede styrker som er under utarbeidelse. Man har sett på reform av mediasektoren og utvikling av nødvendig medielovgivning. Sendelaget har også gitt faglig støtte til de individuelle parlamentene i Serbia og Montenegro og til statsunionsparlamentet. Sendelaget har i 2005 fokusert spesielt på restrukturering og opplæring av politi og domstoler for å styrke deres uavhengighet og nøytralitet, samt deres evne til å bekjempe organisert kriminalitet, menneskehandel og terrorisme. I samarbeid med OSSE har myndighetene i Serbia og Montenegro utarbeidet et omfattende program for reform av politisektoren i de to republikkene. Den norsk-ledede politiavdelingen i sendelaget har spilt en viktig rolle i gjennomføringen av dette programmet. Politireform spiller en sentral rolle i stabiliseringsprosessen i både Serbia og Montenegro. Politivesenet i de to republikkene står overfor alvorlige utfordringer i arbeidet med bekjempelse av organisert kriminalitet.

Under EUs toppmøte i desember 2005 fikk *Makedonia* status som kandidatland til EU. Det faktum at man ennå ikke har bestemt dato for å starte tiltredelsesforhandlinger er en indikasjon på at landet fremdeles står overfor en rekke praktiske og politiske utfordringer. Det gjenstår mye arbeid innen institusjonsbygging, reform av rettsvesenet med sikte på større uavhengighet og effektivitet,

kapasitetsbygging i den offentlige administrasjon, kamp mot korrupsjon og organisert kriminalitet, og en mer robust økonomisk vekst. Som konsekvens av Ohrid-avtalen fra 2001, hvis mål var å slutte fred mellom makedonske sikkerhetsstyrker og væpnede etnisk-albanske grupper, gjennomføres også en omfattende desentralisering av ansvar og oppgaver til kommunene.

Sendelaget bidrar i dette arbeidet gjennom sine aktiviteter. Å rette opp de mange skjevheter i disse sektorene vil kreve tid, ressurser og fremfor alt politisk vilje til endring. Sendelaget la ned mye arbeid i de tekniske forberedelsene til lokalvalgene som fant sted i mars-april 2005. Gjennomføringen av valget i enkelte valgdistrikt ble imidlertid gjenstand for sterk kritikk fra ODIHRs valgobservatører og andre internasjonale observatører. De omfattende og vedvarende uregelmessigheter som ble registrert viser at rettsstaten ikke fungerer optimalt i alle deler av landet. Makedonia må ta et oppgjør med valgjukset og reformere valgsystemet. En ny valglov er til behandling i parlamentet og forventes endelig vedtatt i mars 2006, i god tid før parlamentsvalget sommeren 2006. Sendelaget bidrar i dette arbeidet.

Det overordnede målet for sendelaget i *Albania* har i 2005 vært støtte til demokratisering, fremme av rettsstatens prinsipper og fremme av respekt for menneskerettighetene. For å oppnå dette målet har sendelaget bidratt med ekspertise og assistanse, spesielt innen reform av lovgivning og av rettsvesenet. Sendelaget har også gitt verdifulle bidrag innen eiendomsreform, regional administrativ reform, kapasitetsbygging for parlamentet, bekjempelse av menneskehandel og korrupsjon, mediautvikling, utvikling av det sivile samfunn og assistanse innen politiarbeid. Reformarbeidet har imidlertid gått sakte. Fravær av politisk vilje synes å være hovedårsaken til manglende gjennomføring av reformer.

Sendelaget har også i 2005 jobbet aktivt med de albanske myndighetene for å endre valglovgivningen og gjennomføre en rekke valgtekniske reformer. Sendelaget har bidratt til løsning av flere betente politiske spørsmål som sammensetningen av den sentrale valgkommisjonen og opptegningen av nye valgdistrikter. Videre har sendelaget gitt faglig ekspertise for å bedre kvaliteten på velgerlistene.

En tilfredsstillende gjennomføring av parlamentsvalget 2005 ble ansett som viktig for Albania, både med tanke på interne politiske forhold og ekstern oppfatning av landets utvikling som demokrati, herunder spesielt med tanke på euroatlantisk integrasjon. ODIHR konkluderte imidlertid

med at parlamentsvalget i juli bare delvis tilfredstilte internasjonale standarder og kriterier for demokratiske valg. Man kunne imidlertid observere enkelte forbedringer i forhold til tidligere valg.

2.2 Kaukasus

Medformennene i OSSEs «Minsk-gruppe» (Frankrike, Russland og USA) fikk i løpet av året i stand flere møter mellom aserbajdsjanske og armenske myndigheter om *Nagorno-Karabakh-konflikten*. To møter mellom president Alijev og president Kotsjarjan i bidro til gjensidig økt tillit, men ikke til betydelig substansiell fremgang i forhandlingene.

Mye tyder på at partene anser at de har interesse av fremgang i forhandlingene, men sider ved den politiske situasjonen i begge land gjør prosessen vanskelig. Presidentene møttes på nytt i forbindelse med OSSEs ministermøte i Ljubljana, og de kom da i fellesskap frem til en uttalelse som ble vedtatt av ministermøtet. Uttalelsen stadfester at partene nå er rede for å ta skrittet fra forhandlinger til reelle beslutninger. Det kommende russiske formannskapet i G8 2006/2007 anses også som betydningsfullt for fremgang i forhandlingene.

OSSE-kontoret i *Aserbajdsjan* har et svært bredt mandat og gjennomfører prosjekter i forhold til det sivile samfunn og media; politi- og justissektoren, økonomisk utvikling og antikorrupsjonsarbeid. Politisk fokus har vært på valglovgivningen og på forsamlingsrett. Aserbajdsjan gjennomførte i november det tredje parlamentsvalget siden Aserbajdsjan fikk sin uavhengighet i 1991. Videre var valget det første etter at landet gjennom konstitusjonelle endringer i 2002 innførte majoritetsvalg i enmannskretser. Alle 125 seter i parlamentet ble valgt etter dette systemet.

Den internasjonale valgobservasjonen pekte i sin rapport på flere forbedringer siden forrige valg, men konkluderte med at gjennomføringen ikke kunne sies å oppfylle de internasjonale krav til demokratiske og frie valg. Valgresultatet gav støtet til flere protestdemonstrasjoner som myndighetene møtte med til dels kraftige reaksjoner. Politiets inngripen mot fredelige demonstranter vakte sterke reaksjoner, og Norge har ved flere anledninger både bilateralt og gjennom fora som OSSE uttrykt bekymring over menneskerettighetssituasjonen i landet. Aserbajdsjan har fremdeles politiske fanger, pressefriheten er redusert, og forsamlings- og ytringsfriheten er begrenset. Korrupsjon og problemer i politi og rettsvesen vanskeliggjør en positiv utvikling av det aserbajdsjanske samfunnet.

OSSE-kontoret i *Armenia* har i samarbeid med Europarådet bistått med forslag til grunnlovsendringer med sikte på spredning av den politiske makten. Endringene tar sikte på å redusere presidentens forføyninger, og legge til rette for et uavhengig rettsvesen, en mer aktiv rolle for parlamentet og de politiske partiene, en effektiv ombudsmannsinstusjon og en uavhengig fjernsynskanal. OSSE-kontoret har også arbeidet for å styrke det sivile samfunn gjennom støtte til frivillige organisasjoner og mediene. Politireform har også vært en viktig arbeidsoppgave for OSSE-kontoret i Armenia. Kontorets strategi har i 2005 hovedsakelig gått ut på å utvikle pensum for politiopplæring, oppgradering av politiskolene, utvikling av en modell for såkalt kommunalt politi.

I november ble det holdt en folkeavstemning om konstitusjonelle reformer, som blant annet krevdes i forbindelse med landets tiltredelse til Europarådet. ODIHRs valgobservasjon rapporterte om høy valgdeltakelse og at valgdagen foregikk i rolige former. Opptellingsresultatet ga støtte til lovendringsforslaget, men flere opposisjonspartier hevdet at valget var forfalsket. Opposisjonen ønsker nyvalg, både av president og parlament. I tillegg mener opposisjonen at lovendringene ikke går langt nok i å avgrense makten til presidenten. Opposisjonen oppfordret derfor velgerne til å boikotte valget. Det er samtidig fra vestlig side advart mot å protestere mot forandringer som anses av Europarådet som en forbedring av demokratiet.

Det er fortsatt uavklarte momenter rundt valglovgivningen i landet, og ODIHR har flere ganger påpekt at det juridiske rammeverket er mangelfullt. Særlig er det blitt påpekt at de politiske partiene ikke har lik adgang til media. Et annet alvorlig problem er at det politiske klimaet i landet er preget av betydelig mistillit mellom myndighetene og opposisjonen, og at den allmenne tilliten til valgprosessen er svært lav.

Etter maktskiftet i *Georgia* i 2003 satte den nye regjeringen i gang et omfattende reformprogram med sikte på å vitalisere økonomien og forbedre levestandarden og de sosiale forholdene for befolkningen. Andre viktige prioriteringer var restrukturering av statsadministrasjonen og politiet. OSSE-sendelaget har bidratt til dette arbeidet innenfor sitt mandat. I tett dialog med georgiske myndigheter har man kartlagt hvordan sendelaget best kan bistå i reformprosessene. I løpet av 2005 har man imidlertid vært vitne til et misforhold mellom myndighetenes høye ambisjoner på den ene side og deres evne, og tildels politiske vilje og evne til å gjennomføre påkrevde endringer. Samtidig har tempoet i reformprosessen på enkelte områder til

tider vært så høyt at det har medført brudd på menneskerettighetene og gått på bekostning av mediafriheten i landet.

Sendelagets viktigste oppgave i Georgia er å bidra i prosessen for en fredelig løsning på den georgisk-ossetiske konflikten. Georgias statsminister Zurab Noghaideli gjestet i september 2005 en spesialsesjon av OSSEs faste råd, der han informerte om innholdet i president Shaakasjvilis nye plan for løsning av konflikten i Sør-Ossetia. Planen skisserer avmilitarisering av konfliktsonen, tillitsbyggende tiltak og økonomisk gjenoppbygging av Sør-Ossetia som nødvendige skritt på veien mot en politisk løsning på konflikten og endelig avklaring av status for Sør-Ossetia. Sendelaget har vært involvert i utarbeidelsen av planen.

Spenningsnivået i konfliktsonen i Sør-Ossetia har gjennom hele 2005 vært høyt. Skyteepisoder har funnet sted daglig, og dødsfall, kidnappinger og forsvinninger har vært vanlige hendelser. I løpet av 2005 har Georgia ved flere anledninger ytret ønske å styrke OSSEs rolle i forhold til konflikten i Sør-Ossetia. Georgia har gjentatte ganger anmodet om økning av antallet OSSE-observatører i konfliktsonen, men Russland har gått klart imot. Det er per i dag åtte OSSE-observatører i konfliktsonen, hvilket er for få til at sendelaget skal kunne utføre sitt oppdrag på en tilfredsstillende måte.

OSSEs grenseovervåking (BMO) av Georgias grenser mot Dagestan, Ingusjetia og Tsjetsjenia var lenge en stabiliserende og konfliktforebyggende faktor i regionen. Ved utgangen av 2004 sørget imidlertid Russland for at grenseovervåkningsoperasjonen ble nedlagt. Som alternativ til denne operasjonen kom man i 2005 til enighet om å iverksette et opplæringsprogram for georgiske grensestyrker i regi av OSSE. Programmet, som ble etablert etter anmodning fra georgiske myndigheter, ble en suksess. Innen utgangen av 2005 hadde 415 grensevakter og offiserer gjennomgått treningsprogrammet. Programmet vil fortsette seks måneder inn i 2006, slik at man får gjennomført vinteropplæring av styrkene og får utdannet de ialt 800 personer som det er lagt opp til i mandatet.

OSSE har i 2005, med norsk økonomisk støtte, iverksatt et omfattende program for reform av politivesenet i Georgia. Innen den menneskelige dimensjon har sendelaget, sammen med ODIHR og georgiske myndigheter, bidratt til utviklingen av en nasjonal plan for bekjempelse av menneskehandel. President Shaakasjvili godkjente planen tidlig i 2005 og planen vil i første omgang løpe i perioden 2005-2006. I den stadig like fastfrosne konflikten i Abkhasia støtter OSSE-sendelaget FN

arbeid for å finne en løsning der Georgias territoriale integritet bevares. Sendelaget gjennomfører også små prosjekter i Abkhasia innen den menneskelige dimensjon.

En særdeles positiv begivenhet i 2005 var felleseklæringen av 30. mai, presentert av utenriksministrene fra Russland og Georgia, om tilbaketrekning av russiske militære styrker og militært materiell fra Georgia. Dette er et viktig ledd i oppfyllelsen av Istanbul-forpliktelsene som Russland påtok seg under OSSEs toppmøte i 1999. Ved utgangen av 2005 har Russland stått ved sine lovnader og tilbaketrekkingen går etter planen.

2.3 Moldova, Hviterussland og Ukraina

OSSEs kontor i *Hviterussland* har et svakt mandat etter påtrykk fra hviterussiske myndigheter, som også i prinsippet kontrollerer alle aktiviteter. Kontoret arbeider imidlertid innen OSSEs tre dimensjoner og har også rettet søkelyset mot myndighetenes manglende demokrati og sterke kontroll av det sivile samfunn, media og opposisjonen.

Vestlige land, herunder Norge, kom også i løpet av dette året med gjentatt og sterk kritikk mot Hviterussland i OSSEs faste råd. Grunnen er at landet ikke overholder sine forpliktelser innen den menneskelige dimensjon. Dette dreier seg særlig om tilstramning overfor det sivile samfunn, uavhengige media og opposisjonen i forkant av presidentvalget i 2006. I OSSEs faste råd avviste Hviterussland like regelmessig kritikken og fremholdt at disse land opererer med doble standarder i den forstand at søkelyset alltid rettes østover og ikke mot manglende oppfyllelse av OSSE standarder i vestlige land. Hviterussland fikk ofte støtte i innleggene til Russland.

OSSE/ODIHR observerte ikke folkeavstemningen 17. oktober 2004 som endret grunnloven slik at president Lukasjenko kan sitte en tredje periode på fem år. OSSE/ODIHR kom imidlertid med sterkt kritikk og en rekke anbefalinger etter parlamentsvalget som fant sted samtidig. Hviterussiske myndigheter var i 2005 dessverre ikke interessert i en dialog med ODIHR om å følge opp disse anbefalingene. Norge og andre vestlige land oppfordret på slutten av 2005 Hviterussland til å invitere til observasjon av presidentvalget i 2006, i tråd med OSSE-forpliktelsene. En slik invitasjon kom i januar 2006.

OSSE rettet skarp kritikk mot presidentvalget i *Ukraina* i november 2004. OSSEs generalsekretær var involvert i forhandlingene som fulgte og som ledet til omvalget den 26. desember der Jusjtsjenko

vant over Janukovitsj. At Russlands favoritt tapte, bidro - sammen med omveltningene i Georgia året før - til å øke Russlands skepsis til ODIHRs valgobservasjoner og OSSE generelt. OSSE har fulgt den politiske utviklingen i Ukraina nøye siden.

OSSEs prosjektkoordinator i Ukraina har full politisk støtte og et svært godt samarbeid med de nye myndighetene. Den overordnede målsetting for koordinatorens arbeid er å støtte Ukrainas anstrengelser for å bli integrert i europeiske og euro-atlantiske strukturer. På grunn av mange henvendelser om støtte fra myndighetene økte kontorets aktiviteter i løpet av 2005. Det arbeides innen alle OSSEs tre dimensjoner. Herunder bistår kontoret statlige organer i arbeidet for å tiltrekke seg investeringer, fremme godt styresett og bekjempe korrupsjon, det gis støtte omstilling av forsvaret og til å tilpasse lovgivning med hensyn til menneskerettigheter og demokratiske standarder. Aktivitetene innen bekjempelse av menneskehandel og støtte til oppbygging av rettsstaten økte betraktelig i løpet av året.

Ved årsskiftet 2005/2006 tok den nye OSSE-formannen, Belgias utenriksminister Karel De Gucht, til orde for forutsigbare, pålitelige og økonomisk akseptabel energitilførsel i tråd med OSSEs strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon som ble vedtatt av deltakerlandenes utenriksministre. Foranledningen var Russlands kutt av gasstilførsel til Ukraina. Hendelsen satte fokus på et tidligere russisk forslag om en OSSE-konferanse om energisikkerhet. Russland synes nå mindre interessert i dette mens USA og EU er betydelig mer interessert enn før.

Aktivitetene til OSSE-sendelaget i *Moldova* dekker et bredt spektrum, inkludert menneskerettigheter, bekjempelse av menneskehandel, oppbygging av rettsstaten, valgobservasjon og militære sikkerhetsaspekter. Hovedoppgaven er å bidra til en løsning på den transnistriske konflikten. OSSE har en sentral rolle i det såkalte femsidige forhandlingsmandatet, som består av OSSE, Russland og Ukraina samt representanter fra Moldova og Transnistria.

Både Moldova og Transnistria blokkerte i store deler av 2004 og 2005 forhandlingene i det femsidige forhandlingsformatet. Stillstanden i denne perioden forverret utgangspunktet for løsning på konflikten og førte partene lengre fra hverandre. Forhandlingene ble imidlertid gjenopptatt i oktober 2005 og forhandlingsformatet ble utvidet til å inkludere EU og USA som observatører. Dette ga grunnlag for forsiktig optimisme. De første forhandlingene i det nye formatet har dog ikke gitt resultater foreløpig og

det hersker utbredt mistro mellom Chisinau og Tiraspol.

I søken etter en løsning på den transnistriske konflikten prioriterer sendelaget også implementeringen av en pakke med sikkerhets- og tillitsbyggende tiltak for å bedre forholdet mellom partene. Pakken er utarbeidet av sendelaget i samarbeid med russiske og ukrainske militære eksperter. Sendelaget har også en viktig oppgave i forhold til å følge opp tilbaketrekking og destruksjon av russisk militært materiell som befinner seg i Moldova i oppfølging av OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999. Transnistriske styresmakter har imidlertid de siste to årene blokkert russisk militær tilbaketrekking. Ingen ammunisjon er trukket ut siden mars 2004. Dette har vært tatt opp gjentatte ganger i OSSE også i 2005, og det er rettet sterke anmodninger til Russland om å legge press på transnistrene, men til ingen nytte. Norge har gitt et større bidrag til å finansiere denne uttrekkingen.

Moldovske myndigheter og den moldovske delegasjonen til OSSE har i løpet av 2005 brukt OSSE som sin arena for å sette fokus på sine problemer med regimet i Tiraspol. Transnistria-konflikten har derfor jevnlig blitt drøftet i OSSEs faste råd og det har blitt rettet sterk kritikk mot de selvutnevnte myndighetene i Transnistria. I siste halvdel av 2004 og begynnelsen av 2005 ble kritikken spesielt rettet mot de transnistriske myndighetenes stengning av moldovske skoler som underviser med latinsk, og ikke kyrillisk, skrift. Sendelaget klarte i løpet av 2005, sammen med de to partenes undervisningsmyndigheter, å finne en løsning på problemet. Med dette fjernet man en stor kilde til spenning mellom partene.

Sendelaget har i 2005 økt sine aktiviteter innen den menneskelige dimensjon, spesielt med tanke på å sikre like utdanningsrettigheter på begge sider av elven Dniestr og har overvåket individuelle menneskerettighetssaker. Sendelaget har også økt sine aktiviteter innen godt styresett, og har styrket sitt samarbeid og koordinering med ODIHR til støtte for demokratiske reformer. Parlamentsvalget i mars 2005 ble gjennomført på en tilfredsstillende måte og resulterte i en klar forpliktelse fra regjeringshold om å starte et omfattende reformprogram for å utvikle det sivile samfunns rolle, fjerne korrupsjon, bedre rollen til uavhengige media, og styrke rettsstaten. Dette er alle områder der sendelaget bidrar.

Moldova er i dag den største kilden i Europa for handel med kvinner og barn som misbrukes til prostitusjon. Landet er det fattigste i Europa og det er særlig unge jenter uten utdanning fra landsbygda som lar seg lokke av falske jobbtilbud i Ves-

ten. Utbryterrepublikken Transnistria fungerer som et knutepunkt. Sendelaget har sammen med myndighetene i Moldova gjort en betydelig innsats i kampen mot menneskehandel. Sendelaget bidrar i utfordringen av nødvendig lovverk for bekjempelse av alle typer menneskehandel. Sendelaget har også gjennomført opplæring av politi, påtalemyndighet og dommere for bedre å sette dem i stand til å bekjempe problemet.

2.4 Sentral-Asia

Sentral-Asia omfatter de fem tidligere sovjetrepublikkene Kasakhstan, Kirgisistan, Usbekistan, Tadsjikistan og Turkmenistan. Grensene ble effektivt av Stalin i 1925 og faller ikke helt sammen med språklige, etniske eller historisk/politiske delelinjer, noe som er en medvirkende årsak til spenningene i området. Generelt sliter de fleste sentralasiatiske landene med trusler og utfordringer som ekstrem fattigdom, korrupsjon, manglende eller svake demokratiske strukturer, grupperinger av islamsk fundamentalisme og ulovlig handel med narkotika, mennesker og våpen samt store miljøproblemer. Samtidig er dette land ikke bare med enorme petroleumsressurser (Kasakhstan og Turkmenistan), men også med en viktig geostrategisk posisjon mellom Russland og Kina.

Det er bred enighet innen OSSE om behovet for økt satsning i Sentral-Asia og det finner nå sted en langsom dreining av midler fra sendelagene på Balkan, til sendelagene både i Sør-Kaukasus og Sentral-Asia. OSSE har små feltkontorer i alle de fem sentralasiatiske land og Norge har sendelagslederen i Kasakhstan. Kontorene har alle et vidt mandat med fokus på konfliktforebygging gjennom aktiviteter i alle OSSEs tre dimensjoner. Institusjonsbygging, arbeid overfor media og det sivile samfunn, politi- og justissektorreform, bekjemping av handel med mennesker, våpen og narkotika, er alle viktige temaer for sendelagene. Særlig sendelagene i Turkmenistan og Usbekistan arbeider under svært vanskelige forhold pga. den politiske situasjonen i disse landene. Også Kasakhstan og Kirgisistan har imidlertid luftet at de ønsker mer prioritering fra sendelagene på tiltak for å fremme økonomisk utvikling, noe som også kan ses på som en ønske om å ta fokuset bort fra problemer knyttet til menneskerettigheter og demokrati.

Det slovenske formannskapet hadde Sentral-Asia som en av sine prioriteringer i 2005. Innsatsen var spesielt rettet mot større oppmerksomhet for å kontrollere migrasjon, fremme menneskerettigheter og utdanning, økt grenseadministrasjon og sik-

kerhetssamarbeid, inkludert på områdene mine-rydding og menneskehandel. Slovenia ønsket også å øke anstrengelsene for å bistå regjeringene i Sentral-Asia i deres demokratiseringsprosesser, spesielt i forbindelse med valg.

Regjeringen støtter opp om en gradvis opptrapping av OSSEs engasjement i Sentral-Asia. På norsk side legger vi også vekt på betydningen av økt regionalt samarbeid mellom de sentralasiatiske land. Det er behov for en balansert tilnærming mellom OSSEs tre dimensjoner som kombinerer et bredt engasjement med tettere samarbeid og dialog basert på gjensidig respekt. Det må skapes insentiver for de sentralasiatiske land til selv å gjennomføre reformer, ikke minst når det gjelder økonomisk utvikling og håndtering av de store miljøproblemer. Fattigdom representerer en viktig trussel mot global sikkerhet og urettferdig, og ulik fordeling av velstand og ressurser forårsaker ustabilitet.

Slovenias tidligere statsminister, Alojz Peterle ble utnevnt til OSSE-formannskapets personlige representant i Sentral-Asia etter Finlands tidligere president Martti Ahtisaari. Utnevnelsen var et uttrykk for formannskapets ønske om å videreføre den politiske dialogen med de sentralasiatiske land på høyeste nivå. Denne tilnærmingen var en medvirkende faktor til at OSSE så raskt kom i inngrep med den politiske ledelsen i Kirgisistan i forbindelse med «tulipanrevolusjonen».

Det er grunn til alvorlig bekymring for utviklingen i menneskerettighetssituasjonen i *Usbekistan*. Overgrepene i Andisjan i mai, der anslagsvis 300-500 mennesker ble drept og omlag 400 flyktet til nabolandet Kirgisistan, var et svært alvorlig brudd på menneskerettighetene. ODIHRs rapport etter hendelsene la også vekt på behovet for å få etablert en uavhengig, troverdig, internasjonal granskning av hendelsene. Usbekistan har imidlertid ikke gått med på dette, noe som har reist spørsmålet om iverksettelse av Moskva-mekanismen mot landet.

Moskva-mekanismen er det sterkeste virkemiddel OSSE rår over og innebærer bl.a. at det blir oppnevnt uavhengige rapportører for å undersøke de faktiske forhold knyttet til mistanker om alvorlige brudd på menneskerettighetene. Moskva-mekanismen er imidlertid hittil ikke blitt iverksatt overfor Usbekistan. Enkelte land har ønsket å avvende utfallet av rettssakene etter hendelsene. Gjennomføringen av disse rettssakene så langt oppfyller på langt nær internasjonale standarder. ODIHR observerer rettssakene, men deres slutt-rapport foreligger ikke ennå.

Mandatene for OSSEs sendelag fornyes normalt med ett år av gangen, men Usbekistan gikk

ved årsskiftet kun med på å forlenge mandatet for sendelaget i Tasjkent i seks måneder til utgangen av juni 2006. Begrunnelsen er at Usbekistan mener OSSE-senteret kun fungerer som en overvåkningsmekanisme for menneskerettigheter og demokrati og har gjort lite innen den politisk-militære dimensjon og den økonomiske og miljømessige dimensjon. Regjeringen er bekymret over Usbekistans trusler om å stenge senteret dersom ikke aktiviteten innen andre dimensjoner enn den menneskelige øker.

ODIHRs valgobservasjonsrapport etter parlamentsvalget i desember 2004 konkluderte med at valget i betydelig grad avvok fra OSSEs standarder, til tross for enkelte mindre forbedringer i valgloven. En analyse av programmene til de fem registrerte politiske partiene viste ingen viktige forskjeller. Velgerne hadde dermed ikke noe genuint valg. Det var dessuten lagt sterke begrensninger på fundamentale friheter som ytringsfrihet og forsamlingsfrihet. Det finnes heller ikke uavhengige medier i Usbekistan.

«Tulipanrevolusjonen» etter parlamentsvalget i *Kirgisistan* mars 2005, førte til et omfattende engasjement fra OSSEs side når det gjaldt internasjonale tiltak for å sikre stabilitet i landet. OSSEs fikk også en fremtredende rolle i arbeidet med å bistå den nye regjeringen og det ble utarbeidet en arbeidsplan for samarbeidet med OSSE som har medført en utvidelse av OSSEs virksomhet. De viktigste områdene er arbeid innen justissektoren, fremme av den politisk dialogen og forberedelse av presidentvalget. Norge har vært en aktiv støttespiller og er en av de største bidragsytere til OSSEs politiarbeid i landet. I forbindelse med presidentvalget i juli ga man fra norsk side også støtte til prosjekter for valgassistans.

Presidentvalget i juli ble ifølge ODIHR gjennomført med merkbare forbedringer i oppfyllelse av OSSEs standarder for frie og demokratiske valg. Det fant sted et reelt valg mellom seks presidentkandidater og media kunne tilsynelatende fungere uten forstyrrelse fra landets myndigheter. Det var imidlertid fortsatt behov for en del forbedringer, bl.a. for ytterligere reformer i valglovgevingen.

Under ministermøtet i 2005 la *Kirgisistan* vekt på å fortsette samarbeidet med OSSE for å fremme demokrati og menneskerettigheter som en del av OSSEs arbeidsplan for *Kirgisistan*, men fremholdt samtidig at OSSE måtte bidra mer aktivt til gjennomføringen av økonomiske og miljømessige prosjekter i landet, og foreslo at sendelaget omgjøres til et prosjektkontor. Fra norsk side mener vi at dette ville være uheldig sett i forhold til den skjøre situasjonen landet befinner seg i. Det gjengår å se

om tulipanrevolusjonen vil føre til varige demokratiske reformer, eller om den kun førte til et skifte i makteliten.

Kasakhstan har etter uavhengigheten oppnådd stor grad av økonomisk og politisk stabilitet og seiler opp som en økonomisk stormakt i regionen. Økonomien er den største i Sentral-Asia, landet har status som markedsøkonomi, og det nå tas sikte på et bredt anlagt demokratiseringsprogram.

Kasakhstan arbeider aktivt for å få OSSE-formannskapet i 2009. Kasakhstan ville i så tilfelle være det første land i det tidligere Sovjetunionen med dette vervet. Et kasakhisk formannskap ville kunne ha positive regionale ringvirkninger ved å styrke alle deltakerlands følelse av eierskap i organisasjonen. Kandidaturet har imidlertid økt oppmerksomheten mot de demokratiproblemer landet fremdeles sliter med. Vedtak må fattes på ministermøtet i 2006. Avgjørelsen må vurderes ut fra en balanse mellom viktigheten av at OSSE har et formannskapsland som demonstrerer full respekt OSSEs verdigrunnlag, og prinsippet om at alle deltakerland har like stor rett til å lede organisasjonen.

Avviklingen av presidentvalget i desember 2005 ble av mange sett på som en prøvestein på demokratiet i Kasakhstan. Imidlertid, til tross for enkelte forbedringer i valgadministrasjonen i perioden forut for valgdagen, mente ODIHR at valget ikke oppfylte en rekke av OSSEs forpliktelser og andre internasjonale standarder for demokratiske valg. Kasakhstan har sagt seg enig i enkelte av ODIHRs observasjoner, samtidig som man ønsker å videreutvikle samarbeidet med ODIHR. Norge legger vekt på at Kasakhstan følger opp anbefalingene fra ODIHRs endelige rapport og på behovet for bistand fra OSSE/ODIHR til å følge opp gjennomføringen av ODIHRs anbefalinger om forbedringer.

Tadsjikistan er strategisk plassert i regionen og bl.a. går det meste av narkotikatrafikken fra Afghanistan gjennom dette landet. Situasjonen i Tadsjikistan er meget vanskelig som følge av borgerkrigen på begynnelsen av 90-tallet. Flertallet av befolkningen lever i dyp fattigdom, men man begynner å se resultater av reformarbeidet. Situasjonen for uavhengige medier er vanskelig, og det har skjedd innstramninger i forhold til medienes frihet. Flere uavhengige aviser har måttet stenge etter beskyldninger om skatteunndragelser.

Norge er aktivt engasjert i OSSEs arbeid med destruksjon av håndvåpen og overskuddsammisjon, samt i landminesprosjekter i Tadsjikistan. Dette arbeidet er høyt verdsatt av tadsjikiske myndigheter.

ODIHRs konklusjon etter parlamentsvalget i februar var at valget ikke tilfredstilte internasjonale standarder for demokratiske valg. ODIHR reiste bl.a. spørsmål ved valgkomisjonenes uavhengighet og sammensetningen av disse, og la vekt på at myndighetenes innblanding overfor pressen underminerte en demokratisk valgprosess. Valgprosessen var imidlertid fredelig uten alvorlige voldsepisoder, og deltakelsen fra seks politiske partier sikret en viss pluralisme.

Turkmenistan er fortsatt den mest isolerte av de sentralasiatiske republikkene. Landet har allikevel i den senere tid vist noe større fleksibilitet og vilje til utvidet samarbeid med FN, OSSE og EU.

Grunnleggende menneskerettigheter, rettsstaten og demokrati- og markedsreformer fortsetter å være store utfordringer for Turkmenistan. Det er fortsatt grunn til stor bekymring for menneskerettssituasjonen i landet, og Turkmenistan har ikke tillatt at Den internasjonale Røde-kors-komiteen og andre får adgang til å besøke de fengslede etter hendelsene i 2002. OSSE-senteret i Asjgabad arbeider under svært vanskelige forhold. Turkmenistans tilstedeværelse under HDIM (se 3.4) må imidlertid ses på som et positivt tegn og gir forhåpninger om at Turkmenistan vil arbeide mer konstruktivt i forhold til det internasjonale samfunn.

3 Den menneskelige dimensjon

Menneskelig sikkerhet er et prioritert område internasjonalt, ikke bare i OSSE. Arbeidet i den menneskelige dimensjon er i dag den delen av OSSEs arbeid som tar mest ressurser og viser mest politisk dynamikk. Deltakerlandene har gjennom Helsingforsavtalen og en rekke senere vedtak forpliktet seg til å innføre en rekke standarder for respekt for menneskerettighetene, for demokratiske institusjoner og for sikring av rettsstaten. Man har også akseptert at respekt for disse standardene ikke er et rent nasjonalt anliggende, men av legitim interesse for alle deltakerland.

Den viktigste institusjonen innen denne dimensjonen er Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR). ODIHR opptrer uavhengig innenfor sitt mandat både i forhold til å overvåke deltakerlandenes overholdelse av disse forpliktelsene, og i forhold til å gi bistand til gjennomføring av reformer i enkeltland. ODIHRs bistand varierer fra rådgivning til direkte prosjektsamarbeid.

I tillegg til ODIHR har OSSE andre institusjoner som arbeider med temaer innenfor den menneskelige dimensjon: Høykommissæren for nasjonale minoriteter (HCNM), Rolf Ekéus i Haag; Representanten for frie media (RFM), Miklos Haraszti i Wien og formannskapetets spesialrepresentant for kampen mot menneskehandel, Helga Konrad i Wien. I tillegg har formannskapet utnevnt tre personlige representanter for ikke-diskriminering og rasisme.

Det slovenske formannskapet la vekt på arbeidet med valg og valgobservasjon, retten til en rettferdig rettergang, samt forholdet mellom respekt for menneskerettighetene i kampen mot terrorisme. I tillegg har toleransespørsmål fått mye oppmerksomhet gjennom egne konferanser på området. Tverrdimensjonale temaer som kampen mot organisert kriminalitet, herunder menneske-, narkotika- og våpenhandel, har stor fokus også i arbeidet under den menneskelige dimensjon.

3.1 Menneskehandel og likestilling

Handel med mennesker er blitt et alvorlig problem i OSSE-regionen. Alle land, også Norge, er berørt av fenomenet – enten som opprinnelsesland, transitland eller destinasjonsland. Den mest utbredte formen for menneskehandel er kvinner og barn som blir utnyttet til prostitusjon og andre seksuelle formål, men det er også et økende antall menn og unggutter som tvinges inn i slavelignende arbeidsforhold. Menneskehandel er et grovt brudd på menneskerettighetene, og bidrar til fremvekst av grenseoverskridende kriminelle grupper som undergraver stabilitet og sikkerhet i vid forstand.

OSSE har markert seg som den ledende regionale organisasjonen for bekjempelse av menneskehandel. I samsvar med regjeringens handlingsplan mot handel med kvinner 2003-2005 har vi fra norsk side støttet aktivt opp om dette arbeidet. OSSEs handlingsplan for bekjempelse av menneskehandel ble vedtatt i 2003, og i 2004 ble det utnevnt en spesialrepresentant for OSSE-formannskapet til å lede gjennomføringen av planen. Det ble også etablert en egen enhet i OSSE-sekretariatet som skal bistå spesialrepresentanten. Spesialrepresentanten arbeider videre nært med ODIHR, politienheten og anti-terrorisme-enheten i OSSE-sekretariatet, samt med sendelagene. Det er også nær kontakt med de enkelte deltakerland der spesialrepresentanten bidrar til bevissthet om problemet og til utarbeidelse av nasjonale handlingsplaner.

Under paraplyen «alliansen mot menneskehandel» har spesialrepresentanten etablert et nært samarbeid med andre internasjonale institusjoner som er involvert i kampen mot menneskehandel. Alliansen har i løpet av 2005 hatt to ekspertkonferanser i Wien, og man har i særlig grad lagt vekt på en mer samordnet internasjonal innsats. Et bredt internasjonalt engasjement knyttes på denne måten både opp til kampen mot fattigdom og organisert kriminalitet, og for en styrking av menneskerettighetene og rettstatsprinsipper. Viktige aspekter i den forbindelse er forebyggende arbeid, identifisering og beskyttelse av ofre, samt en effektiv straffeforfølgelse av bakmenn.

Handel med barn i OSSE-området er et økende problem som de siste årene er viet særlig oppmerksomhet. Norge tok i 2004 initiativ til å ta særlig hensyn til utsatte barns rettigheter og deres spesielle behov, og fikk vedtatt et tillegg til OSSEs handlingsplan mot handel med barn på ministermøtet i 2005. Under samme møte fikk Norge også gjennomslag for å etablere en oppfølgingsmekanisme der OSSEs spesialrepresentant og enheten for bekjempelse av menneskehandel, skal gi en årlig redegjørelse for gjennomføringen av handlingsplanen.

Ministermøtet vedtok også en beslutning med sikte på å unngå at internasjonalt personell blir involvert i aktiviteter som kan fremme menneskehandel. Utgangspunktet for beslutningen var det norsk-amerikanske initiativet i NATO om internasjonale styrker og menneskehandel, som førte til at NATO-toppmøtet i Istanbul vedtok en menneskehandelspolitikk for alliansen og dens partnere. Ministerbeslutningen vil etablere klare retningslinjer for OSSEs personell i sendelag og andre oppdrag.

Norge sto også sentralt i utarbeidelsen av et svensk initiativ knyttet til sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000), om kvinners rolle i konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter. Ministermøtet i 2005 samlet seg således om en beslutning som utdyper de eksisterende forpliktelser i OSSEs handlingsplan for likestilling. Beslutningen gir OSSEs strukturer i oppgave å utarbeide og tilpasse prosjekter for å integrere kvinner i konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter, samt utvikle strategier for å øke andel kvinner i organisasjonen, særlig i toppstillinger.

I oppfølging av OSSEs handlingsplan for likestilling, som ble fremforhandlet under norsk ledelse i 2004, har Norge i 2005 spilt en pådriverrolle for å øke bevisstheten i organisasjonen om nødvendigheten av å integrere likestilling i alle saksområder i organisasjonen, og vi kan registrere at det begynner å bli gehør for dette. Men det kreves fortsatt betydelig innsats, både hva gjelder rekruttering av kvinner til viktige stillinger i OSSE-systemet og til å få gjennom en mer likestillings-sensitiv holdning, både i sekretariatet og blant deltakerlandene.

3.2 Valgobservasjon og valgstandarder

I 2005 deltok ODIHR med observatører og eksperter i 10 valg. Med unntak av to mindre operasjoner (Storbritannia og Bulgaria), fant alle sted i land der

OSSE også har sendelag. Norge deltok i åtte av ODIHRs valgobservasjoner med til sammen 10 langtidsobservatører og 29 korttidsobservatører. Under valgobservasjonene samarbeider ODIHR tett med parlamentarikerforsamlingene i OSSE, Europarådet, NATO og Europaparlamentet.

Siden 2004 har enkelte land, særlig Russland og Hviterussland, stilt spørsmål ved OSSE/ODIHRs valgobservasjonsarbeid. Alle er forpliktet til å invitere OSSEs deltakerland til å observere sine nasjonale valg. ODIHR avgjør hvilke valg som skal observeres ut fra hvor det er størst potensiale for konflikt og uro rundt valg gjennomføringen. ODIHR er også avhengig av at deltakerlandene er villige til å sende valgobservatører. I et geografisk perspektiv blir det da en skjevhet i og med at de fleste valgobservatørene kommer fra vestlige land, mens alle de store valgobservasjonene skjer i land «øst for Wien».

Denne geografiske skjevheten mener Russland fører til at ODIHRs observasjoner ikke blir objektive nok ettersom vestlige observatører kan ha forutinntatte holdninger til den politiske og kulturelle konteksten valgene foregår i. En detaljert analyse av valg gjennomføringen offentliggjøres av ODIHR først flere måneder valget er over. Russland og Hviterussland synes det er problematisk at man allerede dagen etter valget offentliggjør en foreløpig vurdering av valget. Det er den foreløpige, forenklede vurderingen, som får mest oppmerksomhet og som kan føre til utvikling av politiske kriser i vertslandet (jf. Ukraina, Kirgisistan og Georgia). Disse to landene har derfor vært svært opptatte av å gjennomgå OSSEs kriterier for valg vedtatt i København i 1990, samt se nærmere på metodene for ODIHRs valgobservasjon.

Fra norsk og vestlig side er det gitt klart uttrykk for at Københavnkriteriene må stå fast. Dette dokumentet, sammen med ODIHRs omfattende metodologi, er anerkjent og benyttet som grunnlag for gjennomføring og observasjon av demokratiske valg også utenfor OSSE-området. Samtidig ser man fra norsk side behovet for å komplettere eksisterende forpliktelser for å møte nye utfordringer som elektronisk stemmegivning. Andre spørsmål som kan diskuteres er valgkomisjonenes uavhengighet, valgobservatørers tilgang til valgprosessen, finansiering av valgkampanjer; frivillige organisasjoners rolle samt rettighetene til internt fordrevne.

Fra norsk side har man i tillegg til ovennevnte også vært opptatt av å finne mekanismer som sikrer at ODIHRs anbefalinger etter valgene blir fulgt opp av deltakerlandet. Norge har for øvrig bidratt til et fond som skal bidra til å øke antallet valgob-

servatører fra land i øst. Under valgobservasjonen i Aserbajdsjan var rundt en fjerdedel av observatørene russiske og ODIHR kom disse langt i møte ved bl.a. å oversette mye av materialet til russisk. Det er dermed mye som kan gjøres for å imøtekomme Russlands bekymringer uten å rikke ved OSSEs grunnleggende standarder.

Forut for ministermøtet i Ljubljana la det slovenske formannskapet frem et forslag til supplerende kriterier til Københavndokumentet. Dette forslaget oppnådde ikke konsensus, men i vedtaket om reformprosessen videre gis ODIHR i oppgave å videreføre dette arbeidet. ODIHR har selv nedsatt et ekspertforum for å se på problematikken og vil etter konsultasjoner med deltakerlandene utarbeide en rapport med anbefalinger til ministermøtet i 2006.

3.3 Toleranse og ikke-diskriminering

I deltakerland både øst og vest for Wien har erkjennelsen økt for det flerkulturell/flerreligiøse samfunn møter utfordringer som også kan utgjøre et sikkerhetsproblem. Rasisme og fremmedfrykt, antisemittisme og hatkriminalitet, er dermed blitt satt på OSSEs dagsorden de siste to år. Hvordan man skal bekjempe disse fenomenene og fremme dialog og samarbeid på tvers av religion og kulturelle grupper har vært gjenstand for flere konferanser med deltakelse av myndigheter, frivillige organisasjoner og religiøse ledere.

Fra norsk side har man med utgangspunkt i Bondevik II-regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2002-2006) påpekt at en effektiv innsats krever et kontinuerlig, fokusert og langsiktig arbeid. Under ministermøtet i 2003 forpliktet alle deltakerland seg til å styrke sin nasjonale lovgivning om trosfrihet, og etablere effektive virkemidler i bekjempelsen alle former for diskriminering av kulturelle, religiøse og etniske grupper. Særlig verdt å nevne er at deltakerlandene har forpliktet seg til å samle informasjon og statistikk om såkalte rasistmotiverte straffbare handlinger, og rapportere om dette til ODIHR.

For 2005 ble det utpekt tre representanter for formannskapet i kampen mot hhv rasisme, antisemittisme og islamofobi. Mandatene er blitt fornyet under det belgiske formannskapet ut 2006. Representantene har i 2005 reist mye for å sette toleransespørsmålet på dagsorden i en rekke deltakerland. Det er imidlertid ingen operasjonell kapasitet knyttet til representantenes virke. Fra norsk side har man derfor lagt vekt på at toleranserepresentantenes arbeid koordineres med ODIHR og at på

lengre sikt må hele toleransearbeidet overføres til ODIHR.

3.4 Møter og konferanser

Implementeringsmøtet for den menneskelige dimensjon (HDIM) er det viktigste møtet om arbeidet i denne dimensjonen og avholdes over 10 dager i høstsesjonen. I tillegg til HDIM avholdes ett seminar og tre temamøter i løpet av året. Opplegg og dagsorden for implementeringsmøtet og seminaret vedtas ved konsensus i OSSEs råd, mens formannskapet selv bestemmer hva som skal drøftes på tilleggs møtene.

Under HDIM gjøres det opp status for gjennomføringen av OSSEs ulike forpliktelser i deltakerlandene og det oppfordres til å gi anbefalinger til forbedrende tiltak. Disse anbefalingene kan rettes til alle eller enkelte deltakerland, til sendelagene og til OSSEs institusjoner. Møtet er også åpent for det sivile samfunn og interessen for å delta har vært økende hos frivillige organisasjoner av ulikt slag. Under møtet i 2005 var det flere innlegg fra frivillige organisasjoner enn fra nasjonale delegasjoner, noe som bidro til å skape dynamikk i diskusjonene. Dette gjør også HDIM til et viktig forum for å påpeke brudd på menneskerettighetene og viktige demokratiske prinsipper i OSSE-området.

I årets møte var det særlig organisasjoner fra Hviterussland, Turkmenistan og Usbekistan som var aktive. En del nasjonale delegasjoner, særlig USA, uttrykte bekymring for situasjonen i enkelte deltakerland, særlig i Sentral-Asia, Kaukasus og Hviterussland. Også vestlige land fikk imidlertid kritikk under møtet. Situasjonen i Russland og landets håndtering av Tsjetsjenia-konflikten fikk også en del oppmerksomhet. Det ble positivt bemerket at Turkmenistan, for første gang på fem år, var representert under møtet.

HDIMs dagsorden i 2005 omhandlet for øvrig temaer som demokratiske institusjoner og valg; migrasjon og integrasjon; bevegelsesfrihet og forsamlingsfrihet; mediafrihet; forebygging og bekjempelse av tortur; rettssikkerhet; menneskehandel; likestilling; religionsfrihet; samt toleranse og ikke-diskriminering. Tilleggs møtene var på sin side viet utfordringer ved valg; forsvarsadvokaters rolle i å sikre en rettferdig rettergang; samt menneskerettigheter og kampen mot terrorisme.

I juni 2005 ble det holdt en konferanse om antisemittisme og andre former for intoleranse i Cordoba. Konferansen kom i stand etter spansk invitasjon, og utgjorde en videreføring av OSSEs toleran-

sekonferanser i 2004. Flere deltakerland, med USA i spissen, la vekt på at tiden nå var moden for å konsentrere seg om implementeringen av konkrete programmer og prosjekter. Det belgiske formannskapet legger i 2006 opp til to ekspertmøter med

arbeidstitlene «Interkulturell- og religiøs dialog» og «Gjensidig respekt og forståelse» i henholdsvis Kasakhstan og Kroatia. Videre har Romania invitert til en toleransekonferanse på politisk nivå i 2007.

4 Den økonomiske dimensjonen

Manglende økonomisk utvikling og store miljøproblemer er en sikkerhetsrisiko for menneskene i det respektive land og for nasjonal og regional stabilitet. Arbeidet innen OSSEs økonomiske dimensjon fokuserer på å identifisere og informere om potensielle sikkerhetstrusler relatert til økonomiske og miljømessige forhold i deltakerlandene. Det finnes ingen egen institusjon i OSSE for dette arbeidet, men feltoperasjonene utfører mindre næringslivsutviklingsprosjekter. OSSEs strategi for arbeidet i den økonomiske og miljømessige dimensjon, ble vedtatt på ministermøtet i 2003.

Fokuset på denne dimensjonen er økende, i første rekke på grunn av et sterkt ønske fra Russland og land i Sør-Kaukasus og Sentral-Asia som mener OSSEs feltoperasjoner i disse landene har vært for ensidig fokusert på politisk utvikling og menneskerettigheter. Russland og enkelte SUS-land viser til målsetninger om økt økonomisk integrasjon i OSSE-området er del av Helsingforsavtalen og at organisasjonen også burde kunne ta på seg bistandsrelaterte oppgaver.

Fra norsk og vestlig side har man påpekt at OSSE er en politisk organisasjon uten kapasitet til å drive større utviklingsprosjekter. De internasjonale finansinstitusjonene, FN og EU har helt andre ressurser, og OSSE bør derfor fokusere sin aktivitet på organisasjonens komparative fortrinn. Dette innebærer at OSSE må legge vekt på sikkerhetsrelaterte utfordringer og institusjonsbyggende sider av økonomisk utvikling. OSSEs rolle er i dette perspektivet å sette søkelyset på temaer og problemområder som utgjør sikkerhetsmessige utfordringer, og samarbeide med andre aktører for å finne løsninger. OSSEs sendelagsledere og OSSE-sekretariatets økonomiske koordinator kan utnytte sine kontaktnett til å være pådrivere på feltet. Et godt eksempel er programmet ENVSEC som Norge også er bidragsyter til. ENVSEC fokuserer på forholdet mellom miljø og sikkerhet i Sørøst-Europa og Sentral-Asia gjennom et formalisert samarbeid mellom OSSE, FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs miljøprogram (UNEP).

Særlig i Sentral-Asia, men også i andre deler av OSSE-området, er sendelagenes mandater under press. Flere land har ønsket å gjøre sendelagene

om til prosjektkontor, dette for å øke fokuset på økonomisk utviklingsprosjekter. Norge ser ikke dette som en heldig utvikling, men samtidig må man ta signalene fra vertslanene alvorlig. Økt fokus på den økonomiske dimensjon vil trolig gjøre det lettere for sendelagene å fortsette arbeidet innen den menneskelige dimensjon.

Det viktigste møtet innen denne dimensjonen er Økonomisk Forum som avholdes en gang i året i Praha. Under møtet diskuteres økonomiske og miljømessige spørsmål av betydning for regional sikkerhet, og det utveksles erfaringer og anbefalinger til konkrete tiltak. Det ble i 2005 også arrangert tre forberedende seminarer forut for Økonomisk Forum. Tema for drøftelsene i 2005 var demografiske trender, migrasjon og integrering av personer som tilhører nasjonale minoriteter – ivaretagelse av sikkerhet og bærekraftig utvikling i OSSE-området.

Det pågår også en diskusjon om hvordan arbeidet innen den økonomiske dimensjon kan gjøres mer effektivt. Fra norsk side har man vært opptatt av å gjøre Økonomisk Forum til et bedre redskap til å følge opp målene i strategidokumentet. Fokus må være på OSSEs fortrinn og på mulighet for praktisk oppfølging. Et annet viktig element er evaluering av tiltakene i etterkant. Videre har man fra norsk side påpekt at det må være sammenheng innen de ulike delene av arbeidet. De ulike konferansene, de politiske konsultasjonene i Wien, arbeidet i sekretariatet og arbeidet på bakken gjennom bla. sendelagene må ses i sammenheng og i henhold til definerte målsettinger. Det er også diskutert hvordan møtevirksomheten kan rasjonaliseres og som en prøveordning vil man i 2006 arrangere to ekspertmøter i stedet for tre forberedende seminarer og dele Økonomisk Forum i to korte sesjoner av mer politisk karakter.

Det belgiske formannskapet akter å legge mer vekt på den økonomiske og miljømessige dimensjonen. Transport er pekt ut som hovedtema i 2006. Norge har støttet de belgiske prioritetene og utenriksminister Støre uttalte under ministermøtet i Ljubljana at man fra norsk side er spesielt opptatt av forholdet mellom transport og miljø. Utenriksministeren tilbød å dele norske erfaringer med dette i nordområdene med OSSE.

5 Den politisk-militære dimensjon

5.1 Forumet for sikkerhetssamarbeid (FSC)

Ønsket om militær avspenning og anerkjennelse av alle europeiske staters suverenitet var en viktig drivkraft i Helsingforsprosessen på 70-tallet. I lys av den viktighet nedrustningsspørsmålene hadde i Helsingforsavtalen ble Forum for sikkerhetssamarbeid etablert som et eget selvstendig organ for å behandle disse spørsmålene.

OSSEs arbeid med tillitskapende tiltak og nedrustning har hatt stor betydning både før og etter murens fall. Det har de siste årene vært mindre dynamikk i denne delen av OSSEs arbeid bla. grunnet uenigheten knyttet til Russlands forpliktelse til å trekke sine militære styrker ut av Georgia og Moldova.

FSC fattet tre beslutninger av særlig interesse i 2005;

- om OSSEs støtte til effektiv implementering av FNs sikkerhetsråds resolusjon 1540 om ikke-spredning av masseødeleggelsesvåpen.
- om å avholde et militært doktrineseminar på forsvarssjefs-/tilsvarende nivå 14. og 15. februar 2006.
- om å eliminere beslutning fra 1996 om å oppfordre alle OSSEs statsparter om å ratifisere konvensjonen om kjemiske våpen, siden alle statspartene nå har ratifisert den.

Det ble også vedtatt en beslutning om frivillig varsling av øvelser med færre tropestyrker enn minsteantallet beskrevet i Wien-dokumentet av 1999.

5.2 Ammunisjon

FSC startet i 2004 å legge til rette for virksomhet under dokumentet for sikring og destruksjon av (overskudds-)lagre av konvensjonell ammunisjon (DSCA) fra 2003. I alt 8 land har hittil bedt om støtte under DSCA-mekanismen: Armenia, Aserbajdsjan, Hviterussland, Kasakhstan, Russland, Tadsjikistan, Ukraina og Usbekistan. Det finnes enorme mengder konvensjonell ammunisjon i de landene som ber om støtte. Ammunisjonen er til

dels svært dårlig sikret og utgjør både direkte og indirekte en sikkerhetstrussel. I tillegg utgjør ammunisjonen et stort miljøproblem og hemmer lokal økonomisk utvikling. Det er derfor flere gode grunner til å søke å få denne ammunisjonen under betryggende kontroll, og få destruert overskuddet så raskt som mulig. Norge har støttet programmet i Tadsjikistan finansielt og med en norsk ekspert i ett år (2005-2006).

5.3 Håndvåpen

OSSE-regionen er sentral i den ulovlige handelen med håndvåpen, både som opphavs-, transitt- og sluttbrukerregion. OSSE står i fremste rekke i utviklingen av et multilateralt rammeverk mot ulovlig handel med håndvåpen. I tillegg til samarbeidet under OSSEs håndvåpendokument, kommer OSSEs omfattende «Best Practice Guide» fra 2003. Under håndvåpendokumentet er det opprettet en samarbeidsmekanisme for å fremme gjennomføringen. Hittil har 3 land, Hviterussland, Kasakhstan og Tadsjikistan, anmodet om støtte. Norge bidrar til et regionalt OSSE-seminar om tiltak mot ulovlig våpenmekling i mars 2006. FSC startet høsten 2005 arbeid med å lage sitt regionale innspill til FNs tilsynskonferanse om håndvåpen sommeren 2006.

5.4 Wien-dokumentet

Wien-dokumentet er fortsatt et av de viktigste instrumentene i forhold til FSCs tradisjonelle rolle. Dokumentet skal sørge for iverksettelse av konkrete tiltak på det militære området som kan bidra til å styrke tillit, samarbeid og sikkerhet innenfor OSSE-området. Etter den siste revisjonen (1999) omfatter dokumentet bla. visse begrensninger på militær aktivitet, adgang til å inspisere militære aktiviteter og muligheter for innsyn i andre staters militære potensial gjennom en omfattende og pliktig informasjonsutveksling. Dette kontrolleres gjennom et omfattende regelverk for verifisering.

5.5 CFE-avtalen

Avtalen om konvensjonell nedrusting i Europa (CFE-avtalen) har siden 1992 bidratt til å fjerne nær 60 000 tyngre våpen i Europa og var svært viktig for normaliseringen i Europa på 90-tallet. CFE-avtalen begrenser offensiv militær kapasitet og bidrar til å hindre destabiliserende styrkekonsentrasjoner, også i Norges nærområder.

En CFE-avtale tilpasset endrede sikkerhetspolitiske rammebetingelser i Europa ble undertegnet av de 30 statspartene under OSSE-toppmøtet i Istanbul i 1999. Der er den opprinnelige blokkbaserte tilnærmingen erstattet av nasjonale og territoriale styrketak samtidig som fleksibilitet for å tillate krisehåndtering er innebygd. Den tilpassede avtalen åpner dessuten for tiltredelse av nye statsparter.

Den tilpassede avtalen vil tre i kraft når alle 30 statsparter har ratifisert. Dette vil kunne ta tid, da de fleste statsparter, inkludert Norge, mener at det fortsatt gjenstår forpliktelser etter den opprinnelige avtalen angående uttrekking av russisk personell og utstyr fra Georgia og Moldova. Russland på sin side hevder at dette er CFE-avtalen uvedkommende. Man kunne imidlertid merke seg en positiv utvikling i forholdet mellom Russland og Georgia i forhold til tilbaketrekking fra russiske baser i landet. Dessverre er det ingen slik fremdrift i forholdet til Moldova. Nåværende avtale vil gjelde fram til den tilpassede avtalen trer i kraft.

5.6 Avtalen om åpne luftrom (Open Skies)

Avtalen om åpne luftrom ble fremforhandlet i 1990-91, men trådte i kraft først 1. januar 2002, og ble fullt gjennomført 1. januar 2006. Formålet med avtalen er å skape større åpenhet mellom partene ved at de gjensidig åpner sine luftrom for et avtalt antall årlige overflygninger med fly utstyrt med bestemte sensorer – primært kamera.

Det er nå 34 statsparter til avtalen, etter at Latvia og Litauen tiltrådte i 2005. Tyrkisk motstand hindrer godkjenning av søknaden fra Kypros.

Den praktiske gjennomføringen av observasjonsflygninger var god i 2005. Det ble også i 2005 utført et omfattende arbeide under den konsultative kommisjon for å utvikle regler og prosedyrer for gjennomføring av observasjonsflygninger.

5.7 Regional rustningskontroll: Daytonavtalens annek 1-B, artikkel IV

Daytonavtalens artikkel IV omhandler destruksjon og begrensninger av tyngre våpen og personell for Serbia og Montenegro, Bosnia-Hercegovina og Kroatia. Avtalen er basert på prinsippene i CFE-avtalen, og har et informasjons- og verifikasjonsregime som OSSE overvåker. Gjennomføringen har i hovedsak gått rutinemessig, og bidrar til normalisering mellom partene.

5.8 Bekjempelse av terrorisme

FNs sikkerhetsrådsresolusjoner, protokoller og konvensjoner utgjør det juridiske og politiske rammeverk for OSSEs aktiviteter for bekjempelse av terrorisme. Som en politisk organisasjon bidrar OSSE til å høyne bevisstheten om og øke kunnskapen rundt de problemer man står overfor i kampen mot terrorisme. Videre bidrar organisasjonen til å skape politisk tilslutning til nye initiativ og tjene som plattform for tekniske eksperter fra spesialiserte organisasjoner. Dette reflekteres ikke minst i beslutningene fra ministermøtene i 2004 og 2005, der man blant annet besluttet å samle eksperter på containersikkerhet, terroristorganisasjoners bruk av Internett og internasjonalt juridisk samarbeid, til ekspertkonferanser i Wien. Formålet med ekspertkonferansene er å belyse problemene og identifisere mottiltak.

Man har også vært opptatt av å styrke samarbeidet med andre regionale institusjoner for å unngå duplisering. Norge har vært aktiv pådriver i å styrke samarbeidet med Europarådet i forhold til å ivareta beskyttelsen av menneskerettighetene i bekjempelsen av terrorisme.

5.9 Grensesikkerhet

Under ministermøtet i 2005 ble OSSEs deltakerland enige om et OSSE-konsept for grenseforvaltning og -sikkerhet. Mandatet for å utvikle et grensekonsept skriver seg fra ministermøtet i 2003 og OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerhet og stabilitet i det 21. århundre.

Målet med konseptet er å øke samarbeidet mellom grense- og tollmyndigheter og legge til rette for bevegelse av mennesker, varer, tjenester og investeringer på tvers av grenser. Man ønsker samarbeid om reisedokumenter og visum, med letelse av visumregimer som et langsiktig perspektiv. Videre vil man samarbeide om bekjempelse av organisert kriminalitet, handel med mennesker, narkotika og våpen og ulovlig migrasjon.

6 Forholdet til OSSEs partnerland

OSSEs forhold til andre regioner går tilbake til Helsingforsavtalens kapittel om Middelhavsregionen. Her ble det stadfestet at europeisk sikkerhet er tett knyttet til sikkerhet i Middelhavsregionen som helhet. Bevisstheten om nye sikkerhetstrusler etter den kalde krigens slutt var utgangspunktet for et tilsvarende samarbeid med land i Asia. OSSEs partnerland i Asia er Japan, Sør-Korea, Thailand, Afghanistan og Mongolia; i Middelhavsregionen er det Algerie, Egypt, Israel, Jordan, Marokko og Tunis.

De palestinske selvstyremyndigheter har offisielt søkt om å bli innvilget partnerstatus i OSSE. Da det viste seg ikke å være konsensus om dette i 2005, er søknaden ikke blitt innvilget så langt. Kina tok våren 2005 underhåndskontakt med det slovenske OSSE-formannskapet om muligheten for å bli partnerland. Det har imidlertid ikke kommet noen formell søknad.

OSSEs samarbeid med partnerlandene har hittil mest bestått av partnernes deltakelse på ulike møter, herunder i OSSEs faste råd. Her står Japan i en særstilling med fast møte- og talerett. Bakgrunnen er deres betydelige finansielle bidrag til internasjonalt utviklingssamarbeid, hvor enkelte av OSSEs aktiviteter også tilgodeses. Partnerlandenes deltakelse på ulike møter er blitt noe trappet opp de siste år.

OSSEs første vesentlige engasjement i et partnerland var i Afghanistan i 2004. OSSE sendte en ekspertgruppe som fulgte presidentvalget og som kom med anbefalinger overfor afghanske myndigheter i forhold til parlaments- og provinsvalget i 2005. OSSE ga også støtte til dette valget og kom med ytterligere anbefalinger i fremtidige valgrelaterte spørsmål.

OSSE sendte også en liten ekspertgruppe til Det palestinske området i forbindelse med presidentvalget januar 2005. Gruppen kom med anbefalinger til opplæringsbehov i forkant av senere valg.

OSSEs årlige konferanse i Asia fant sted i Seoul i april og tok for seg nye sikkerhetstrusler og sikkerhetsparadigmer. På seminaret med Middelhavspartnere i Marokko i september diskuterte man migrasjon og immigrasjon og OSSEs arbeid med dette i deltakerland og partnerland.

Særlig Russland er skeptisk til at OSSE engasjerer seg utenfor deltakerland, blant annet fordi de mener at det er nok oppgaver innenfor området som OSSEs relativt begrensede midler bør benyttes til. Da Russland til slutt gikk med på engasjement i Afghanistan og Det palestinske området, var det under forutsetning av at dette ikke skulle sette presedens, og at engasjementet ble finansiert av frivillige bidrag. Norge var av de land som bidro med frivillige midler ved de to valgene.

7 Administrative spørsmål

OSSE gikk inn i 2005 uten verken å ha fått vedtatt budsjett eller bidragsskalaer (se 7.1). Først i mai lyktes det å vedta budsjettet for 2005 samt en midlertidig videreføring av de gamle bidragsskalaene. Forhandlingene om reform av skalaene for deltakerlandenes økonomiske bidrag til organisasjonen hadde da vart i halvannet år og var preget av den politiske situasjonen i OSSE og da særlig Russlands misnøye med organisasjons virkemåte. Det ble derfor sett på som et stort steg fremover for samarbeidsklimaet i OSSE da man i november endelig lyktes med å vedta nye bidragsskalaer. Man ble også enige om budsjett for 2006 før tidsfristen i desember 2005.

I de fem månedene første månedene uten budsjettenighet benyttet generalsekretæren seg av sin rett til å be deltakerlandene betale inn opp til 50 % av 2004-bidraget. Organisasjonen kunne dermed videreføre sine løpende oppgaver, men det var ikke mulig for sendelag, institusjoner og sekretariatet å igangsette nye prosjekter eller ansette nye medarbeidere. Budsjettproblemen skapte også usikkerhet om organisasjonens fremtid og gikk utover organisasjonens handlekraft.

I 2006 har OSSE såvel budsjett som nye bidragsskalaer for perioden 2005-2007. Dette gir organisasjonen finansiell stabilitet og arbeidet kan nå fullt ut konsentreres om organisasjonens utadrettede virksomhet, foruten videreføring av arbeidet med reform av organisasjonen.

7.1 OSSEs bidragsskalaer og finansielle regelverk

OSSEs har to bidragsskalaer: Den såkalte Helsingfors-skalaen som finansierer driften av sekretariatet og institusjonene, og Wien-skalaen som finansierer sendelagene. Det er satt et tak på bidragene på 14%, som fører til at en rekke mindre europeiske land, bl.a. de nordiske land, hittil har betalt mer enn deres relative andel av OSSE-landenes bruttonasjonalprodukt (BNP) skulle tilsi. Også Russlands bidrag er større enn deres BNP skulle innebære. USAs bidrag, imidlertid, er langt lavere enn deres faktiske betalingsevne. USA har i denne for-

bindelse argumentert med at OSSE er en *europaisk* sikkerhetsorganisasjon, og at det derfor er naturlig at USA og Canada betaler mindre.

Først etter konsultasjoner på høyt nivå mellom USA og Russland, fikk man til en løsning. Denne innebærer endringer i så vel Helsingfors-skalaen som i Wien-skalaen. Taket på 14% videreføres for perioden 2005-2007. Imidlertid får USA og enkelte større europeiske land en økning i sine bidrag, mens det blir en reduksjon av Russlands andel av budsjettet. For Norges del innebærer dette at andelen til sendelagsskalaen vil gå ned fra 2,36% i 2005 til 2,07% i 2007, men andelen til institusjonskalaen vil gå ned fra 2,25% til 2,05% i 2007.

I beslutningen inngår også nærmere kriterier for fastsettelsen av bidragsskalaene for 2008-2010. Bl.a. legges det opp til en gradvis innføring av prinsippet om betalingskapasitet basert på FN's kriterier, og at det skal fastsettes et revidert nivå for taket på sendelagsskalaen.

Arbeidet med å revidere OSSEs finansielle regelverk ble gjenopptatt i oktober 2005 etter en periode preget av mangel på fremdrift og stans i drøftelsene. Arbeidet ble opprinnelig ble påbegynt under det norske formannskapet i 1999. Det er viktig at OSSE nå snarest mulig får på plass et en best mulig økonomiforvaltning i samsvar med internasjonale standarder.

7.2 Budsjettarbeidet

Budsjettet for 2005 fikk en ramme på 168,6 millioner euro. Dette var en nedskjæring på 11,1 millioner forhold til 2004-budsjettet. Russland, men også en rekke av de større EU-landene, ønsket kutt og strammere budsjettammer. Budsjett for 2006 har en ramme på 168,2 millioner euro, og vedtaket innebærer således en mindre reduksjon (0,4 millioner) i forhold til budsjettet for 2005. Sekretariatet og institusjonenes andel av budsjettet utgjør omlag 29%, mens feltoperasjonenes andel beløper seg til omlag 71%.

Budsjettet innebærer en fortsatt nedtrapping av aktivitetene på Balkan. Det er også en nedgang i bevilgningen til Kaukasus, hovedsakelig som

følge av avslutningen av grenseovervåkningsoperasjonen i Georgia. På den annen side inneholder det en økning i aktivitetene til Sentral-Asia og Øst-Europa. Det er også en økning i bevilgningene til ODIHR og til OSSE-sekretariatet.

Budsjettdrøftelsene var preget av at sentrale aktører i OSSE, som Russland, enkelte større EU-land som Tyskland, Storbritannia og Frankrike, samt Canada, ikke kunne godta noen økning i forhold til det vedtatte budsjett for 2005, mens Russland ønsket ytterligere nedskjæringer i budsjettet. På den annen side gikk spesielt Norge og USA inn for en økning av budsjettet, nettopp basert på at organisasjonens programmer og aktiviteter må være bestemmende for budsjettnivået.

Budsjettvedtaket, og reduksjonen, var nok et resultat av at de nye bidragsskalaene førte til økninger for en del store land, som dermed fikk problemer med å gå med på noen økning i budsjettet. Disse forhold, samt at Russland i den senere tid har inntatt en mer konstruktiv linje, gjorde at man denne gang kunne komme i havn i tide. Samtidig er det klart at budsjettdrøftelsene fortsatt i for stor grad er preget av detaljstyring i stedet for å fokusere på organisasjonens politiske hovedprioriteringer og programmessige behov.

7.3 Norges holdning i budsjettprosessen

I drøftingene av de politiske hovedprioriteringene for OSSEs budsjett har man fra norsk side lagt vekt på fortsatt satsing på kjerneverdiene innen den menneskelige dimensjon som demokratibyggning, menneskerettigheter og rettssikkerhet. Videre har man prioritert kamp mot menneskehandel, forhold

det mellom kampen mot terrorisme og respekt for menneskerettighetene, justis- og politisektoren, likestilling, samt destruksjon/sikring av konvensjonell ammunisjon. Geografisk sett har man fra norsk side støttet økte ressurser til feltoperasjonene i Kaukasus og Sentral-Asia. Gitt EUs stadig viktigere rolle på Vest-Balkan vil OSSEs rolle der reduseres over tid, men de største sendelagene vil lenge fortsatt være dem på Balkan.

Fra norsk side har man videre understreket at utgangspunktet for budsjettarbeidet må være å følge opp de politiske prioriteringene i organisasjonen med nødvendige ressurser, særlig i forhold til å implementere vedtak og handlingsplaner. I forhold til de ulike konferanser som enkelt deltakerland har tatt initiativ til, har Norge understreket at disse må sikres finansiering i forkant, for å forhindre at de ikke går på bekostning av OSSEs regulære aktivitet.

Det er også viktig å sørge for at sekretariatet og institusjonene har ressurser til å yte god faglig bistand til sendelagene på prioriterte, politiske områder. Sendelagene utgjør også en unik ressurs for OSSE. Det er derfor nødvendig å finne en balanse mellom bevilgningene til sekretariatet og institusjonene og til sendelagenes virksomhet som best mulig ivaretar disse hensyn.

Utenriksdepartementet

tilrår:

Tilråding fra Utenriksdepartementet av 7. april 2006 om samarbeidet i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) i 2005 blir sendt Stortinget.

Vedlegg 1**Beslutning nr. 1/05
Oppnevning av OSSEs generalsekretær**

Ministerrådet,

som minner om beslutningen vedtatt på det tredje møtet i OSSEs ministerråd i Stockholm i 1992 om å opprette stillingen som generalsekretær, og om Ministerrådets beslutning nr. 15/04 av 7. desember 2004 (MC.DEC/15/04) om Generalsekretærens rolle i OSSE,

som minner om Det faste råds beslutning nr. 294 av 20. mai 1999, der Ministerrådet anbefales å oppnevne ambassadør Ján Kubiš til generalsekretær i OSSE for en periode på tre år med virkning fra 15. juni 1999, og som konstaterer at ambassadør Ján Kubiš 21. juni 1999 innledet den første av i alt to perioder på tre år som OSSEs generalsekretær,

som minner om Ministerrådets beslutning nr. 13 (MC(9).DEC/13/Corr.1), vedtatt i Bucuresti, om å gjenoppnevne ambassadør Ján Kubiš for en periode på tre år,

som uttrykker sin takknemlighet overfor den avtroppende Generalsekretæren, ambassadør Ján Kubiš, for hans uvurderlige innsats for å styrke OSSE og videreutvikle Organisasjonens virksomhet, og også for det engasjementet og den integriteten han har lagt for dagen under utførelsen av sine oppgaver,

som tar hensyn til Det faste råds anbefaling, beslutter å oppnevne Marc Perrin de Brichambaut til OSSEs generalsekretær for en periode på tre år med virkning fra 21. juni 2005.

Vedlegg 2

Beslutning nr. 2/05 Migrasjon

Ministerrådet,

som stadfester forpliktelsene knyttet til migrasjon, særlig vandrearbeidere, og andre relevante forpliktelser, særlig forpliktelsene som anerkjennes i Sluttakten fra Helsingfors (1975), Madrid-dokumentet (1983), sluttdokumentet fra Wien (1989), København-dokumentet (1990), Paris-pakten for et nytt Europa (1990), Moskva-dokumentet (1991), Helsingfors-dokumentet (1992), Budapest-dokumentet (1994) og i dokumenter vedtatt av Ministerrådet i Maastricht (2003) og Sofia (2004),

som er oppmerksom på den økende betydningen av migrasjon samt på de utfordringer og muligheter deltakerstatene stilles overfor som følge av migrasjon,

som videre er oppmerksom på at migrasjon er blitt et mer sammensatt og uensartet fenomen, som krever en helhetlig løsning og følgelig forutsetter en tverrdimensjonal tilnærming nasjonalt, regionalt og internasjonalt,

som erkjenner at alle stater bør vedta et effektivt nasjonalt regelverk for å kunne håndtere de utfordringene som knytter seg til innvandring,

som understreker at migrasjon i bunn og grunn er et internasjonalt problem som krever at statene samarbeider,

som erkjenner at migrasjon har betydelige økonomiske, samfunnsmessige og menneskelige konsekvenser både for vertslandene og opprinnelseslandene,

som videre erkjenner at en vellykket integreringspolitikk som respekterer kulturelt og religiøst mangfold, og som fremmer og verner om menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, bidrar til å fremme stabilitet og samhold i våre samfunn,

som er fast bestemt på å bekjempe, og gripe fatt i de underliggende årsakene til, ulovlig innvandring,

som er oppmerksom på at innvandring håndteres ulikt i de ulike deltakerstatene, og som ønsker å dra nytte av deres erfaring og beste praksis,

som tar hensyn til de initiativ OSSE har tatt og det arbeid Organisasjonen har nedlagt i løpet av 2005 for å sette innvandring og integrering på dagsordenen, særlig seminaret om innvandring og integrering avholdt innenfor den menneskelige dimensjon, det 13. møtet i OSSEs økonomiske forum og OSSEs årlige middelhavsseminar,

som ser med glede på det pågående samarbeidet mellom OSSE, særlig Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) og Kontoret til koordinatoren for økonomiske og miljømessige aktiviteter i OSSE (OCEEA), og aktuelle internasjonale organisasjoner og institusjoner,

som tar i betraktning at OSSE gjennom sin helhetlige tilnærming til sikkerhet vil kunne bidra, blant annet ved

- å arbeide sammen med og inngå sterkere partnerskap med internasjonale organer som arbeider spesifikt med migrasjon,
- å legge til rette for dialog og samarbeid mellom deltakerstatene, også opprinnelses-, transitt- og mottakerland innenfor OSSEs område, samt med OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middelhavsområdet,
- på anmodning å bistå deltakerstatene med å utforme en effektiv innvandringspolitikk og å gjennomføre aktuelle OSSE-forpliktelser,
- ber deltakerstatene vurdere å bli part i relevante internasjonale instrumenter,

pålegger Det faste råd å følge opp det arbeidet som ble påbegynt i 2005, og å avlegge rapport på det 14. møtet i Ministerrådet,

pålegger Generalsekretæren og de berørte OSSE-institusjonene og -strukturene å fortsette arbeidet med migrasjon på tvers av Organisasjonens tre dimensjoner.

Vedlegg 3

Beslutning nr. 3/05

Kamp mot grenseoverskridende organisert kriminalitet

Ministerrådet,

som stadfester at deltakerstatene har forpliktet seg til å forebygge og bekjempe organisert kriminalitet, særlig slik det er nedfelt i Sikkerhetspakten for Europa (1999), Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme (2001), OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre (2003) samt dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon (2003),

2. som gjentar den dype uroen som kom til uttrykk i oppfølgingen av toppmøteerklæringen (slutterklæringen fra FN-toppmøtet i 2005) over den negative virkningen organisert kriminalitet har på freden, sikkerheten og stabiliteten, noe som er til vesentlig hinder for velferden og en bærekraftig utvikling i OSSEs deltakerstater,
3. som fremhever de nære forbindelser som eksisterer mellom grenseoverskridende organisert kriminalitet og andre trusler, blant annet fra narkotikahandel, terrorisme, ulovlig handel med håndvåpen og med sensitivt materiale og sensitiv teknologi, handel med mennesker, smugling av innvandrere, datakriminalitet, korrupsjon og ulovlig innvandring som ledd i organisert kriminalitet og hvitvasking av penger,
4. som erkjenner at FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og de tilhørende protokollene, som ble vedtatt på FNs generalforsamling i New York 15. november 2000, representerer et stort fremskritt innenfor internasjonalt samarbeid om kamp mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, og innebærer en anledning til å sette inn et verdensomspennende mottrekk,
5. som verdsetter OSSEs vedvarende arbeid på områder forbundet med bekjempelse av organisert kriminalitet,
6. som er overbevist om at OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep er et godt utgangspunkt for å styrke deltakerstatenes evne til å håndtere trusselen fra organisert kriminalitet, og at OSSE kan være en relevant ramme for å fremme kam-

pen mot organisert kriminalitet, og som anerkjenner det viktige arbeidet som nedlegges i relevante internasjonale organisasjoner og institusjoner, særlig FNs kontor for kontroll med narkotika og forebygging av kriminalitet (UNODC),

- henstiller til deltakerstatene å styrke samarbeidet med UNODC, Europarådet og andre aktuelle internasjonale organisasjoner,
- ber de deltakerstater som ennå ikke er part i FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og de tilhørende protokollene, som ble vedtatt på FNs generalforsamling i New York 15. november 2000, om å vurdere dette og deretter å gjennomføre fullt ut de forpliktelser som følger av disse instrumentene,
- pålegger Generalsekretæren på anmodning å bistå deltakerstatene med å innhente faglig bistand, herunder nødvendig ekspertise og nødvendige ressurser, fra aktuelle og kompetente internasjonale organisasjoner, slik at de kan gjennomføre FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og de tilhørende protokollene på en måte som støtter opp om, og i nært samråd med, partskonferansen og UNODC,
- minner om at for å kunne forebygge og bekjempe organisert kriminalitet kreves det en helhetlig tilnærming fra deltakerstatenes side for å få gjennomført relevante nasjonale lover og programmer, særlig innenfor strafferettspleien, i tråd med rettsstatens normer og de forpliktelser OSSEs deltakerstater har påtatt seg,
- pålegger Det faste råd å ha samarbeidet mellom deltakerstatene stående på dagsordenen og, med Generalsekretærens og de berørte OSSE-institusjonenes hjelp, å arbeide med å utforme mulige tiltak og former for bistand som deltakerstatene på anmodning kan benytte seg av, i den hensikt å forbedre og fremme strafferettssystemenes

funksjon, blant annet lovgivning, rettshåndheving, straffeforfølgning, rettspleie, internasjonalt rettslig samarbeid, blant annet i utleveringssaker, samt straffepleie, i samarbeid med UNODC, Europarådet og andre aktuelle internasjonale organisasjoner,

- ber OSSEs samarbeidspartnere og partnere i middelhavsområdet om på frivillig grunnlag å gjennomføre de aktuelle bestemmelsene i denne beslutning.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i helsingfors

Fra Tyrkias delegasjon:

«Tyrkia ønsker å avgi nedenstående tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors:

Vi har sluttet oss til konsensus for å få vedtatt denne beslutning, som blant annet omhandler et

viktig element i vår felles kamp mot terrorisme, nærmere bestemt forbindelsene mellom terrorisme og organisert kriminalitet. Beslutningens ordlyd forsøker å stadfeste at disse forbindelsene eksisterer, ved å benytte formuleringer som avviker fra dokumenter OSSE har vedtatt. Tyrkia anser at denne beslutning er utarbeidet i en kontekst som ikke egner seg til å få en tilfredsstillende og grundig vurdering av arten av disse forbindelsene. Følgelig innebærer vedtakelsen av beslutningen på ingen måte en endring, verken etter bokstav eller ånd, i de forpliktelser som følger av, eller en reduksjon i de operasjonelle konsekvensene av, deltakerstatenes tidligere uttalelser om politiske mål, slik de er nedfelt i Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme (2001) og OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme (Porto 2002), og ikke minst i FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1373 (2001).

Tyrkia ber om at denne erklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 4

Beslutning nr. 4/05

Styrke det rettslige samarbeidet i straffesaker for å bekjempe terrorisme

Ministerrådet,

som er fast bestemt på å styrke OSSEs antiterror-virksomhet i samsvar med folkeretten og i tråd med gjeldende OSSE-forpliktelser,

som minner om FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1373 (2001), 1566 (2004) og 1624 (2005), som oppfordrer alle stater til snarest mulig å bli part i de relevante internasjonale konvensjoner og protokoller om terrorisme og til å samarbeide fullt ut i kampen mot terrorisme, og som videre minner om aktuelle OSSE-forpliktelser om bekjempelse av terrorisme,

som også minner om Sikkerhetsrådets resolusjon 1631 (2005), særlig der det henstilles til «alle berørte regionale og subregionale organisasjoner, innenfor rammen av sitt mandat, å sørge for at deres innsats mot terrorisme blir mer effektiv, blant annet med sikte på å bygge ut kapasiteten til å bistå medlemsstatene i deres arbeid for å bekjempe trusselen mot internasjonal fred og sikkerhet som følger av terrorhandlinger»,

som ser med glede på det arbeidet som pågår i FN for hurtigst mulig å få ferdigstilt et utkast til en omfattende konvensjon om terrorisme,

som erkjenner at konvensjonene og protokollene nevnt ovenfor utgjør et universelt rettslig regime mot terrorisme som i mangel av bilaterale avtaler om gjensidig juridisk bistand og utlevering, sammen med FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet (Palermo-konvensjonen), vil kunne tjene som grunnlag for rettslig samarbeid,

som merker seg de nære forbindelser som eksisterer mellom terrorisme og grenseoverskridende organisert kriminalitet,

som merker seg betydningen av FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet,

som merker seg og verdsetter at OSSEs sekretariat på anmodning fra Terrorismekomiteens eksekutivdirektorat i FN har tatt initiativ til å få utarbeidet et program for å styrke det rettslige

samarbeidet i straffesaker forbundet med terrorhandlinger i OSSE-området, og til å arrangere, som et første skritt, et ekspertmøte om emnet, som fant sted i Wien 15. april 2004,

som også merker seg det gode praktiske samarbeidet som eksisterer mellom OSSE og FNs kontor for kontroll med narkotika og forebygging av kriminalitet (UNODC), og de verdifulle hjelpemidlene UNODC har utviklet med sikte på å gjennomføre de universelle konvensjonene og protokollene mot terrorisme og å fremme rettslig samarbeid i straffesaker, særlig straffesaker forbundet med terrorhandlinger,

som tar hensyn til anbefalingene som ble fremlagt av deltakerne på den årlige tilsynskonferansen om sikkerhetsspørsmål i 2005 om å utvide samarbeidet med UNODC, å støtte UNODC i arbeidet med å styrke det rettslige regimet mot terrorisme og å fremme bruk av UNODCs hjelpemidler, særlig dataprogrammet til hjelp ved anmodning om gjensidig juridisk bistand, blant annet ved å tilrettelegge for opplæring og å spre kunnskap om fremgangsmåter som anbefales brukt av saksbehandlere,

beslutter at deltakerstatene skal samarbeide aktivt og fullt ut med hverandre, i henhold til de regler som får anvendelse etter nasjonal lovgivning og folkeretten, for å finne dem som begår, står bak, støtter eller finansierer terrorhandlinger, og stille dem for retten ut fra prinsippet om at vedkommende skal utleveres eller straffeforfølges,

ber deltakerstatene vurdere forslagene i rapporten fra OSSEs ekspertmøte for å styrke det rettslige samarbeidet i straffesaker forbundet med terrorhandlinger (SEC.GAL/111/05 av 18. mai 2005), som en rekke mulige tiltak for å bedre det rettslige samarbeidet internasjonalt,

pålegger Generalsekretæren og de berørte OSSE-institusjonene på anmodning å bistå deltakerstatene med å oppfylle sine forpliktelser i kampen mot terrorisme. OSSE vil fortsette samarbeidet med UNODC for å styrke det rettslige regimet

mot terrorisme ved å bidra til at de universelle instrumentene mot terrorisme blir gjennomført, og ved å tilrettelegge for rettslig samarbeid internasjonalt i straffesaker,

pålegger Generalsekretæren, i samordning med Formannskapet og i samarbeid med UNODC, å arrangere et ekspertmøte i OSSE-regi i Wien i 2006 i den hensikt å fremme bruk av UNODCs hjelpemidler for å styrke det rettslige samarbeidet internasjonalt ved saksbehandling i straffesaker, særlig dataprogrammet til hjelp ved anmodning om gjensidig juridisk bistand, blant annet ved å tilrettelegge for opplæring og å spre kunnskap om fremgangsmåter som anbefales brukt av saksbehandlere,

pålegger Generalsekretæren, i nært samarbeid med UNODC, å arrangere nasjonale arbeidsseminarer for de deltakerstater som ber om det, for å lære opp statsadvokater og tjenestemenn i rettsvesenet i utlevering og gjensidig juridisk bistand i straffesaker, særlig straffesaker forbundet med terrorhandlinger.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Tyrkias delegasjon:

«Tyrkia ønsker å avgi nedenstående tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors:

Vi har sluttet oss til konsensus for å få vedtatt denne beslutning, som blant annet omhandler et viktig element i vår felles kamp mot terrorisme, nærmere bestemt forbindelsene mellom terrorisme og organisert kriminalitet. Beslutningens ordlyd forsøker å stadfeste at disse forbindelsene eksisterer, ved å benytte formuleringer som avviker fra dokumenter OSSE har vedtatt. Tyrkia anser at denne beslutning er utarbeidet i en kontekst som ikke egner seg til å få en tilfredsstillende og grundig vurdering av arten av disse forbindelsene. Følgelig innebærer vedtakelsen av beslutningen på ingen måte en endring, verken etter bokstav eller ånd, i de forpliktelser som følger av, eller en reduksjon i de operasjonelle konsekvensene av, deltakerstatenes tidligere uttalelser om politiske mål, slik de er nedfelt i Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme (2001) og OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme (Porto 2002), og ikke minst i FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1373 (2001).

Tyrkia ber om at denne erklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 5

Beslutning nr. 5/05

Kamp mot trusselen fra narkotikahandel

Ministerrådet,

som er dypt bekymret over handelen med narkotika, som utgjør en trussel mot stabiliteten og sikkerheten så vel innenfor som utenfor OSSEs område,

som minner om Sikkerhetspakten for Europa (1999), Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme (2001), OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme (2002) og OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre (2003), som fremhever blant annet trusselen fra narkotikahandel,

som er oppmerksom på at det er nær sammenheng mellom truslene som følger av narkotikahandel, terrorisme og grenseoverskridende organisert kriminalitet, og som stadfester at det har forpliktet seg til å vurdere samordnede tiltak for å bekjempe disse truslene,

som bekrefter at det må utarbeides en effektiv og helhetlig internasjonal strategi for å bekjempe problemet med narkotikahandel i hele OSSE-området,

som konstaterer at FNs kontor for kontroll med narkotika og forebygging av kriminalitet (UNODC) spiller en viktig rolle for å fremme internasjonalt samarbeid om kontroll med narkotika, blant annet gjennom Paris-paktinitiativet,

som understreker nødvendigheten av å videreføre det samarbeidet som alt er igangsatt mellom OSSE og UNODC om narkotikaspørsmål,

1. henstiller til deltakerstatene å styrke samarbeidet for å forebygge og bekjempe trusselen som følger av fremstilling av og handel med narkotika,
2. pålegger Generalsekretæren, i samordning med de berørte deltakerstatene og Formannskapet og i samarbeid med UNODC, å arrangere et ekspertmøte i 2006 beregnet på fagfolk fra deltakerstatene, OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middehavsområdet og på representanter for aktuelle internasjonale organisasjoner, med sikte på å lette utvekslingen av informasjon om fremstilling av og handel med narkotika og å undersøke muligheten for å iverksette flere samordningstiltak,
3. pålegger Generalsekretæren å styrke samarbeidet med UNODC og andre aktuelle organisasjoner i kampen mot narkotikahandel, jevnlig å underrette deltakerstatene om resultatet av samarbeidet og å foreslå ytterligere tiltak i denne forbindelse,
4. oppfordrer OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middehavsområdet til på frivillig grunnlag å gjennomføre Organisasjonens forpliktelser om å bekjempe trusselen fra narkotikahandel og derved bidra til OSSEs arbeid på dette området.

Vedlegg 6

Beslutning nr. 6/05

Ytterligere tiltak for å styrke kontrollen med containere

Ministerrådet,

som stadfester at OSSEs deltakerstater har forpliktet seg til å forebygge og bekjempe terrorisme, som minner om deltakerstatenes forpliktelser i henhold til resolusjon 1373 (2001) og 1566 (2004) fra FNs sikkerhetsråd samt forpliktelsene i Bucuresti-handlingsplanen for kamp mot terrorisme og OSSEs pakt for forebygging og bekjempelse av terrorisme,

som minner om sin beslutning nr. 9/04 om styrket kontroll med containere, der Rådet ga uttrykk for at det var oppmerksom på transportnetts sårbarhet, på containerfartens betydning for verdensøkonomien, på OSSEs evne til å samarbeide effektivt med offentlige myndigheter og med representanter for næringsliv og sivilsamfunn, samt på betydningen av å styrke kontrollen med containere, og der Rådet videre erkjente nødvendigheten av å sikre at den økte kontrollen med containere får minst mulig negative konsekvenser for den frie flyt av handel, og også at økt kontroll med containere vil fremme internasjonal handel og økonomisk samarbeid,

som uttrykker tilfredshet med konklusjonene fra OSSE-møtet om containerkontroll for tekniske eksperter, som fant sted i Wien 7. og 8. februar 2005, og med det arbeidet som senere er nedlagt av Formannskapetets uformelle diskusjonsforum til bekjempelse av terrorisme,

som verdsetter det arbeidet Verdens tollorganisasjon (WCO) har nedlagt for å etablere en global standard som kan bedre sikkerheten rundt og legge forholdene bedre til rette for den internasjonale forsyningskjeden,

som merker seg at visse deltakerstater ikke er medlem av WCO, og at enkelte deltakerstater har inngått avtaler med andre deltakerstater om en tollunion der ansvaret er fordelt,

beslutter:

- at alle deltakerstatene i OSSE snarest mulig skal treffe tiltak som anbefalt i WCOs rammeverk for sikkerhet og lettelse i verdenshande-

len («WCO Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade»). Derfor oppfordres alle deltakerstater som ennå ikke har gjort det, til snarest mulig å undertegne og oversende erklæringen om gjennomføringen av rammeverket¹ til WCOs generalsekretær,

- at OSSEs deltakerstater, når de treffer tiltak som nevnt i rammeverket for sikkerhet og lettelse i verdenshandelen, særlig skal bestrebe seg på raskt å innarbeide forseglingsstandarden for sikre containertransporter («Seal Integrity Programme for Secure Container Shipments»), som omhandles i tillegget til rammeverkets vedlegg 1, i sine nasjonale prosedyrer og forskrifter,
- at alle OSSEs deltakerstater skal underrette hverandre om de tiltak de har truffet for å gjennomføre forpliktelsen ovenfor,

pålegger Generalsekretæren, alt etter omstendighetene og innenfor de gjeldende finansielle rammene, å bidra til at deltakerstatene på anmodning får faglig bistand på dette området fra WCO og andre aktuelle internasjonale organisasjoner,

pålegger Generalsekretæren, gjennom og innenfor rammen av OSSEs eksisterende organisatoriske og logistiske ressurser, å fremme samarbeid med WCO og andre aktuelle organisasjoner i deres bestrebelser på å utbre forståelse for de målsettinger som ligger til grunn for WCOs rammeverk for sikkerhet og lettelse i verdenshandelen,

oppfordrer OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i Middelhavsområdet til å gjennomføre denne beslutning på frivillig grunnlag.

¹ Erklæringen om gjennomføringen av WCOs rammeverk for sikkerhet og lettelse i verdenshandelen skal undertegnes av tolldirektøren og er et uttrykk for et lands vilje til å gå i gang med å gjennomføre rammeverket. Erklæringen angir også om tollmyndighetene eventuelt trenger hjelp til å bygge opp kapasitet til å kunne gjennomføre rammeverket.

**Tolkningserklæring i henhold til punkt 79
(kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra
konsultasjonene i Helsingfors**

Fra Sveits' delegasjon:

«I forbindelse med beslutningen OSSEs ministerråd nettopp har vedtatt, ønsker Sveits' delegasjon å avgi nedenstående tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors:

Sveits ser med glede på OSSEs innsats for å styrke kontrollen med containere. Sveits vil ved gjennomføringen av beslutningen om ytterligere tiltak for å styrke kontrollen med containere rette seg etter vilkårene i eventuelle avtaler om nærmere regionalt samarbeid om containerkontroll.

Sveits ber om at denne tolkningserklæring vedlegges journalen for dagens møte i Ministerrådet.»

Vedlegg 7**Beslutning nr. 7/05
Støtte en effektiv gjennomføring av FNs
sikkerhetsrådsresolusjon 1540 (2004)**

Ministerrådet,

som er alvorlig bekymret over trusselen som knytter seg til spredning av masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler, samt over faren for at ikke-statlige aktører, som terrorister og andre kriminelle grupperinger, skal komme i besittelse av, utvikle, handle med eller benytte kjernefysiske, kjemiske og biologiske våpen, deres leveringsmidler og tilhørende materiell,

som minner om OSSEs forpliktelser, særlig OSSE-prinsippene om ikke-spredning, som ble vedtatt 3. desember 1994,

som merker seg at det i Forum for sikkerhetssamarbeid drøftes på hvilke måter OSSE kan støtte opp om og gi verdifulle tilskudd til det globale arbeidet for ikke-spredning av kjernefysiske, kje-

miske og biologiske våpen, deres leveringsmidler og tilhørende materiell,

som ser med glede på vedtakelsen av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1540 (2004) som et viktig skritt for å hindre spredning av kjernefysiske, kjemiske og biologiske våpen, deres leveringsmidler og tilhørende materiell,

som verdsetter at Forum for sikkerhetssamarbeid har tatt skritt for å bidra til at denne resolusjon blir gjennomført, alt etter forholdene og i samordning med de berørte FN-fora, og med utgangspunkt i OSSEs utvidede og kooperative sikkerhetsbegrep samt OSSEs mandat som en regional organisasjon etter FN-paktens kapittel VIII,

støtter Forum for sikkerhetssamarbeids beslutning nr. 7/05 om å støtte en effektiv gjennomføring av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1540 (2004).

Vedlegg 8

Beslutning nr. 8/05

Ytterligere tiltak for å gjennomføre OSSE-dokumentene om håndvåpen og lette våpen og om lagret konvensjonell ammunisjon

Ministerrådet,

som sier seg villig til å bygge videre på OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre, som ble vedtatt på det ellefte møtet i Ministerrådet, OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen, OSSEs dokument om lagret konvensjonell ammunisjon samt andre relevante beslutninger som er vedtatt innenfor rammen av Organisasjonen,

som er fast bestemt på å bidra til å minske, og å forhindre, en stor og destabiliserende konsentrasjon og ukontrollert spredning av håndvåpen og lette våpen (SALW), blant annet å minske risikoen for og forhindre at SALW skal finne veien til det illegale marked eller havne i hendene på terrorister eller andre kriminelle grupperinger,

som erkjenner at det i enkelte stater i OSSE-området finnes lagret konvensjonell ammunisjon, sprengstoff og tennmiddel, herunder flytende rakettdrivstoff (*mélange*), som er i overskudd og/eller skal destrueres, og at dette utgjør en risiko mot sikkerheten og tryggheten, og som stadfester at OSSE er villig til å vurdere å bistå de stater som ber om det, med å destruere slike lagre og/eller bedre lagerforvaltningen og sikkerhetsrutinene,

ser med glede på den fremgang som hittil er oppnådd innenfor rammen av OSSE for å få gjennomført OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen og OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon, herunder å utvikle prosjekter med sikte på å begrense og minske den risiko som følger av overskuddslagre av SALW samt lagret konvensjonell ammunisjon, sprengstoff og tennmiddel, herunder flytende rakettdrivstoff (*mélange*),

merker seg og verdsetter det arbeidet som pågår i Forum for sikkerhetssamarbeid med å utarbeide håndbøker om beste praksis i forbindelse med lagret konvensjonell ammunisjon samt retningslinjer for beste praksis ved innføring av nasjonale prosedyrer for lagerforvaltning og sikring av bærbare luftforsvarssystemer (MANPADS),

merker seg fremdriftsrapporten om den videre gjennomføringen av OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon, som ble fremlagt på det 13. ministerrådsmøtet i samsvar med Minister rådets beslutning nr. 5/04,

merker seg også Sikkerhetsforumets løpende arbeid for å føre tilsyn med gjennomføringen av OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen, herunder utarbeidingen av en fremdriftsrapport om gjennomføringen,

oppfordrer Sikkerhetsforumet til å holde drøftinger i forkant av den første tilsynskonferansen om FNs handlingsprogram for å forebygge, bekjempe og avskaffe enhver form for ulovlig handel med håndvåpen og lette våpen, som finner sted i 2006, og oppfordrer OSSE til innsats for å bidra til at handlingsprogrammet blir gjennomført på regionalt plan,

oppfordrer Sikkerhetsforumet til å fortsette arbeidet med disse spørsmål på bred basis, i tråd med OSSEs kooperative sikkerhetsbegrep og i samarbeid med andre internasjonale fora,

pålegger Sikkerhetsforumet ved formannen å legge fram en fremdriftsrapport om den videre gjennomføringen av OSSEs dokument om håndvåpen og lette våpen og OSSE-dokumentet om lagret konvensjonell ammunisjon på Ministerrådets 14. møte i 2006.

Vedlegg 9**Beslutning nr. 9/05
OSSE-seminar om militær doktrine**

Ministerrådet,

som erkjenner nødvendigheten av å møte de utfordringene OSSE har påpekt i sin strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre,

som minner om punkt 15.7 i Wien-dokumentet fra 1999, der deltakerstatene oppfordres til med visse mellomrom å arrangere høynivåseminarer om den militære doktrine, og som konstaterer at slike seminarer skal bidra til å bedre de gjensidige forbindelsene mellom deltakerstatene ved å fremme innsyn, åpenhet og forutsigbarhet, og

som er oppmerksom på verdien av de konklusjoner og anbefalinger som seminaret om militær

doktrine som OSSE og Forum for sikkerhetssamarbeid vurderer å arrangere, vil avstedkomme,

hilser seminaret om militær doktrine velkommen som et middel til å styrke dialogen om sikkerhet og Sikkerhetsforumets arbeid, og

støtter og understreker betydningen av Sikkerhetsforumets beslutning nr. 3/05 av 29. juni 2005 om å arrangere et høynivåseminar om militær doktrine i Wien i tiden 14.–15. februar 2006 for å drøfte eventuelle endringer i den militære doktrine som følge av stadige endringer i trusselbildet, nye typer konflikter og ny teknologi.

Vedlegg 10

Beslutning nr. 10/05 Toleranse og ikke-diskriminering: fremme av gjensidig respekt og forståelse

Ministerrådet,

som erkjenner at respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, demokrati og rettsstatens prinsipper står sentralt i OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep,

som minner om sine forpliktelser om toleranse og ikke-diskriminering slik de er nedfelt i Sluttakten av 1975 fra Helsingfors, Paris-pakten for et nytt Europa fra 1990, Sikkerhetspakten for Europa fra 1999, beslutning nr. 4/03 om toleranse og ikke-diskriminering, vedtatt på Ministerrådets 11. møte (i Maastricht i 2003), og beslutning nr. 12/04 om toleranse og ikke-diskriminering, vedtatt på Ministerådets 12. møte (i Sofia i 2004),

som minner om OSSEs satsing på toleranse og ikke-diskriminering, slik den kom til uttrykk under Wien-konferansene i 2003 om antisemittisme og om rasisme, fremmedfrykt og diskriminering, Berlin-konferansen i april 2004 om antisemittisme, Paris-møtet i juni 2004 om forholdet mellom rasistisk, fremmedfiendtlig og antisemittisk internettpropaganda og hatkriminalitet, Brussel-konferansen i september 2004 om toleranse og kamp mot rasisme, fremmedfrykt og diskriminering samt Cordoba-konferansen i juni 2005 om antisemittisme og andre former for intoleranse, og som minner om konklusjonene fra disse konferansene,

som stadfester at det er fast bestemt på å gjennomføre OSSEs gjeldende forpliktelser om toleranse og ikke-diskriminering og om tankefrihet, samvittighetsfrihet og religions- og trosfrihet, og som minner om andre relevante internasjonale forpliktelser,

som understreker nødvendigheten av å ta klart og konsekvent avstand fra hatefulle handlinger og andre utslag av hat, særlig i den politiske debatten, og av å arbeide til beste for toleranse, gjensidig respekt og forståelse,

som minner om betydningen av å fremme og legge til rette for tverrkulturell og tverreligiøs dialog og partnerskap for å oppnå toleranse, gjensidig

respekt og forståelse, både på nasjonalt og internasjonalt plan,

som merker seg og verdsetter kunngjøringen fra FNs generalsekretær om at det er opprettet en «allianse mellom sivilisasjoner» og nedsatt et høynivåpanel som skal veilede alliansen, og som uttrykker sin interesse for utfallet av dette initiativet,

som minner om Det faste råds beslutning nr. 607, 621 og 633 og OSSE-formannens erklæringer fra 2004 — «Berlin-erklæringen», «Brussel-erklæringen» og «Paris-konklusjonene»,

som verdsetter det arbeidet som nedlegges av Formannskapetets tre personlige representanter som ledd i OSSEs samlede innsats for å bekjempe diskriminering og fremme toleranse, gjensidig respekt og forståelse samt for å bevisstgjøre,

1. verdsetter OSSE-formannens erklæring på Organisasjonens konferanse om antisemittisme og andre former for intoleranse, som fant sted i Cordoba i tiden 8.–9. juni 2005 — «Cordoba-erklæringen»,
2. ser med glede på lanseringen av ODIHRs program til fremme av toleranse og ikke-diskriminering,
3. avviser ethvert forsøk på å sette likhetstegn mellom terrorisme og voldelig ekstremisme på den ene side og en bestemt religion eller tro, kultur, etnisk gruppe, nasjonalitet eller rase på den annen side,
4. beslutter at OSSE må fortsette bevisstgjøringsarbeidet og utarbeide nye tiltak for å bekjempe fordommer, intoleranse og diskriminering, samtidig som menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, herunder tankefrihet, samvittighetsfrihet og religions- og trosfrihet, sikres for alle uten forskjellsbehandling på grunnlag av blant annet rase, hudfarge, kjønn, språk, religion eller tro, politisk eller annen overbevisning, nasjonal eller sosial opprinnelse, formue, fødsel eller status for øvrig,

5. beslutter at deltakerstatene samtidig med at de gjennomfører sine forpliktelser om å fremme toleranse og ikke-diskriminering, skal konsentrere virksomheten om blant annet lovgivning, rettshåndheving, undervisning, mediene, innsamling av data, innvandring og integrering, religionsfrihet og tverrkulturell og tverreligiøs dialog, og skal forplikte seg til:
- 5.1 å vurdere å intensivere innsatsen for å sikre at deres egen lovgivning, politikk og praksis gir alle lik og reell beskyttelse gjennom loven, og for å forby handlinger som bunner i intoleranse og diskriminering, i samsvar med aktuelle OSSE-forpliktelser og andre forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster,
 - 5.2 å styrke innsatsen slik at offentlige tjenestemenn, særlig polititjenestemenn, får den opplæringen de trenger for å kunne håndtere og forhindre hatkriminalitet, og i den forbindelse å vurdere å innføre egne opplæringsprogrammer, å vurdere å benytte seg av den ekspertise som finnes i ODIHR på dette området, og å utveksle erfaring om beste praksis,
 - 5.3 å arbeide for at det i offentlig og privat sektor innføres opplæringsprogrammer som fremmer toleranse og ikke-diskriminering, og å gjøre folk bevisst på intoleranse og diskriminering og på at slike holdninger ikke kan godtas, og i den forbindelse å vurdere å benytte seg av ODIHRs ekspertise og hjelp, slik at det kan utvikles metoder og utarbeides læreplaner for opplæring i toleranse i sin alminnelighet, blant annet:
 - bekjempelse av rasefordommer og rasehat, fremmedfrykt og diskriminering,
 - undervisning og erindring om Holocaust, og også andre tragedier som anses som folkemord i henhold til overenskomsten fra 1948 om forhindring og avstraffelse av forbrytelsen folkemord, samt forbrytelser mot menneskeheten,
 - undervisning om antisemittisme for å sikre en systematisk tilnærming til opplæringen, blant annet ved hjelp av læreplaner som tar for seg antisemittisme slik den kommer til uttrykk i deltakerstatene i dag,
 - bekjempelse av fordommer, intoleranse og diskriminering som rammer kristne, muslimer og tilhengere av andre religioner,
 - 5.4 å vurdere å utarbeide, i nært samarbeid med det sivile samfunn, konkrete tiltak som ikke setter informasjons- og ytringsfriheten i fare, med sikte på å bekjempe stereotypier som bunner i fremmedfrykt, intoleranse og diskriminering i mediene, og å oppmuntre til bruk av programmer som kan gi barn og ungdom kunnskap om fordomsfulle ytringer og forutinntatte meninger de kan finne i mediene eller på Internett,
 - 5.5 å styrke innsatsen med å samle inn og oppbevare pålitelig informasjon og statistiske data om hatkriminalitet og lovgivning på eget territorium, jevnlig å innrapportere slik informasjon til ODIHR, å gjøre denne informasjonen tilgjengelig for allmennheten og å vurdere å få hjelp fra ODIHR på dette området, og i den forbindelse å vurdere å utpeke nasjonale kontaktpunkter med ansvar for hatkriminalitet ved ODIHR,
 - 5.6 om nødvendig med hjelp fra aktuelle OSSE-strukturer, -institusjoner og -feltoperasjoner, fortsatt å ta opp spørsmål om innvandring og integrering med respekt for kulturelt og religiøst mangfold som ledd i OSSEs samlede innsats for å fremme toleranse, gjensidig respekt og forståelse og å bekjempe diskriminering, samt å fremme respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter,
 - 5.7 å følge opp det arbeidet som alt er nedlagt i OSSE for å fremme toleranse og ikke-diskriminering, blant annet ved å arrangere temamøter på ekspertnivå i 2006 der vekten legges på gjennomføring, og å vurdere muligheten for å arrangere en OSSE-konferanse i 2007,
6. pålegger ODIHR:
- 6.1 på anmodning å bistå deltakerstatene med å utvikle hensiktsmessige metoder for og bygge opp kapasitet til å samle inn og oppbevare pålitelig informasjon og statistiske data om hatkriminalitet og voldelige utslag av intoleranse og diskriminering, slik at de blir i stand til å samle inn data og statistiske opplysninger som er sammenliknbare,
 - 6.2 å fortsette samarbeidet med andre OSSE-strukturer og -institusjoner, samt med FNs komité for avskaffelse av rasediskriminering (UNCERD), FNs høykommissær for menneskerettigheter (UNHCHR), Den europeiske kommisjon mot rasisme og intoleranse (ECRI), EUs overvåkingssenter for rasisme og fremmedfrykt (EUMC), den internasjonale spesialgruppen til fremme av samarbeid om utdanning, erindring og forskning om Holocaust og med andre aktuelle

institusjoner og det sivile samfunn, deriblant frivillige organisasjoner,

- 6.3 gjennom ODIHRs rådgivende utvalg av eksperter på religions- og trosfrihet, og på anmodning, fortsatt å yte deltakerstatene hjelp i deres arbeid for religions- og trosfrihet, og å sørge for at deltakerstatene gjøres kjent med utvalgets konklusjoner og uttalelser, både på bilateralt plan og på aktuelle konferanser og arrangementer i OSSE,
7. beslutter å gi et passende bidrag til «Alliansen mellom sivilisasjoner» ved å fremme menneskerettighetene samt tverrkulturell og tverreligiøs dialog, gjensidig forståelse og respekt i hele OSSE-området, og pålegger i den forbindelse
- 7.1 OSSEs formannskap å underrette FNs generalsekretær om denne beslutning og om at OSSE ønsker å støtte «Alliansen mellom sivilisasjoner»,
- 7.2 OSSEs generalsekretær ved hjelp av den ekspertise som finnes i Organisasjonens strukturer og institusjoner, særlig i ODIHR, og i samarbeid med deltakerstatene, å gi et bidrag til «Alliansen mellom sivilisasjoner» fra OSSE og å gjøre alliansens høynivåpanel oppmerksom på OSSEs bidrag innen utgangen av juni 2006.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Aserbajdsjans delegasjon:

«I forbindelse med beslutningen om toleranse og ikke-diskriminering: fremme av gjensidig respekt og forståelse, som nettopp er vedtatt på OSSEs 13. ministerrådsmøte, ønsker jeg å avgi en tolkningserklæring i henhold til kapittel 6 punkt 79 i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors.

Når Ministerrådet nå har vedtatt denne beslutning, sender det samtidig et sterkt politisk signal om OSSEs rolle i arbeidet for toleranse og ikke-diskriminering, både til OSSE-fellesskapet og til et større internasjonalt publikum, noe som er spesielt

viktig i lys av de utslag av diskriminering og fordommer vi nylig har vært vitne til, og som har rettet seg mot muslimske befolkningsgrupper i deltakerstatene. Vi kan ikke forholde oss likegyldig til disse voldelige hendelsene, ettersom de har en ødeleggende virkning ikke bare på de samfunn der det bor muslimer, men også på troverdigheten til denne organisasjonen, som maner til respekt for menneskerettighetene i et enormt område som strekker seg fra Vancouver til Vladivostok.

Ni av deltakerstatene i OSSE og syv av OSSEs samarbeidspartnere er medlem også i Organisasjonen for den islamske konferanse (OIC). I egenkap av påtroppende leder for OICs utenriksministerkonferanse har Aserbajdsjan, som er klar over det store privilegiet og ansvaret dette innebærer, forsøkt å gjenopprette balansen i OSSEs holdning til toleranse og ikke-diskriminering i denne beslutning. Det er beklagelig at Aserbajdsjans forslag til endring av teksten, som hadde til hensikt å gi kunnskap og økt bevissthet om islam og de sanne islamske verdier, ikke kunne godtas.

Republikken Aserbajdsjans delegasjon, som handler ut fra en vilje til kompromiss, har samtykket i å slutte seg til konsensus i beslutningen om toleranse og ikke-diskriminering: fremme av gjensidig respekt og forståelse. Vi vil imidlertid gi uttrykk for at vi er fast bestemt på å sikre at OSSE i sin holdning til religiøst og kulturelt mangfold, som er en sentral forutsetning for å kunne fremme respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, erkjenner realiteten og alvoret i Aserbajdsjans bekymring.

Vi mener fordommer, diskriminering og intoleranse rettet mot muslimer best kan bekjempes ved å utforme og iverksette fornuftige strategier og undervisningsmetoder, støttet opp med tilstrekkelige ressurser. I denne forbindelse regner vi med å få støtte fra det påtroppende Formannskapet, og håper vi kan arbeide sammen med deltakerstatene, ODIHR og Formannskapets personlige representant med ansvar for å bekjempe intoleranse og diskriminering rettet mot muslimer.

Jeg ber om at denne erklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 11

Beslutning nr. 11/05

Fremme av undervisning og opplæring i menneskerettigheter i OSSE-området

Ministerrådet,

som stadfester deltakerstatenes forpliktelser om å fremme undervisning og opplæring i menneskerettigheter, særlig forpliktelsene som skriver seg fra Sluttakten av 1975 fra Helsingfors, København-dokumentet fra 1990, Moskva-dokumentet fra 1991, Sikkerhetspakten for Europa fra 1999, OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre fra 2003 samt alle øvrige relevante dokumenter og beslutninger OSSE har vedtatt,

som er oppmerksom på at fremme av menneskerettigheter gjennom undervisning og opplæring i hele OSSE-området kan ses i sammenheng med OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep og er viktig for å styrke respekten for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter og for å fremme toleranse og ikke-diskriminering,

som er klar over merverdien av å samarbeide på flere plan, blant annet ved å kunne rådføre seg, samarbeide og samordne tiltak med aktuelle internasjonale og regionale organisasjoner, i tillegg til den nytte landene kan ha av å lære av hverandres erfaring med og kompetanse i å drive undervisning og opplæring i menneskerettigheter,

som tar hensyn til det arbeidet som nedlegges i andre internasjonale organisasjoner, blant annet FNs verdensprogram for opplæring i menneskerettigheter, Europarådets program for demokrati og medborgerskap gjennom utdanning, Europarådets ungdomsprogram «All Different, All Equal» og EUs europeiske initiativ for demokrati og menneskerettigheter, i tillegg til programmer igangsatt på nasjonalt plan,

som verdsetter den innsatsen som gjøres av Kontoret for demokratiske institusjoner og men-

neskerettigheter (ODIHR) og av andre strukturer, institusjoner og feltoperasjoner i OSSE for, i samarbeid med deltakerstatene, å fremme undervisning og opplæring i menneskerettigheter,

som er opptatt av fortsatt å styrke OSSEs innsats for å fremme undervisnings- og opplæringsprogrammer i menneskerettigheter i OSSE-området, og også av at bistand fra Organisasjonen skal omfatte de deltakerstater som ber om hjelp til å gjennomføre sine egne nasjonale programmer for menneskerettsundervisning,

ber deltakerstatene, med det sivile samfunns hjelp, om å sørge for en ytterligere og systematisk styrking av undervisnings- og opplæringsprogrammene i menneskerettigheter i den hensikt å fremme respekt for alle menneskers iboende verdighet, og å sørge for at menneskerettighetene blir en realitet for hver enkelt innbygger, både lokalt og nasjonalt,

beslutter å styrke OSSEs innsats, slik at Organisasjonen i samarbeid med andre internasjonale organisasjoner og frivillige organisasjoner kan treffe nødvendige tiltak til fremme av undervisning og opplæring i menneskerettigheter som legger særlig vekt på de unge i OSSEs område,

pålegger ODIHR, ved hjelp av den relevante ekspertise og erfaring som finnes i OSSEs strukturer, institusjoner og feltoperasjoner samt i deltakerstatene,

- å utarbeide et kompendium med beste praksis som deltakerstatene kan benytte til å styrke arbeidet for undervisning og opplæring i menneskerettigheter, blant annet for å fremme toleranse, gjensidig respekt og forståelse og ikke-diskriminering i OSSE-området.

Vedlegg 12

Beslutning nr. 12/05

Opprettholde menneskerettighetene og rettssikkerheten i strafferettssystemet

Ministerrådet,

som er oppmerksom på at full respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter og et samfunn basert på pluralistisk demokrati og rettssikkerhet er en forutsetning for å oppnå varig fred, sikkerhet, rettferd og stabilitet,

som stadfester forpliktelsene om rettssikkerhet nedfelt i Sluttakten av 1975 fra Helsingfors, Sluttokumentet av 1989 fra Wien, Københavndokumentet fra 1990 og Moskva-dokumentet fra 1991, forpliktelsene om rettssikkerhet inngått på OSSE-toppmøtet i Budapest i 1994 samt andre aktuelle OSSE-forpliktelser, og som har i endring relevante internasjonale forpliktelser, herunder den internasjonale konvensjon om sivile og politiske rettigheter og FNs konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig og nedverdiggende behandling eller straff,

som gjentar at den politiske ledelse, forvaltningen og domstolene skal utøve sin virksomhet i henhold til det system som er fastsatt ved lov, og i tråd med relevante OSSE-forpliktelser og deltakerstatenes internasjonale forpliktelser, og at respekt for systemet må sikres,

som tar i betraktning at det med rettssikkerhet ikke menes utelukkende en formell lovmessighet som sikrer regelmessig og ensartet praksis for å kunne etablere og opprettholde en demokratisk orden, men også rettferd basert på en anerkjennelse og ubetinget godtakelse av den menneskelige personlighets enestående verdi og garantert av institusjoner som gir rettssikkerheten en ramme der den kan komme fullt og helt til uttrykk,

som erkjenner at rettssikkerheten må være grunnet på respekt for internasjonalt anerkjente menneskerettigheter, herunder retten til en rettferdig rettergang, retten til et effektivt rettsmiddel og retten til ikke å bli utsatt for vilkårlig arrest eller annen vilkårlig frihetsberøvelse,

som erkjenner betydningen av at domstolene opptrer upartisk og uavhengig for å kunne sikre til-

børlig behandling og verne om menneskerettighetene før, under og etter rettergang,

som erkjenner at forsvarsadvokater spiller en avgjørende rolle for å sikre retten til en rettferdig rettergang og for å fremme og verne om andre menneskerettigheter i strafferettssystemet,

som understreker at det er nødvendig å ta offentlig til motmæle mot tortur, og som minner om at all form for tortur og annen grusom, umenneskelig og nedverdiggende behandling eller straff er og må være forbudt, uansett tid og sted, og kan derfor aldri rettferdiggjøres, og som videre understreker behovet for å styrke de prosessuelle garantiene for å forhindre tortur, og for å straffeforfølge gjerningspersonene og dermed hindre at torturhandlinger forblir ustraffet, og som oppfordrer deltakerstatene til snarest mulig å vurdere å undertegne og ratifisere den fakultative protokollen til konvensjonen mot tortur,

beslutter:

- å legge større vekt på og å følge opp spørsmålet om rettssikkerhet og tilbørlig behandling i strafferettssystemene i 2006, blant annet ved å oppmuntre deltakerstatene til å styrke gjennomføringen av gjeldende forpliktelser, også ved å benytte seg av ODIHRs ekspertise, og i nært samarbeid med andre aktuelle internasjonale organisasjoner for å unngå unødig dobbeltarbeid,
- gir ODIHR og andre berørte OSSE-strukturer i oppgave:
- å bistå deltakerstatene med å utveksle opplysninger seg imellom om vellykkede eksempler på, sakkunnskap om og anbefalte fremgangsmåter for å bedre strafferettssystemene,
- på anmodning å bistå deltakerstatene med å styrke forsvarsadvokatenes institusjonelle mulighet til å beskytte og forsvare klientenes rettigheter.

Vedlegg 13**Beslutning nr. 13/05
Kamp mot menneskehandel**

Ministerrådet,

som stadfester ministerrådsbeslutning nr. 2/03 og 13/04 og også andre OSSE-forpliktelser om å bekjempe enhver form for menneskehandel, uansett formål; ved sin tilslutning til disse forpliktelsene har deltakerstatene vist klar politisk vilje til å avskaffe denne moderne formen for slaveri, som krenker menneskeverdet og undergraver menneskerettighetene og de grunnleggende friheter,

som minner om de internasjonale forpliktelser OSSEs deltakerstater har påtatt seg dersom de har undertegnet og ratifisert FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og tilleggsprotokollen om å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, og den valgfrie tilleggsprotokollen til FNs konvensjon om barnets rettigheter, om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, samt andre relevante internasjonale avtaler de er part i,

som merker seg Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, som er den første regionale avtalen i sitt slag som tar primært sikte på å beskytte ofrene for menneskehandel samt å straffeforfølge gjerningspersonene og hindre at slike grusomme forbrytelser finner sted,

som ser med glede på de fremskritt som er gjort i deltakerstatene for å gjennomføre OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel, som er et omfattende hjelpemiddel både myndighetene og det sivile samfunn kan benytte for å forebygge denne handelen, straffeforfølge gjerningspersonene og beskytte ofrene,

som gjør oppmerksom på behovet for å styrke tiltakene ovenfor, utvikle slagkraftige nettverk som kan bekjempe menneskehandel på multilateralt, regionalt og bilateralt plan, og effektivt gjennomføre inngåtte forpliktelser, med full støtte og hjelp

fra OSSEs strukturer, institusjoner og feltoperasjoner til de deltakerstater som ber om det,

som på nytt minner om OSSEs enestående rolle som katalysator når internasjonale organisasjoner går sammen om å bekjempe menneskehandel, uansett form, og som roser de initiativ OSSEs spesialrepresentant for bekjempelse av menneskehandel har tatt innenfor rammen av «Alliansen mot menneskehandel»,

beslutter:

1. i rask respons til behovene til de mest sårbare og ubeskyttede ofrene for menneskehandel å gi sin tilslutning til tillegget til OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel om å ivareta barns særlige behov for beskyttelse og bistand som offer for menneskehandel, som ble vedtatt ved Det faste råds beslutning nr. 685 av 7. juli 2005,
2. fortsatt å ha oppmerksomheten nært rettet mot den økende trusselen fra menneskehandel, og med utgangspunkt i ofrene å følge en flerdimensjonal tilnærming til kampen mot menneskehandel som ledd i organisert kriminalitet, til kriminalitet og til korrupsjon, innenfor rammen av OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep,
3. å pålegge OSSEs mekanisme til bekjempelse av menneskehandel å rapportere til Det faste råd i juni hvert år fra og med juni 2006, om fremdriften i arbeidet med menneskehandel i OSSE. Disse rapportene skal også omfatte redegjørelser fra andre strukturer, institusjoner og feltoperasjoner i OSSE om det som skjer innenfor menneskehandel i de ulike delene av OSSE-området, og skal inneholde en analyse av resultatoppnåelse sett i forhold til de målsettinger som er fastsatt i OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel fra 2003.

Vedlegg 14**Beslutning nr. 14/05 Kvinners rolle ved konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikt**

Ministerrådet,

som minner om OSSEs helhetlige tilnærming til sikkerheten i møte med nye trusler og utfordringer, og om at Organisasjonen har forpliktet seg til å integrere et likestillingsperspektiv i sin virksomhet, i tråd med OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling,

som minner om at OSSE som regional ordning i henhold til kapittel VIII i FN-pakten spiller en sentral rolle når det gjelder tidlig varsling, konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikter i sitt område,

som erkjenner at både kvinners og menns kunnskaper, ferdigheter og erfaringer er nødvendig for å sikre fred, bærekraftig demokrati og økonomisk utvikling, og følgelig for å bevare sikkerheten og stabiliteten, i OSSEs område,

som videre erkjenner at FNs sikkerhetsråd i sin resolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet trekker forbindelseslinjer mellom likestilling og sikkerhet ved å fokusere på kvinners rolle i spørsmål om fred og sikkerhet på alle nivåer,

som stadfester Beijing-erklæringen og Plattform for handling vedtatt på FNs 4. kvinnekonferanse i 1995 og konklusjonene fra Generalforsamlingens 23. spesialsesjon,

som understreker betydningen av at kvinner deltar på lik linje og fullt ut på alle stadier i prosessen med å forebygge og løse konflikter og bygge freden,

som erkjenner at det er nødvendig at OSSE gjennom sin virksomhet treffer konkrete tiltak for å integrere kvinner i arbeidet med konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikt, blant annet ved

1. å sørge for at OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, som ble vedtatt ved Det faste råds beslutning nr. 638 av 2. desember 2004, gjennomføres proaktivt i alle deler av Organisasjonen,
2. der det er aktuelt, å integrere de relevante delene av FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinners rolle på alle stadier under konfliktforebygging, krisehåndtering/-løsning

og gjenoppbygging etter konflikt, i OSSEs virksomhet,

3. å oppmuntre deltakerstatene til å utarbeide nasjonale oversikter over potensielle kvinnelige kandidater (slik det kreves i punkt 22 i OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling) og å ta aktive skritt for å sikre at kvinner er fullt ut orientert om og oppmuntres til å søke stillinger innenfor konfliktforebyggende virksomhet og gjenoppbygging etter konflikt, særlig stillinger på toppledernivå,
4. å oppfordre deltakerstatene til å innstille flere kvinner til stillingen som leder for OSSEs institusjoner og sendelag samt til andre høyere stillinger i Organisasjonen,
5. aktivt å fremme rekruttering av kvinner til OSSEs feltoperasjoner, særlig til lederstillinger, med det uttalte mål at et betydelig antall feltoperasjoner skal være ledet av kvinner,
6. å oppfordre deltakerstatene og eventuelt OSSEs strukturer til å støtte og fremme opplærings- og undervisningsprogrammer rettet særlig mot jenter og kvinner samt prosjekter som tar sikte på å få kvinner med i arbeidet med å bygge varig fred; til å gi kvinneorganisasjoner økt innflytelse; til gjennom mediene og arbeidsseminarer om menneskerettigheter og likestilling å støtte fredsinitiativ tatt av kvinner; og til å bevisstgjøre kvinner om betydningen av å delta i politiske prosesser,
7. å oppfordre deltakerstatene og eventuelt OSSEs strukturer til å utarbeide egne handlingsprogrammer som oppmuntrer kvinner og kvinneorganisasjoner til å delta fullt ut og på lik linje under konfliktforebygging, konfliktløsning og gjenoppbygging etter konflikt, til å fremme og støtte utveksling av erfaring og beste praksis samt til å engasjere seg i fredsinitiativ tatt av kvinner,
8. å oppfordre deltakerstatene til å ta hensyn til jenters og kvinners viktige rolle og særlige behov når den offentlige politikken skal iverksettes for å gi beskyttelse og sørge for varige løsninger, herunder akseptert retur, ny boset-

ting, rehabilitering, (re)integrering eller reparering av flyktninger og internt fordrevne i trygge og verdige former,

9. å foreslå at deltakerstatene med jevne mellomrom evaluerer sin innsats for å integrere et likestillingsperspektiv i arbeidet med konfliktforebygging, konflikthåndtering og gjenoppbygging etter konflikt, og også offentliggjør resultatene, slik at de kan benyttes til opplæring til fremme av likestilling og ved gjennomføringen av aktuelle forpliktelser, samt for å gi økt bevissthet om betydningen av slike evalueringer,

16 beslutter:

- å pålegge Generalsekretæren å nevne spesielt i sin årlige fremdriftsrapport om gjennomføringen av Det faste råds beslutning nr. 638 om OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, hvordan Organisasjonen gjennomfører de delene av Sikkerhetsrådets resolusjon 1325 (2000) som er relevante for OSSE,
- å pålegge Sekretariatet, innenfor rammen av delmålene i OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling og i samarbeid med deltakerstatene, å utarbeide ytterligere tiltak som kan bidra til en betydelig økning i antall kvinner i OSSEs sekretariat, institusjoner og feltoperasjoner, særlig på høyere og ledelsesnivå,
- å gi OSSEs strukturer og institusjoner i oppgave å utarbeide eller justere relevante prosjekter, strategier og initiativ samt å iverksette andre aktiviteter, deriblant å utveksle informasjon med FN, for å oppfylle forpliktelsene omhandlet i denne beslutning,
- å be OSSEs deltakerstater og institusjoner om å rapportere på den årlige tilsynskonferansen om sikkerhetsspørsmål også om fremdriften i arbeidet med å gjennomføre forpliktelsene i denne beslutning.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra De forente staters delegasjon:

«Takk. De forente stater støtter vedtakelsen av denne beslutning. Vi ønsker imidlertid å klargjøre vårt syn i forbindelse med tekstens henvisning til Beijing-erklæringen og Plattform for handling.

De forente stater er sterkt opptatt av å styrke kvinners stilling og å bidra til at kvinner skal kunne praktisere sine universelle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut.

Beijing-erklæringen og Plattform for handling inneholder viktige politiske målsettinger som De forente stater støtter. Vi bekrefter vår tilslutning til de overordnede mål, delmål og forpliktelser som kommer til uttrykk i Beijing-erklæringen og Plattform for handling, ut fra ulike forståelser. Det er vår forståelse at disse dokumentene utgjør en viktig politisk ramme som ikke medfører internasjonale juridiske rettigheter eller juridisk bindende forpliktelser for statene etter folkeretten.

På møtet i FN-kommisjonen for kvinners stilling i 2005 var det bred internasjonal enighet om at Beijing-dokumentene ikke oppretter nye internasjonale rettigheter, deriblant rett til abort, og dette ble bekreftet av kommisjonens leder.

Når vi nå bekrefter vår tilslutning til de overordnede mål, delmål og forpliktelser som kommer til uttrykk i disse dokumentene, innebærer dette ikke noen endring i De forente staters holdning til avtaler vi ikke har ratifisert.

De forente stater støtter fullt og helt opp om prinsippet om valgfrihet i spørsmål om mødre- og barnehelse og familieplanlegging. Vi har ved flere anledninger, og i tråd med FNs befolkningskonferanse, gitt klart uttrykk for at vi ikke anerkjenner abort som et egnet middel til familieplanlegging, og at vi heller ikke støtter abort gjennom vårt reproduktive helsetilbud.

De forente stater forstår det slik at det er bred internasjonal enighet om at uttrykkene «reproduktive helsetjenester» og «reproduktive rettigheter» ikke omfatter abort og heller ikke innebærer at man støtter, bifaller eller fremmer abort eller bruk av abortfremkallende midler.

De forente stater er for behandling av kvinner som utsettes for skade eller sykdom som følge av lovlig eller ulovlig abort, blant annet i form av oppfølgende behandling etter abort, og definerer ikke slik behandling som en del av aborttjenestene.

Vi er glad for å kunne slutte oss til de nasjoner som er samlet her, i et forpliktende samarbeid om konkrete og praktisk rettede tiltak, slik at vi kan bidra til at kvinner stadig kan leve et bedre og friere liv i alle deler av verden.

Vi ber om at denne tolkningserklæring vedlegges dagens journal.

Takk.»

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Vatikanstatens delegasjon:

1. «Vatikanstaten er sterkt opptatt av å beskytte og fremme kvinners verdighet, menneskerettigheter og grunnleggende friheter,

også i spørsmål om fred og sikkerhet og følgelig på alle stadier under konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikt.

2. I og med at Vatikanstaten slutter seg til konsensus i Ministerrådets beslutning om kvinners rolle ved konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikt, bekrefter den at den står fast ved de forbehold og den tolkningserklæring den har avgitt i forbindelse med sluttdokumentene fra FNs 4. kvinnekongress i Beijing, som er inntatt i rapporten fra kongressen, og ved den tolkningserklæring den har avgitt i forbindelse med sluttdokumentene fra FNs generalforsamlings 23. spesialsesjon. Følgelig tolker Vatikanstaten henvis-

ningene til Beijing-dokumentene og konklusjonene fra Generalforsamlingens 23. spesialsesjon i tråd med disse forbehold og erklæringer. Det foreligger ingen endring i Vatikanstatens holdning til de spørsmål som der er tatt opp.

3. Videre er det Vatikanstatens forståelse at Beijing-dokumentene ikke oppretter nye menneskerettigheter eller juridisk bindende forpliktelser.
4. Vatikanstaten reserverer seg med hensyn til henvisningene til andre internasjonale instrumenter som er nevnt i beslutningen, i tråd med sine internasjonale forpliktelser.
5. Vi ber om at denne tolkningserklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 15**Beslutning nr. 15/05
Forebygge og bekjempe vold mot kvinner**

Ministerrådet,

som erkjenner at respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, demokrati og rettsstatens prinsipper står sentralt i OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep,

som stadfester FN's erklæring om vold mot kvinner, Beijing-erklæringen og Plattform for handling, som ble vedtatt på FN's 4. kvinnekonferanse i 1995, og konklusjonene fra Generalforsamlingens 23. spesialsesjon,

som stadfester at alle stater plikter å utvise tilbørlig aktsomhet for å forhindre, etterforske og straffe dem som begår vold mot jenter og kvinner, og å beskytte ofrene, og at manglende overholdelse av denne plikten medfører at ofrenes menneskerettigheter og grunnleggende friheter blir krenket og svekket eller også tilsidesatt,

som minner om FN's sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000) om kvinner, fred og sikkerhet, der det manes blant annet til full respekt for og vern om jenters og kvinners rettigheter under og etter væpnet konflikt og til å gjøre slutt på straffrihet for dem som begår seksuell vold,

som stadfester at OSSEs deltakerstater har en sterk forpliktelse til å fremme menneskerettigheter, likestilling, toleranse og ikke-diskriminering, til å bekjempe menneskehandel og til å bedre situasjonen for roma og sinti,

som er dypt bekymret over at jenter og visse grupper kvinner rammes særlig av målrettet vold, eller er spesielt utsatt for vold, og følgelig trenger beskyttelse, blant annet kvinner som tilhører minoritetsgrupper, urfolkskvinner, kvinner på flukt og internt fordrevne kvinner, innvandrerkvinner, kvinner som lever på landsbygda eller i avsidesliggende områder, kvinner som lever i stor fattigdom, kvinner på institusjon eller i forvaringsanstalt, funksjonshemmede kvinner, eldre kvinner, enker, kvinner som befinner seg i væpnet konflikt, samt kvinner som på annet vis er utsatt for diskriminering, blant annet på grunn av HIV-smitte,

som understreker at OSSE i sin handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling har forpliktet seg til å integrere et likestillingsperspektiv i sin virk-

somhet, og som særlig fremhever bestemmelsene om å forebygge og avskaffe vold mot kvinner i deltakerstatene,

som uttrykker dyp bekymring over den vedvarende forekomsten av vold mot jenter og kvinner i OSSE-området, og over de menneskelige og politiske omkostningene i den forbindelse, og som erkjenner at vold mot kvinner er en trussel mot menneskers sikkerhet,

1. oppfordrer deltakerstatene innstendig til, med OSSEs støtte og hjelp, å iverksette alle tiltak som er nødvendig med hensyn til lovgivning, politikk og overvåking og evaluering av programmer for å bidra til og sikre at kvinner kan praktisere sine menneskerettigheter fullt ut, og for å forebygge og bekjempe enhver form for kjønnsbasert vold mot jenter og kvinner,
2. oppfordrer deltakerstatene, dersom de er part, til å etterleve bestemmelsene i konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner og konvensjonen om barnets rettigheter og, dersom de ennå ikke har ratifisert eller tiltrådt disse konvensjonene, å vurdere å gjøre dette; oppfordrer også alle stater som har ratifisert eller tiltrådt konvensjonene, til å frafalle de forbehold som strider mot konvensjonenes gjenstand og formål,
3. oppfordrer deltakerstatene til å vurdere å undertegne og ratifisere eller tiltre FN-protokollen for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer FN's konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, den valgfrie tilleggsprotokollen til FN-konvensjonen om barnets rettigheter, om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi og eventuelt Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel,
4. konstaterer med beklagelse at kvinnelige voldsofre altfor ofte ikke får den beskyttelse og hjelp de trenger, og ber deltakerstatene innstendig om
 - i. å sørge for at alle kvinner som har vært utsatt for vold, innen fastsatte frister gis full og lik adgang til rettsvesenet og effektive retts-

- midler, lege- og sosialhjelp, herunder akutt-hjelp, konfidensiell rådgivning og husly,
- ii. å vedta og iverksette lovgivning som fastsetter at kjønnsbasert vold er straffbar, og som gir ofrene tilstrekkelig rettsvern,
 - iii. å sørge for at ofrene får den beskyttelse de trenger fysisk og psykisk, og når de trenger den, blant annet gjennom egnede tiltak for vitnebeskyttelse,
 - iv. å etterforske og straffeforfølge gjerningspersonene, samtidig som deres behov for behandling blir ivaretatt,
 - v. å arbeide for kvinners fulle medvirkning i doms-, påtale- og politiinstitusjoner, og å sørge for full opplæring og bevisstgjøring av alle berørte offentlige tjenestemenn, slik at de kan gjenkjenne, dokumentere og behandle saker om vold mot kvinner og barn,
 - vi. å løse de spesielle behov jenter har for beskyttelse og hjelp som voldsofre,
5. merker seg at vold mot jenter og kvinner ofte verken blir anmeldt eller offisielt registrert og derfor er underrepresentert i statistikken, og oppfordrer deltakerstatene til å støtte tiltak som kan sette økt fokus på problemet, til å gjøre en betydelig ekstrainsats for å samle inn, analysere og spre sammenliknbare data, til å støtte frivillige organisasjoner som arbeider spesifikt med vold mot jenter og kvinner, og til å støtte forskning på området,
 6. oppfordrer deltakerstatene til å treffe tiltak for å styrke kvinners økonomiske uavhengighet, herunder å sikre likebehandling i sysselsettingspolitikk og -praksis og å sørge for lik adgang til utdanning og opplæring, lik lønn for likt arbeid, bedre jobb- og utdanningsmuligheter samt lik tilgang til og kontroll over økonomiske ressurser, for å hindre at kvinner lett utsettes for vold, uansett form, deriblant vold i hjemmet, og for menneskehandel,
 7. oppfordrer deltakerstatene innstendig til å iverksette alle de tiltak som er nødvendig for å hindre at jenter og kvinner blir offer for kjønnsbasert vold under og etter en væpnet konflikt eller krisesituasjon, blant annet ved å sørge for at gjerningspersonene stilles for retten, og å treffe særlige tiltak for å ivareta jenters og kvinners behov etter konflikt,
 8. merker seg innlemmingen av kjønnsrelaterte forbrytelser i Roma-vedtektene for Den internasjonale straffedomstol og i de tilhørende forbrytelseselementene, som ble vedtatt av Roma-vedtektenes statspartsmøte i september 2002, og den detaljerte beskrivelsen av de forhold som må være til stede for at slike forbrytelser

- skal kunne anses som forbrytelser mot menneskeheten og/eller krigsforbrytelser,
9. oppmuntrer til å spre kunnskap om relevant rettspraksis fra de internasjonale og midlertidige straffedomstolene for krigsforbrytelser i det tidligere Jugoslavia og i Rwanda og til å samarbeide fullt ut med de nevnte domsmyndigheter,
 10. beslutter å intensivere OSSEs samarbeid med aktuelle organer i FN, Europarådet, EU og andre internasjonale organisasjoner, samt med det sivile samfunn og relevante frivillige organisasjoner, for å bidra til å forebygge og bekjempe enhver form for vold mot jenter og kvinner,
 11. pålegger Det faste råd å bidra til at det i de berørte institusjoner og strukturer i OSSE utarbeides programmer, prosjekter og strategier, slik at de på anmodning kan bistå deltakerstatene med å bekjempe vold mot jenter og kvinner og gi ofrene hjelp,
 12. ber Generalsekretæren legge særskilt vekt på å rapportere om gjennomføringen av denne beslutning i årsrapporten om OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, som skal legges fram for Det faste råd.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra De forente staters delegasjon:

«Takk. De forente stater støtter vedtakelsen av denne beslutning. Vi ønsker imidlertid å klargjøre vårt syn i forbindelse med tekstens henvisning til Beijing-erklæringen og Plattform for handling.

De forente stater er sterkt opptatt av å styrke kvinners stilling og å bidra til at kvinner skal kunne praktisere sine universelle menneskerettigheter og grunnleggende friheter fullt ut.

Beijing-erklæringen og Plattform for handling inneholder viktige politiske målsettinger som De forente stater støtter. Vi bekrefter vår tilslutning til de overordnede mål, delmål og forpliktelser som kommer til uttrykk i Beijing-erklæringen og Plattform for handling, ut fra ulike forståelser. Det er vår forståelse at disse dokumentene utgjør en viktig politisk ramme som ikke medfører internasjonale juridiske rettigheter eller juridisk bindende forpliktelser for statene etter folkeretten.

På møtet i FN-kommisjonen for kvinners stilling i 2005 var det bred internasjonal enighet om at Beijing-dokumentene ikke oppretter nye internasjonale rettigheter, deriblant rett til abort, og dette ble bekreftet av kommisjonens leder.

Når vi nå bekrefter vår tilslutning til de overordnede mål, delmål og forpliktelser som kommer til uttrykk i disse dokumentene, innebærer dette ikke noen endring i De forente staters holdning til avtaler vi ikke har ratifisert.

De forente stater støtter fullt og helt opp om prinsippet om valgfrihet i spørsmål om mødre- og barnehelse og familieplanlegging. Vi har ved flere anledninger, og i tråd med FNs befolkningskonferanse, gitt klart uttrykk for at vi ikke anerkjenner abort som et egnet middel til familieplanlegging, og at vi heller ikke støtter abort gjennom vårt reproduktive helsetilbud.

De forente stater forstår det slik at det er bred internasjonal enighet om at uttrykkene «reproduktive helsetjenester» og «reproduktive rettigheter» ikke omfatter abort og heller ikke innebærer at man støtter, bifaller eller fremmer abort eller bruk av abortfremkallende midler.

De forente stater er for behandling av kvinner som utsettes for skade eller sykdom som følge av lovlig eller ulovlig abort, blant annet i form av oppfølgende behandling etter abort, og definerer ikke slik behandling som en del av aborttjenestene.

Vi er glad for å kunne slutte oss til de nasjoner som er samlet her, i et forpliktende samarbeid om konkrete og praktisk rettede tiltak, slik at vi kan bidra til at kvinner stadig kan leve et bedre og friere liv i alle deler av verden.

Vi ber om at denne tolkningserklæring vedlegges dagens journal.

Takk.»

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Vatikanstatens delegasjon:

- «1 Vatikanstaten nærer dyp respekt for og arbeider for å fremme jenters og kvinners verdighet, menneskerettigheter og grunnleggende friheter, og har derfor en sterk forpliktelse til å forebygge og bekjempe vold mot jenter og kvinner.
- 2 I og med at Vatikanstaten slutter seg til konsensus i Ministerrådets beslutning om å forebygge og bekjempe vold mot kvinner, bekrefter den at den står fast ved de forbehold og den tolkningserklæring den har avgitt i forbindelse med sluttdokumentene fra FNs 4. kvinnekongress i Beijing, som er inntatt i rapporten fra konferansen, og ved den tolkningserklæring den har avgitt i forbindelse med sluttdokumentene fra FNs generalforsamlings 23. spesialsesjon. Følgelig tolker Vatikanstaten henvisningene til Beijing-dokumentene og konklusjonene fra Generalforsamlingens 23. spesialsesjon i tråd med disse forbehold og erklæringer. Det foreligger ingen endring i Vatikanstatens holdning til de spørsmål som der er tatt opp.
- 3 Videre er det Vatikanstatens forståelse at Beijing-dokumentene ikke oppretter nye menneskerettigheter eller juridisk bindende forpliktelser.
- 4 Vatikanstaten reserverer seg med hensyn til henvisningene til andre internasjonale instrumenter som er nevnt i beslutningen, i tråd med sine internasjonale forpliktelser. Videre innebærer det forhold at Vatikanstaten slutter seg til konsensus i denne beslutning, ikke på noen måte en endring i Vatikanstatens holdning til internasjonale instrumenter den ikke er part i.
- 5 Vi ber om at denne tolkningserklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 16**Beslutning nr. 16/05****Sikre at personer som tjenestegjør i internasjonale styrker og sendelag, følger strenge retningslinjer for etisk og ansvarlig oppførsel**

Ministerrådet,

som stadfester at OSSE har forpliktet seg til å bekjempe menneskehandel, særlig i Ministerrådets beslutning nr. 1 vedtatt i Wien i 2000, erklæringen fra ministerrådsmøtet i Porto i 2002, Ministerrådets beslutning nr. 2/03 vedtatt i Maastricht samt OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel og planens tillegg om å ivareta barns særlige behov for beskyttelse og bistand som offer for menneskehandel,

som minner om FNs protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer FN-konvensjonen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, og protokollens uttømmende definisjon av begrepet handel med mennesker,

som gjentar at menneskehandel er en moderne form for slaveri som i alvorlig grad undergraver muligheten til å gjøre bruk av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter,

som er bekymret for at militært og sivilt personell som tjenestegjør i internasjonale fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag, blant annet oppdragstakere, samt feltoperasjoner utgått fra internasjonale organisasjoner, også OSSE, skal kunne bidra til å opprettholde etterspørselen i markedet for menneskehandel,

som ser med glede på FNs og andre internasjonale organisasjoners innsats for å få utformet og innført retningslinjer om «nulltoleranse» for å hindre at personell som tjenestegjør i deres styrker, samt annet personale deltar i menneskehandel, og som anser dette, i kombinasjon med undervisning og opplæring, for å være påkrevet,

som minner om at det i alle relevante internasjonale organisasjoner pågår arbeid for å få utformet felles normer og fremgangsmåter som anbefales brukt til å forebygge og bekjempe menneskehandel,

som er bekymret over rapporter om klanderverdig oppførsel blant militært og sivilt personell

som tjenestegjør i internasjonale fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag, deriblant rapporter om at personell har deltatt i menneskehandel slik begrepet er definert i FNs protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, og som sterkt fordømmer slike handlinger og konstaterer at de bidrar til å redusere muligheten for å oppfylle oppdragsmandatet,

som også er bekymret over rapporter om klanderverdig oppførsel blant militært og sivilt personell som tjenestegjør i internasjonale fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag, deriblant rapporter om seksuell utnyttning og seksuelt misbruk av lokalbefolkning og flyktninger og om tilfeller av tvangsarbeid, og som sterkt fordømmer slike handlinger og konstaterer at de bidrar til å redusere muligheten for å oppfylle oppdragsmandatet,

som understreker at det er behov for mer informasjon om og økt bevissthet rundt disse spørsmålene blant personell som tjenestegjør i internasjonale sendelag,

som merker seg det arbeidet som nedlegges i FN for å sikre at personell som tjenestegjør i fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag, følger strenge retningslinjer for etisk og ansvarlig oppførsel,

1. oppfordrer deltakerstatene til om nødvendig å styrke innsatsen for å hindre at militært og sivilt personell som utstasjoneres i fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag utenlands, samt OSSEs tjenestemenn deltar i, eller utnytter personer som har vært utsatt for, menneskehandel. Deltakerstatene skal i denne forbindelse arbeide for å sikre at det lar seg gjøre å håndheve nasjonale lover, forskrifter og andre relevante dokumenter overfor egne borgere som tjenestegjør i fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag, og derigjennom sikre at de følger

- strengre retningslinjer for etisk og ansvarlig oppførsel,
2. oppfordrer de deltakerstater som har utstasjonert militært og sivilt personell, til, innenfor sitt myndighetsområde og respektive mandat, å bistå de ansvarlige myndigheter i vertslandet i deres kamp mot menneskehandel. De enkelte deltakerstatenes opplæring av militært og sivilt personell før utstasjonering utenlands skal omfatte de regler som gjelder for menneskehandel, samt følgene av å bryte dem,
 3. oppfordrer deltakerstatene til å treffe hensiktsmessige og nødvendige tiltak for å sikre at eget militært og sivilt personell utstasjonert i fredsbevarende styrker eller andre internasjonale sendelag ikke utnytter eller misbruker andre seksuelt eller utsetter andre for tvangsarbeid, til å håndheve relevante etiske retningslinjer i denne forbindelse, og til å sørge for at alle slike saker blir grundig etterforsket og behørig straffet,
 4. stadfester at det er viktig å gjennomføre atferdskodeksen for OSSEs tjenestemenn og personalinstruks nr. 11 om menneskehandel, og pålegger Generalsekretæren å benytte seg av den ekspertisen som finnes hos OSSEs spesialrepresentant for bekjempelse av menneskehandel og Enhet for bistand til bekjempelse av menneskehandel, til å ajourføre disse dokumentene, slik at de er i tråd med denne beslutning, og å distribuere dem til deltakerstatene for kommentar og drøfting før de formelt trer i kraft,
 5. ber også samarbeidspartnerne regjeringer slutte seg til de prinsippene som er fastlagt i denne beslutning, og pålegger derfor OSSEs spesialrepresentant for bekjempelse av menneskehandel og Generalsekretæren å dele relevant informasjon og materiell med Organisasjonens samarbeidspartnere,
 6. pålegger OSSEs spesialrepresentant for bekjempelse av menneskehandel å sørge for at aktuelle internasjonale organisasjoner får del i OSSEs opplæringsmateriell samt annen informasjon som kan være til hjelp i kampen mot menneskehandel,
 7. pålegger OSSEs generalsekretær hvert år å rapportere til Det faste råd om gjennomføringen av denne beslutning vedrørende atferdskodeksen for OSSEs tjenestemenn og personalinstruks nr. 11, i samsvar med pkt. 11.1 i del III i OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel.
-

Vedlegg 17**Beslutning nr. 17/05
Styrke OSSEs effektivitet**

Ministerrådet,

som på nytt bekrefter sin fulle tilslutning til de normer, prinsipper og forpliktelser som gjelder innenfor alle de tre dimensjonene i OSSEs helhetlige tilnærming til sikkerhet, som det har vært enighet om helt siden Sluttakten fra Helsingfors i 1975 og Paris-pakten for et nytt Europa fra 1990,

som er oppmerksom på Organisasjonens betydning som en regional ordning etter FN-paktens kapittel VIII,

som minner om at alle OSSEs forpliktelser gjelder likt og for alle de deltakende stater,

som understreker Organisasjonens betydning som et forum for politisk dialog, som et sentralt redskap ved tidlig varsling, konfliktforebygging, krisehåndtering og gjenoppbygging etter konflikt, og som et normgivende organ med sine institusjoner og feltoperasjoner, sine instrumenter og mekanismer,

som stadfester betydningen av alle tre dimensjoner i OSSEs tilnærming til sikkerhet og dennes tverrdimensjonale karakter,

som er fast bestemt på å styrke tilliten mellom deltakerstatene og følelsen av å stå sammen om et felles formål ved å føre en inkluderende politisk dialog basert på likeverd og å yte bistand med utgangspunkt i samarbeid,

som erkjenner at OSSE i ennå sterkere grad må konsentrere innsatsen om disse områdene, der Organisasjonen har komparative fortrinn og kan tilføre en merverdi, samtidig som den holder fast ved sin helhetlige tilnærming til sikkerheten,

som er oppmerksom på nødvendigheten av å sikre at grunnleggende prioriteringer og handlingsplaner har et langsiktig perspektiv og er utformet i tråd med et sikkerhetsklima i stadig endring,

som er fast bestemt på å gjøre Organisasjonen mer effektiv, med utgangspunkt i statenes suverene likhet og beslutningstaking ved konsensus, for å sikre økt innsyn og fremme følelsen av eierskap hos alle de deltakende stater,

som er fast bestemt på å sikre en effektiv integrering av likestillingsperspektivet i alle OSSEs

retningsgivende strategier, aktiviteter og programmer,

som minner om Ministerrådets beslutning nr. 16/04 om å opprette et panel for å styrke OSSEs effektivitet,

som roser panelet for den besluttsomhet og innsats det har lagt for dagen i form av rapporten «Sammen om et felles formål: Mot et mer effektivt OSSE» (CIO.GAL/100/05 av 27. juni 2005), og som tar hensyn til de anbefalinger som fremkommer der,

som tar hensyn også til andre innspill, blant annet fra Parlamentarikerforsamlingen, og til konklusjonene fra høynivåmøtene i Wien 12.–13. september 2005, som er lagt fram i Formannskapets oppsummerende vurdering (CIO.GAL/132/05 av 16. september 2005),

som tar i betraktning at det kreves ytterligere innsats for å kunne sette inn hensiktsmessige tiltak i tråd med panelets anbefalinger,

1. pålegger Det faste råd å videreføre arbeidet med utgangspunkt i panelets rapport og konklusjonene fra høynivåmøtene, og å rapportere til ministerrådsmøtet i 2006 om

- OSSEs forretningsorden,
- å styrke konsultasjonsprosessen, blant annet å vurdere om det skal innføres en komitéstruktur,
- å vurdere tiltak som kan styrke det forberedende arbeidet med og nyttevirkningen av OSSEs konferanser,
- å bedre effektiviteten i, nyttevirkningen av og innsynet i Organisasjonens virksomhet, deriblant finansieringen av aktivitetene, både over budsjettet og ved frivillige bidrag, samt evalueringen og vurderingen av virksomheten,
- å vurdere tiltak som kan styrke Generalsekretærens rolle og samtidig bidra til at han eller hun kan utnytte sitt mandat fullt ut, blant annet ved ytterligere å styrke samarbeidet med lederne for OSSEs institusjoner og feltoperasjoner,

- etter forslag blant annet fra Generalsekretæren og deltakerstatene, å modernisere Sekretariatet, slik at det står bedre rustet til å bistå Formannskapet og deltakerstatene og til å samordne OSSEs virksomhet,
 - å gjøre OSSEs institusjoner og feltoperasjoner mer effektive,
 - å undersøke muligheten for å gi OSSE rettslig status og OSSE-ansatte privilegier og immunitet, og i den forbindelse å innhente råd fra juridiske eksperter,
 - å bedre virksomhetsplanen, slik at den i større grad gjenspeiler Organisasjonens prioriteringer,
 - å vurdere tiltak som kan styrke profesjonaliteten blant OSSEs ansatte og bedre forvaltningen av Organisasjonens menneskelige ressurser, samtidig som det tas tilbørlig hensyn til den kjønnsmessige og geografiske fordelingen,
 - å vurdere muligheten for å opprette tematiske sendelag innenfor OSSEs område eller på subregionalt nivå,
2. pålegger Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR) på neste møte i Ministerrådet å legge fram til drøfting en rapport om:
- gjennomføringen av gjeldende forpliktelser,
 - eventuelle tilleggsforpliktelser,
 - tiltak for å styrke og fremme ODIHRs valgrelaterte virksomhet,
 - tiltak for å effektivisere ODIHRs hjelp til deltakerstatene, samtidig som det tar hensyn til og svarer på spørsmål fra deltakerstatene og i nært samråd med dem.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Moldovas delegasjon:

«I forbindelse med beslutningen om å styrke OSSEs effektivitet ønsker Moldovas delegasjon å avgi en tolkningserklæring på vegne av medlemsstatene i GUAM og i henhold til kapittel 6 punkt 79 i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors.

I likhet med andre har landene i GUAM sluttet seg til konsensus i forbindelse med vedtakelsen av Ministerrådets beslutning fra Ljubljana om å styrke OSSEs effektivitet, og anser i den anledning opprettelsen av en egen OSSE-mekanisme med sikte på å løse uavklarte konflikter (som nevnt i GUAM-landenes posisjons-

dokument sirkulert under PC.DEL/1223/05/Rev.1) som en nødvendig del av den virksomheten som skal iverksettes for « å bedre effektiviteten i, nyttevirkningen av og innsynet i Organisasjonens virksomhet, deriblant finansieringen av aktivitetene, både over budsjettet og ved frivillige bidrag, samt evalueringen og vurderingen av virksomheten», som fastsatt i punkt 1 fjerde strekpunkt i beslutningen nevnt ovenfor.

Jeg ber om at denne erklæring vedlegges dagens journal.»

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Hviterusslands delegasjon:

«I forbindelse med vedtakelsen av beslutningen om å styrke OSSEs effektivitet er Republikken Hviterusslands delegasjon gitt fullmakt til å avgi nedenstående tolkningserklæring vedrørende punkt 2 i nevnte beslutning.

Når Hviterussland slutter seg til konsensus i denne beslutning, er dette ikke ensbetydende med at landet sier seg enig i de arbeidsmetodene som benyttes av Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR).

Den hviterussiske delegasjon forstår det slik, og har som utgangspunkt, at ODIHR ved utarbeidelsen av rapporten som skal forelegges ministerrådsmøtet i 2006, skal ta hensyn til alle kommentarer og forslag som er fremlagt, og skal i tillegg svare på alle spørsmål fra samtlige deltakerstater, uten unntak.

Hviterussland mener ODIHRs rapport til Ministerrådet må omfatte følgende elementer som en integrert del av rapporten:

- en sammenlignende analyse av valglovgivning og -praksis i alle OSSEs deltakerstater,
- en oversikt over objektive kriterier som skal legges til grunn ved valgevalueringer,
- en metode for valgovervåking som tar utgangspunkt i panelets anbefalinger og har som mål å sikre objektivitet, innsyn, profesjonalitet og likebehandling av deltakerstatene.

Dersom ODIHRs rapport ikke skulle oppfylle disse kravene, vil Hviterussland ikke anse seg bundet av rapportens konklusjoner og forslag, og forbeholder seg retten til å ta spørsmålet om Kontorets arbeid opp på nytt i OSSEs politiske organer.

Vi ber om at denne tolkningserklæring vedlegges dagens journal.»

Vedlegg 18

**Beslutning nr. 18/05
OSSEs formannskap i år 2008**

Ministerrådet
beslutter at Finland skal ha formannskapet i
OSSE i 2008.

Vedlegg 19**Beslutning nr. 19/05
Tid og sted for det neste møtet i OSSEs ministerråd**

Det 14. møtet i OSSEs ministerråd skal holdes i
Belgia 4. og 5. desember 2006.

Vedlegg 20**Ministererklæring om den internasjonale konvensjon mot kjernefysisk terrorisme**

1. Vi, utenriksministrene i deltakerstatene i OSSE, ser med glede på at FNs generalforsamling har vedtatt den internasjonale konvensjon mot kjernefysisk terrorisme.
 2. Vi forplikter oss til å gjøre alt vi kan for å undertegne denne internasjonale konvensjonen 14. september 2005, samme dag den åpnes for undertegning i FNs hovedkvarter i New York.
 3. Vi oppfordrer alle stater til å iverksette de tiltak som er nødvendig for snarest mulig å ratifisere, godta, godkjenne eller på annet vis bli part i denne internasjonale konvensjonen.
 4. Vi henstiller til OSSEs generalsekretær og Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter (ODIHR), på formell forespørsel og der det er på sin plass, og i nært samarbeid med FNs kontor for kontroll med narkotika og forebygging av kriminalitet (UNODC), å gi de deltakerstater som ber om det, teknisk bistand og faglige råd, slik at de snarest mulig kan ratifisere, godta eller godkjenne denne internasjonale konvensjonen.
 5. Vi ber OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middelhavsområdet om å slutte seg til vårt initiativ.
-

Vedlegg 21

Konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll

Ramme for samarbeid mellom OSSEs deltakerstater

Kapittel I: Deltakerstatenes forpliktelser

1. OSSEs deltakerstater, som erkjenner at grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll er et nasjonalt anliggende og statenes ansvar, bekrefter at de har forpliktet seg til å fremme åpne og sikre grenser innenfor et fritt, demokratisk og bedre integrert OSSE-område uten skillelinjer. Dermed har de også forpliktet seg til å samarbeide på grunnlag av folkerettens prinsipper, gjensidig tillit, partnerskap, åpenhet og forutsigbarhet, og til å følge en bred tilnærming i en ånd som kan bidra til vennskapelige forbindelser mellom statene.
2. OSSEs deltakerstater stadfester de forpliktelser de har påtatt seg på de ulike nivåene når det gjelder grensespørsmål.
 - 2.1 Globalt: Når det gjelder spørsmål om grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, stadfester deltakerstatene sine forpliktelser etter folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonal humanitærrett, og kan også vurdere standarder og anbefalinger fastsatt av Verdens tollorganisasjon, Den internasjonale organisasjon for migrasjon, Den internasjonale arbeidsorganisasjon, FNs høykommissær for flyktninger og andre relevante internasjonale organisasjoner.
 - 2.2 Innenfor OSSE: Deltakerstatene stadfester de normer, prinsipper, forpliktelser og verdier som er nedfelt i Sluttakten fra Helsingfors, og som alle anvendes likt og uten forbehold, idet hver især tolkes under henvisning til de øvrige. De stadfester prinsippene og forpliktelsene nedfelt i København-dokumentet fra 1990, Helsingfors-dokumentet fra 1992 og Sikkerhetspakten for Europa fra 1999. De minner om handlingsplanene, beslutningene og andre aktuelle OSSE-dokumenter som er vedtatt om grensespørsmål. Trusler som følger av terrorisme, organisert kriminalitet, ulovlig innvandring

og ulovlig handel med våpen, narkotika eller mennesker, kan særlig bekjempes ved å styrke OSSEs kapasitet med henblikk på å fremme åpne og sikre grenser og ved å bidra til økt mellomstatlig samarbeid som kommer alle til gode, som påpekt i punkt 35 i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre.

2.3 Regionalt og subregionalt: I samme ånd stadfester deltakerstatene sine forpliktelser med hensyn til alle regionale og subregionale fora de deltar i, og forplikter seg til å fremme samarbeid i alle aktuelle organisasjoner og organer for å sikre en enhetlig politikk og enhetlige standarder og for å unngå dobbeltarbeid.

2.4 Bilateralt: Deltakerstatene skal, i en ånd av solidaritet og av hensyn til godt naboskap, overholde bilaterale avtaler de har inngått om grensespørsmål, og skal iverksette tiltak som kan bidra til utveksling av erfaring og beste praksis.

Kapittel II: De viktigste målene for samarbeidet

3. Samarbeidet mellom deltakerstatene har som mål å få gjennomført de forpliktelser som knytter seg til grensespørsmål. Samarbeidet skal bidra til at de standarder deltakerstatene har anerkjent når det gjelder grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, ikke bare overholdes, men også forbedres, blant annet gjennom utveksling av beste praksis.

4. Deltakerstatene skal fremme samarbeid mellom sine grensemyndigheter, tollmyndigheter, reisedokument- og visumutstedende organer, politi- og innvandringssetater i tillegg til andre kompetente nasjonale strukturer, i den hensikt

4.1 å fremme fri og sikker bevegelse for personer, varer, tjenester og investeringer over landegrensene i samsvar med relevante rettslige rammeverk, folkeretten og OSSEs forpliktelser, blant annet ved å bedre sikkerheten rundt reisedokumenter og eventuelt å legge forholdene til rette for en liberalisering av visumordningene, i pakt med de for-

pliktelser som følger av dokumentene nevnt ovenfor,

- 4.2 å bekjempe terrortrusler, blant annet ved å hindre bevegelse over landegrensene av personer, våpen og pengemidler knyttet til terrorvirksomhet og annen kriminell virksomhet,
- 4.3 å forebygge og bekjempe grenseoverskridende organisert kriminalitet, ulovlig innvandring, korrupsjon, smugling og handel med våpen, narkotika og mennesker,
- 4.4 å bidra til at grensemyndighetene og kompetente nasjonale strukturer etterstreber en høy standard i sin virksomhet,
- 4.5 å bidra til at enhver som ønsker å krysse landegrensene, blir behandlet på en verdig måte, i samsvar med relevante nasjonale rettslige rammeverk, med folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett, og med relevante OSSE-forpliktelser,
- 4.6 å sørge for at forholdene ligger til rette for sosial og økonomisk utvikling i grenseområdene, og for at alle dem som hører hjemme i lokalsamfunnene i grenseområdene, kan få del i velferden og den kulturelle utvikling og har samme muligheter som andre,
- 4.7 å bedre utsiktene til felles økonomisk utvikling og å bidra til at det skapes et felles rom for frihet, sikkerhet og rettferd i OSSE-området,
- 4.8 å sikre de internasjonale transportrutene med sikte på trygge vareleveranser.

Kapittel III: Prinsipper for samarbeid mellom OSSEs deltakerstater om grensespørsmål

Prinsippene er utformet med utgangspunkt i OSSEs kooperative tilnærming til sikkerheten.

5. Deltakerstatene er enige om at deres felles velferd og sikkerhet kan styrkes ved å øke nyttige bevegelser av personer, varer, tjenester og investeringer over landegrensene.
6. Spørsmål av regulerende art som oppstår som følge av bevegelser over landegrensene, kan best løses ved direkte samarbeid mellom grensemyndighetene og kompetente nasjonale strukturer i deltakerstatene, med grunnlag i relevante avtaler. Dette samarbeidet skal fortrinnsvis finne sted på bilateralt, regionalt eller multilateralt nivå.
7. Det er de øverste nasjonale myndigheter, og særlig de ansvarlige grensemyndigheter på hver side av grensen, som har best kjennskap

til aktuelle problemer. Dialog over landegrensene, åpenhet og etablering av tillit er de første skritt det er logisk å ta for å finne løsninger som alle er tjent med, og som tilfører en merverdi.

8. OSSE-området har ikke ensartede grenser. Hvert lands grenser har sine særpreg, noe som kan kreve bestemte politiske valg. Den enkelte deltakerstat har alene rett til å velge hvordan egen grense skal sikres og forvaltes, relevante politiske og militære, økonomiske og samfunnsmessige forhold tatt i betraktning.

Kapittel IV: OSSEs bidrag

9. OSSE utgjør, i tråd med sitt felles, utvidede, kooperative og udelelige sikkerhetsbegrep, en hensiktsmessig politisk ramme, og kan stille sine institusjoner og strukturer til disposisjon for deltakerstatene. Organisasjonen handler på anmodning fra deltakerstatene og i en ånd av solidaritet og partnerskap, med felles interesse og respekt som utgangspunkt. Når OSSE tilbyr sin bistand i grenseområdet mellom to eller flere deltakerstater, skal Organisasjonen handle i nært samråd med de berørte deltakerstatene og ta hensyn til deres synspunkter.
10. OSSEs arbeid til fremme av grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll skal ta utgangspunkt i de faktiske forhold og tjene det praktisk nyttige. Organisasjonen skal gjøre best mulig bruk av sine strukturer og institusjoner, og skal også vurdere om disse strukturene og institusjonene bør styrkes. All grenserelatert virksomhet er underlagt løpende og regelmessig tilsyn og kontroll fra OSSEs besluttsende organer og gjennom budsjettprosedyrene.
11. OSSE skal sørge for at det føres en løpende politisk dialog om grensespørsmål i et egnet arbeidsforum, som skal baseres på konsultasjon, og som skal drøfte gjennomføringen av deltakerstatenes forpliktelser og den videre utviklingen av samarbeidet på området, samt om det skal gis veiledning om grenseaktiviteter til OSSEs strukturer og institusjoner.
12. OSSE skal fortsatt være et forum for dialog og konfliktløsning gjennom fredelig dialog. OSSEs forliks- og voldgiftsdomstol er i så måte et redskap som kan benyttes av alle stater som anerkjenner dens domsmyndighet, og som kan konsulteres og avgis konfidensielle juridiske betenkninger når en stat ber om det.
13. I praksis kan eventuelle bidrag fra OSSE ytre seg blant annet ved at det
 - utveksles informasjon, erfaring og beste praksis,

- opprettes «kontaktpunkter», også nasjonale,
 - arrangeres møter, arbeidsseminarer og konferanser, også med deltakelse fra eksperter,
 - opprettholdes kontakt med og samarbeides med kompetente internasjonale og regionale organisasjoner.
 - I vedlegget finnes det en nærmere oversikt over mulige former for bidrag fra OSSE.
2. tillitsskapende tiltak i grenseområdene, som nevnt i aktuelle OSSE-dokumenter samt i beslutninger fremarbeidet i Forum for sikkerhetssamarbeid,
 3. faglig dialog mellom de nasjonale grensemyndighetene og kompetente nasjonale strukturer, gjennom utveksling av informasjon på alle nivåer,
 4. eventuelt innhenting og samordning av bistand.

Kapittel V: Samarbeid med internasjonale organisasjoner og partnere utenfor OSSE

14. OSSEs organisatoriske rammer kan benyttes til samhandling med internasjonale regionale og subregionale organisasjoner om grenseproblemer, i tråd med Plattform for kooperativ sikkerhet.
15. Internasjonalt samarbeid og internasjonal bistand kan med fordel bli mer målrettet og samordnet. OSSE bør videreføre det politiske og operasjonelle samarbeidet med andre internasjonale organisasjoner og institusjoner for å fremme åpne og sikre grenser. Stikkord for en slik samordnet tilnærming må være komplementaritet, komparativt fortrinn og merverdi og komme til uttrykk blant annet gjennom felles tiltak og felles utplassering av internasjonale ressurser.
16. Som en regional ordning etter FN-paktens kapittel VIII er OSSE også et forum for samarbeid med subregionale organisasjoner innenfor Organisasjonens område. Større grad av subregional samordning i spørsmål om grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll kan være et skritt i retning av åpnere og sikrere grenser i hele OSSE-området.
17. De prinsippene som er beskrevet ovenfor, skal på frivillig grunnlag følges også av OSSEs samarbeidspartnere.

Mulige bidrag fra OSSE

Med utgangspunkt i konkrete erfaringer fra ulike aktiviteter knyttet til grenseproblemer kan OSSEs bidrag ytre seg blant annet på følgende måter når interesserte deltakerstater ber om hjelp og Organisasjonens bidrag kan gi et komparativt fortrinn og tilføre en merverdi:

A. Tilrettelegging:

1. Politisk dialog mellom deltakerstatene om grenseproblemer, blant annet ved OSSEs hjelp og støtte,

B. Alminnelige former for bidrag:

1. Dersom en stat ber om det, teknisk bistand til å utarbeide og gjennomføre nasjonale strategier og handlingsplaner, med de nasjonale myndigheters visjoner og gjeldende forpliktelser som utgangspunkt,
2. teknisk bistand til å utarbeide, tilpasse og harmonisere relevant lovgivning,
3. teknisk bistand til å gjøre grensestrukturene mer effektive gjennom utveksling av beste praksis,
4. teknisk bistand til å utarbeide og gjennomføre opplæringsplaner og -programmer gjennom utveksling av eksempler på god praksis og internasjonal meningsutveksling,
5. generell utveksling av informasjon ved blant annet å gjøre oppmerksom på ressurser som omfatter all tilgjengelig internasjonal erfaring, herunder ny teknologi og ekspertise, for eksempel informasjon om raske, men effektive former for grensekontroll, oppføring av grenseposter og så videre,
6. kartlegging av forsyningskilder som kan levere utstyr og materiell som egner seg til bruk for grensemyndighetene, og om mulig innhenting av slikt utstyr og materiell.

C. Mulig eksperthjelp på følgende områder:

1. Bekjempelse av terrorisme, grenseoverskridende organisert kriminalitet, ulovlig innvandring, ulovlig handel med kjernefysiske, biologiske, kjemiske og konvensjonelle våpen og tilhørende leveringsmidler og materiell samt ulovlig handel med farlig avfall, narkotika og mennesker:
 - i. styrking av nettverk for internasjonal meningsutveksling og utveksling av informasjon om disse truslene mot og utfordringene for sikkerheten,
 - ii. opplæring av grensemyndigheter og kompetente nasjonale strukturer i kriminalitetsbekjempelse,

- iii. kartlegging av forsyningskilder som kan levere utstyr og materiell til bruk ved kriminalitetsbekjempelse, og om mulig innhenting av tilgjengelige ressurser,
 - iv. tekniske og andre hjelpemidler som kan avdekke ulovlige eller falske dokumenter, med sikte på å styrke sikkerheten rundt reisedokumenter og visa,
 - v. tiltak for å oppmuntre statene til å inngå og gjennomføre avtaler om
 - vi. grenseregionalt samarbeid,
 - vii. hjelp til å gjennomføre og utarbeide multilaterale internasjonale normer og prosedyrer knyttet til grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, i tråd med internasjonale rettslige rammeverk for utlevering og andre former for rettslig samarbeid i straffesaker forbundet med terrorisme og andre alvorlige forbrytelser,
 - viii. tiltak for å styrke samarbeidet med sikte på å forebygge og bekjempe trusselen fra ulovlig narkotikahandel.
2. Fri og sikker bevegelse for personer:
- i. Teknisk bistand og sakkyndige råd om inn- og utreiseprosedyrer, blant annet om forenkling av visumprosedyrer, alt etter omstendighetene,
 - ii. sakkyndige råd om styrking av sikkerheten rundt reisedokumenter,
 - iii. tiltak som gjør det lettere for personer fritt og sikkert å kunne bevege seg over landegrensene,
 - iv. hjelp og sakkyndige råd fra OSSEs strukturer og institusjoner med hensyn til rettighetene og fremtidsmulighetene til alle dem som hører hjemme i lokalsamfunnene i grenseområdene, uten hensyn til om de tilhører nasjonale minoriteter,
 - v. bevisstgjøring om innvandreres og asylsøkeres rettigheter.
3. Innenfor økonomi og miljøvern:
- i. Utveksling av opplysninger om prosedyrer som anbefales brukt ved grensepassering

- og tollbehandling av varer ved import, eksport og i transitt, særlig for å sikre de internasjonale transportrutene,
- ii. fremme av grenseregionalt økonomisk samarbeid og tilrettelegging for grensehandel lokalt,
- iii. fremme av grenseregionalt samarbeid i miljø saker som er av betydning for utviklingen i lokalsamfunnene,
- iv. tilrettelegging for grenseregionalt samarbeid ved naturkatastrofer eller alvorlige ulykker i grenseområdene,
- v. sikring av de internasjonale transportrutene med sikte på trygge vareleveranser, blant annet ved å opprette et system som kan gi førstehåndsinformasjon om varer og kjøretøyer som passerer grensen.

Tolkningserklæring i henhold til punkt 79 (kapittel 6) i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors

Fra Georgias delegasjon:

«I forbindelse med vedtakelsen av OSSE-konseptet for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll ønsker Georgias delegasjon å avgi en tolkningserklæring i henhold til kapittel 6 punkt 79 i de endelige anbefalingene fra konsultasjonene i Helsingfors.

I likhet med andre har Georgia sluttet seg til konsensus i forbindelse med vedtakelsen av OSSEs konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, og vil i den anledning understreke at eventuelle bidrag fra OSSE, som nevnt i vedlegget til OSSE-konseptet for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, ikke må effektueres med mindre den nasjonale suvereniteten respekteres fullt ut og det tas fullt ut hensyn til de motforestillinger som måtte fremkomme i den staten som tilbys et slikt mulig OSSE-bidrag.

Vi ber om at denne erklæring vedlegges OSSE-konseptet for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, som nettopp er vedtatt.

Takk.»

Vedlegg 22

Erklæring fra ministermøtet i OSSE i anledning 20-årsdagen for ulykken ved kjernekraftverket i Tsjernobyl

Den 26. april 2006 er det 20 år siden kjernekraftulykken i Tsjernobyl fant sted.

Når vi feirer minnet om denne tragiske dagen, minnes vi ennå en gang alle dem som ble offer for det 20. århundres største teknologiske katastrofe, både hva omfang og konsekvenser angår, deriblant redningsmannskapene og alle dem som deltok i oppryddingsarbeidet ved anlegget.

Denne ulykken førte til en omfattende radioaktiv forurensning av store deler av Europa, hvorav Hviterussland, Russland og Ukraina ble hardest rammet. Ulykken har hatt en negativ innvirkning på millioner av menneskers, og særlig barns, liv og helse, og har lagt en tung byrde på økonomien og miljøet i de verst rammede statene.

Vi setter pris på de enorme anstrengelsene som er gjort fra de berørte myndighetenes side for å håndtere konsekvensene av Tsjernobyl-ulykken. Denne innsatsen har fått betydelige ekstratilskudd gjennom deltakelse fra det internasjonale samfunn, deriblant organisasjonene i FN-systemet, Verdensbanken og Den europeiske bank for gjenreisning og utvikling (EBRD), i form av bistand med sikte på å redusere de negative følgene av Tsjernobyl-ulykken. Vi roser også innsatsen til de frivillige organisasjonene, private initiativ og enkeltpersoner.

Likevel er de langsiktige konsekvensene av ulykken i form av blant annet humanitære, miljømessige, samfunnsmessige, økonomiske og helsemessige problemer stadig merkbare, selv i dag. Derfor kreves det fortsatt innsats for å dempe disse utslagene ved i første rekke å konsentrere seg om vitale oppgaver som økonomisk og miljømessig gjenreisning og en bærekraftig utvikling i de berørte områdene.

Vi er dessuten klar over at kjernekraftverket i Tsjernobyl stadig representerer en potensiell trus-

sel midt i hjertet av Europa. Det må derfor legges særlig vekt på å slutføre planen om bygging av en beskyttelsesstruktur (Shelter Implementation Plan, SIP) ved å få på plass den viktigste bygningsmessige komponenten som fortsatt gjenstår, det vil si en ny og sikker inneslutning rundt sarkofagen. Vi setter pris på verdenssamfunnets innsats for å øke de økonomiske bidragene til EBRDs Tsjernobyl-fond, som i år beløper seg til vel én milliard amerikanske dollar.

Miljø saker har alltid vært en del av OSSEs mandat og er i så måte et uttrykk for Organisasjonens brede tilnærming til sikkerhet og samarbeid. I Sluttakten fra Helsingfors ble vi enige om å se nærmere på, for derigjennom å få løst, de miljøproblemer som i sin natur er multilaterale, bilaterale, regionale eller subregionale. Vi ble også enige om å bidra til at det utvikles en tverrfaglig strategi for å løse miljøproblemer.

OSSE vil i den forbindelse fortsatt gi sitt bidrag til internasjonale samarbeidstiltak for å dempe de negative konsekvensene av Tsjernobyl-ulykken, blant annet ved å delta i og støtte aktuelle prosjekter, og sørge for behørig bistand og ekspertise i samråd med de berørte stater.

Når vi nå minnes denne tragiske hendelsen, mener vi at Tsjernobyl-ulykken har vist hvor viktig det er at det internasjonale samfunn utarbeider og anvender omforente handlingsprogrammer og strategier for å sikre at det finnes hensiktsmessige ordninger for å forebygge og sette inn mottiltak mot teknologiske ulykker og de følger de får for menneskers liv og for miljøet. Vi mener videre at for at vi skal kunne håndtere slike utfordringer mest mulig effektivt, kreves det samordnet innsats fra de berørte stater, relevante internasjonale organisasjoner, finansinstitusjoner og andre interesserte givere.

Vedlegg 23**Erklæring om Georgia**

1. Vi erklærer at vi forplikter oss fullt og fast til å støtte Georgias suverenitet og territoriale integritet. Vi bekrefter at vi fortsatt støtter den demokratiske reformprosessen som pågår i Georgia, og oppfordrer myndighetene til å fortsette arbeidet i den forbindelse. Vi støtter arbeidet for å finne en fredelig løsning på konfliktene, og stadfester OSSEs dokumenter om Georgia fra tidligere toppmøter og ministerrådsmøter i Organisasjonen.
2. Vi hilser velkommen de initiativ som er tatt for å finne en fredelig løsning på konflikten i Tskhinvali-regionen/Sør-Ossetia i Georgia. Vi beklager imidlertid at den positive dynamikken i fredsprosessen er blitt forstyrret de siste månedene på grunn av voldshandlinger, og konstaterer at det er viktig å følge prinsippene om en fredelig løsning på konflikten i samsvar med Sochi-avtalen av 24. juni 1992. Vi krever full gjennomføring av de tiltak som er vedtatt for å stabilisere situasjonen i Tskhinvali-regionen/Sør-Ossetia, særlig at det gjennomføres en snarlig og fullstendig demilitarisering av konfliktsonen. Vi ser med glede på de tiltak Georgia har iverksatt for å få til en fredelig løsning på konflikten, og tror at de forslag som nylig er fremlagt, særlig fredsplanen, som har utgangspunkt i de tiltak Georgias president la fram på FNs 59. generalforsamling, og som støttes av partene i konflikten, vil kunne tjene som grunnlag for en fredelig løsning på konflikten. Vi mener et snarlig møte mellom Georgias statsminister og lederen i Sør-Ossetia vil være et viktig skritt for å få forrang i fredsprosessen. Vi støtter OSSEs fortsatte medvirkning i prosessen for å finne en løsning på konflikten. Vi understreker at de eksisterende forhandlingsmekanismene, deriblant den felles kontrollkommisjonen, må bli mer effektive, og at de beslutninger som er vedtatt gjennom disse mekanismene, må gjennomføres fullt ut. Vi oppfordrer alle parter til å fremme dialog og intensivere innsatsen på alle nivåer for å lette de politiske forhandlingene og tilbakeføringen av flyktninger og internt fordrevne. Vi gir i den forbindelse uttrykk for vår tilfredshet med det samarbeidet som er etablert mellom OSSE, EU, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs utviklingsprogram (UNDP) gjennom gjenreisningsprogrammet for konfliktsonen, som finansieres av Kommisjonen for De europeiske fellesskap, og som skal sørge for at de nødvendige betingelsene er til stede for at en slik tilbakeføring kan finne sted. Vi ser fram til rapporten fra OSSEs vurdering av behovet for prosjektbistand og til å gjennomføre de prosjektene som defineres for å bedre forholdene og skape tillit mellom partene i konflikten. Vi er fortsatt villig til å hjelpe til med å utarbeide felles politioppgaver i konfliktsonen.
3. Vi bekrefter på nytt FNs ledende rolle i forhandlingene om en fredelig løsning på konflikten i Abkhasia i Georgia. Vi er beredt til å fortsette samarbeidet med FN, og støtter det arbeidet som nedlegges av FNs generalsekretær og hans spesialutsending, med bistand fra Russland i egenskap av tilrettelegger og fra Generalsekretærens støttegruppe. Vi er beredt til å øke vårt engasjement i regionen, særlig ved å trappe opp prosjektvirksomheten innenfor den menneskelige og den økonomiske og miljømessige dimensjon. Vi beklager at det hittil ikke har vært mulig å opprette et felles FN/OSSE-kontor for menneskerettigheter i Gali-distriktet, og vi henstiller til den abkhasiske parten snarest mulig å gi sitt samtykke til etableringen av kontoret og å sørge for de nødvendige sikkerhetsforanstaltninger, slik at virksomheten ved kontoret kan forløpe uhindret. Vi er overbevist om at et slikt kontor vil bidra til å bedre situasjonen for menneskerettighetene i regionen og dermed til at de nødvendige betingelsene er til stede for en tilbakeføring av flyktninger og internt fordrevne i trygge og verdige former. Vi merker oss den positive betydningen av tillitsskapende tiltak, og konstaterer at det er viktig at fiendtlighetene ikke gjenopptas. Vi støtter utplasseringen av FNs sivile politistyrke i Gali-distriktet og henstiller til den abkhasiske parten å samtykke til en rask utplassering av styrken.

4. Vi ser med glede på den felles erklæringen fra utenriksministrene i Russland og Georgia, som ble offentliggjort i Moskva 30. mai. Vi har i den anledning med tilfredshet merket oss forhandlingene som har vært ført i forbindelse med avtalen, som undertegnes om kort tid, om fristene for, de nærmere vilkår for virksomheten ved og tilbaketrekkingen av styrkene fra de russiske militærbasene Batumi og Akhalkalaki og fra de russiske militæranleggene på Georgias territorium, som nevnt i Russland og Georgias felles erklæring av 17. november 1999, som er inntatt som vedlegg til Sluttakten fra Konferansen av partene i Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa. Vi ser med glede på den delvise tilbaketrekkingen fra russisk side av tungt militærutstyr fra Georgias territorium. Vi ser fram til ytterligere fremgang i den pågående forhandlingsprosessen, slik at det kan utstasjoneres et flernasjonalt sendelag i Gudauta og opprettes et mandat for laget.
 5. Vi erkjenner at OSSEs opplæringsprogram i betydelig grad bidrar til å styrke den georgiske grensevakttenestens kapasitet og kompetanse.
-

Vedlegg 24**Erklæring i anledning konflikten som håndteres av OSSEs Minsk-gruppe**

Vi har med tilfredshet merket oss den fremgang som er oppnådd under forhandlingene om Nagorno-Karabakh gjennom den såkalte Praha-prosessen i 2005, særlig gjennom de to møtene i Warszawa og Kazan mellom presidentene i Armenia og Aserbajdsjan i regi av medformennene i OSSEs Minsk-gruppe. Vi mener at partene nå er parat til å ta steget fra forhandling til beslutning, og

at det er betydelige fordeler innen rekkevidde for alle. Vi oppfordrer presidentene i Armenia og Aserbajdsjan til å utnytte det løfterike handlingsrommet som har åpnet seg, slik at det i løpet av kommende år skal bli mulig å komme betydelig nærmere en løsning på konflikten innenfor rammen av OSSEs Minsk-prosess.

Vedlegg 25**Erklæring fra Norges delegasjon**

Jeg ønsker å avgi en erklæring på vegne av følgende land: Belgia, Bulgaria, Canada, Danmark, Estland, Det forente kongerike, De forente stater, Frankrike, Hellas, Island, Italia, Latvia, Litauen, Luxembourg, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Den tsjekkiske republikk, Tyrkia, Tyskland og Ungarn.

Erklæringen lyder som følger:

«Vi forplikter oss fortsatt til CFE-avtalen som en hjørnestein i europeisk sikkerhet, og stadfester at vi går inn for en snarlig iverksetting av den tilpassede avtalen, slik at nye parter kan tiltre avtalen. Vi minner om at oppfyllelsen av de uinnfridde forpliktelsene fra Istanbul med hensyn til Republikken Georgia og Republikken Moldova vil medføre at de allierte i NATO og andre avtaleparter får de nødvendige betingel-

ser for å kunne gå videre i retning av en ratifisering av den tilpassede CFE-avtalen. Vi ser derfor med glede på Russland og Georgias felles erklæring av 30. mai 2005 om at det er oppnådd betydelig fremgang i spørsmålet om tilbaketrekkingen av russiske styrker, og ser fram til at de uavklarte spørsmålene skal bli løst. Vi konstaterer imidlertid med beklagelse at det ikke er gjort fremgang i spørsmålet om tilbaketrekking av russiske militære styrker fra Republikken Moldova, og vi henstiller til Russland snarest mulig å gjenoppta og fullføre tilbaketrekkingen.»

De land som slutter seg til denne erklæring, ber om at den vedlegges som et offisielt dokument fra dette ministerrådsmøtet.

Vedlegg 26**Erklæring fra dr. Dimitrij Rupel, formann i OSSE,
på det 13. møtet i OSSEs ministerråd**

1. Utenriksministrene i OSSEs deltakerstater har kommet sammen i Ljubljana samme år som vi markerer trettiårsdagen for vedtakelsen av Sluttakten fra Helsingfors og femtenårsdagen for vedtakelsen av Paris-pakten, for å stadfeste at alle OSSEs normer, prinsipper og forpliktelser stadig er like aktuelle, og for å sikre at Organisasjonen er i stand til å håndtere dagens trusler mot sikkerheten og stabiliteten på en mer effektiv måte.
2. Ministrene har i løpet av de 30 siste årene ved konsensus fastsatt og utformet en lang rekke forpliktelser for OSSE. Verden forandrer seg, men de felles prinsippene som forener oss, står fast. OSSEs samlede forpliktelser er noe vi har skapt i fellesskap, og gjelder likt og for samtlige deltakerstater. Ministrene oppfordrer til full gjennomføring av disse forpliktelsene, som de anser direkte og legitimt angår alle deltakerstatene. Deltakerstatene står ansvarlig overfor egne borgere og overfor hverandre for å gjennomføre disse OSSE-forpliktelsene.
3. OSSE må hele tiden tilpasse seg for å kunne møte de stadig skiftende utfordringene for sikkerheten og for å gjøre Organisasjonen mer funksjonell. Ministrene ser med glede på rapporten fra panelet som er nedsatt for å styrke OSSEs effektivitet, og vil ta hensyn til de anbefalinger som fremlegges der. De verdsetter høynivåmøtenes positive bidrag i så måte. Ministrene er fast bestemt på å gjøre Organisasjonen mer effektiv og har derfor vedtatt et «veikart» for dette formål. De uttrykker også tilfredshet med vedtakelsen av Det faste råds beslutning om bidragsskalaene for perioden 2005–2007, noe som er av avgjørende betydning for å sikre Organisasjonens økonomiske stabilitet.
4. OSSEs brede tilnærming til sikkerhet på tvers av Organisasjonens tre dimensjoner er stadig like aktuell. Ministrene er fast bestemt på å utnytte fullt ut OSSEs potensial innenfor den militærpolitiske, den økonomiske og miljømessige og den menneskelige dimensjon og samtidig styrke samarbeidet på tvers av dimensjonene.
5. Ministrene maner til å gjennomføre OSSEs handlingsplan fra 2004 til fremme av likestilling, herunder også FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1325 (2000), på en systematisk og konsekvent måte i alle deler av Organisasjonen.
6. Ministrene bekrefter at OSSEs institusjoner – Kontoret for demokratiske institusjoner og menneskerettigheter, Høykommissæren for nasjonale minoriteter og OSSE-representanten for frie medier – spiller en viktig rolle med og har ekspertise og erfaring i å bistå deltakerstatene med å gjennomføre deres OSSE-forpliktelser.
7. Ministrene verdsetter feltoperasjonenes positive betydning og bidrag som et innovativt virkemiddel i OSSEs arbeid for å få realisert Organisasjonens mål og prinsipper, i fullt samarbeid med vertslandene og i tråd med deres mandat. Feltoperasjonene bør bli mer effektive.
8. Ministrene står samlet om og er fast bestemt på å iverksette flere og resolutte tiltak for å forebygge og bekjempe terrorisme, som er en av de alvorligste truslene mot vår sikkerhet. Når ministrene nå bekrefter det vi har satt oss som mål, ønsker de samtidig å understreke at de er fast bestemt på å føre denne kampen med respekt for rettsstatens normer og i tråd med våre forpliktelser etter folkeretten, særlig internasjonale menneskerettigheter, internasjonalt vern for flyktninger og internasjonal humanitærrett. Ministrene gir på nytt uttrykk for sin dype solidaritet med ofrene og deres familier, og også for at ofrene må ha adgang til rettslige ordninger og må få umiddelbar oppreisning for den skade de har lidd, på vilkår som fastsatt i den nasjonale lovgivning.
9. Et flertall av ministrene er bekymret over at de uavklarte konfliktene i OSSEs område stadig synes like uløste. Slike vedvarende konflikter har en negativ innvirkning på stabiliteten og er til hinder for regionalt samarbeid og utvikling. Ministrene støtter OSSEs innsats som konflikt-

- løser. De oppfordrer videre alle stater som har noen form for påvirkningsmulighet overfor partene, til å bidra til fredelige og rettferdige løsninger grunnet på internasjonale regler og prinsipper.
10. Et flertall av ministrene ser med glede på at partene i CFE-avtalen om konvensjonelle styrker i Europa er fast bestemt på å oppfylle de forpliktelse de påtok seg på toppmøtet i Istanbul i 1999, og på de fremskritt som er oppnådd i 2005 med hensyn til Georgia. De konstaterer også at det i 2005 ikke er skjedd noen bevegelse i den fastlåste situasjonen rundt tilbaketrekkingen av russiske styrker fra Moldova. De bekrefter at de alle er fast bestemt på å bidra til at denne forpliktelsen snarest mulig blir oppfylt, og på at den tilpassede CFE-avtalen skal tre i kraft.
 11. OSSEs arbeid med våpenkontroll, avvæpning og tillits- og sikkerhetsskapende tiltak spiller stadig en viktig rolle i arbeidet for sikkerhet, fred og samarbeid i OSSE-området. Ministrene understreker at det er viktig at samtlige deltakerstater fullt ut oppfyller og gjennomfører sine militærpolitiske forpliktelser for å oppnå varig sikkerhet og stabilitet i et OSSE uten skillelinjer, noe som kommer alle til gode. De ser med glede på Forum for sikkerhetssamarbeids beslutning om å arrangere et høynivåseminar om militær doktrine i februar 2006 og om FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1540 (2004), samt på Formannens erklæring om forhåndsvarsling av større militæroperasjoner. Ministrene merker seg drøftingene om ikke-spredning. De oppfordrer til ytterligere innsats for å få gjennomført OSSE-dokumentene om håndvåpen og lette våpen og om lagret konvensjonell ammunisjon, herunder hjelp til å møte den risiko som følger av slike store lagre.
 12. CFE-avtalen bidrar stadig og i betydelig grad til sikkerheten og stabiliteten i Europa. Et flertall av ministrene understreker betydningen av den tredje tilsynskonferansen for avtalen, som finner sted i 2006, og fremhever at de er bestemt på å benytte denne konferansen til å styrke avtaleregimet ytterligere.
 13. De fleste ministrene ser med glede på at første trinn i gjennomføringen av Avtalen om åpne luftrom er slutført, og på den positive vurderingen den første tilsynskonferansen for avtalen i 2005 har avgitt i den anledning. Ministrene understreker betydningen av at tiltredelsesprosessen forblir åpen i pakt med ministererklæringen fra Helsingfors i 1992.
 14. Ministrene mener OSSEs ekspertise innenfor institusjonsbygging og kapasitetsoppbygging er viktig med tanke på å bistå deltakerstatene med å ivareta rettssikkerheten på en mest mulig effektiv måte, blant annet i kampen mot grenseoverskridende organisert kriminalitet og handel med mennesker, narkotika og våpen. De minner om at kampen mot organisert kriminalitet forutsetter en helhetlig og bred tilnærming fra OSSEs side. Ministrene er stadig bekymret over handelen med mennesker, narkotika og våpen i OSSEs område, og krever særlig økt innsats i kampen mot menneskehandel for å beskytte og bistå ofrene, blant annet ved å ivareta de spesielle behovene til barn som har vært utsatt for slik handel, og krever også at det iverksettes tiltak for å motvirke etterspørselen.
 15. Ministrene stadfester at de har forpliktet seg til å fremme åpne og sikre grenser innenfor et fritt, demokratisk, trygt, fremgangsrikt og mer integrert OSSE-område uten skillelinjer. De ser derfor med glede på at Organisasjonen har vedtatt et konsept for grensesikkerhet og forvaltning av grensekontroll, og ser fram til gjennomføringen av konseptet.
 16. Ministrene er fast bestemt på i sterkere grad å utnytte OSSEs potensial innenfor sikkerhetens økonomiske og miljømessige dimensjon. Organisasjonen må som svar på økonomiske og miljømessige utfordringer og trusler knyttet til sikkerheten konsentrere innsatsen om å videreutvikle det økonomiske samarbeidet, styrke godt styresett, sikre en bærekraftig utvikling og verne miljøet. Ministrene ser i den forbindelse med tilfredshet på at transport er valgt som hovedtema for det 14. møtet i Økonomisk forum.
 17. Ministrene gjentar at respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, demokrati og rettsstatens prinsipper fortsatt står sentralt i OSSEs utvidede sikkerhetsbegrep. De er oppmerksom på betydningen av fullt ut å gjennomføre OSSEs forpliktelser om demokratiske valg. Ministrene er fast bestemt på å fortsette arbeidet for toleranse og ikke-diskriminering, gjensidig respekt og forståelse og på å gjennomføre sine forpliktelser på dette området. De setter derfor pris på Formannens «Cordoba-erklæring» fra OSSEs konferanse om antisemittisme og andre former for intoleranse.
 18. Ministrene er klar over de utfordringer og muligheter deltakerstatene stilles overfor som følge av innvandring. De er fast bestemt på å bekjempe, og gripe fatt i de underliggende årsakene til, ulovlig innvandring. De stadfester at de har forpliktet seg til å beskytte innvandreres

menneskerettigheter og til fortsatt å arbeide for å integrere innvandrerne i samfunnet der de lovlig bor. Ministrene oppmuntrer statene til å benytte OSSE som et av flere fora for å lette dialogen og samarbeidet mellom deltakerstatene og mellom OSSE og OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middelhavsområdet med sikte på å finne gjensidig nyttige løsninger på spørsmål knyttet til innvandring gjennom en tverrdimensjonal og samordnet tilnærming.

19. Ministrene fremhever den viktige rollen OSSEs parlamentarikerforsamling spiller, og setter pris på det nære samarbeidet som har utviklet seg med Forsamlingen de senere årene.
20. Ministrene stadfester at sivilsamfunnet og de frivillige organisasjonene i løpet av de 30 årene Helsingfors-prosessen har pågått, har spilt, og stadig spiller, en sentral rolle for å fremme OSSEs prinsipper, normer og forpliktelser. De erkjenner videre at forbindelsene med de frivillige organisasjonene bør videreutvikles med sikte på å styrke demokratiet og øke velferden.
21. Ministrene verdsetter OSSEs rolle som en regional FN-ordning etter FN-paktens kapittel VIII

og mener dette forholdet bør styrkes ytterligere, i tråd med Sikkerhetsrådets resolusjon 1631 (2005). De hilser erklæringen om samarbeid mellom OSSE og Europarådet velkommen og oppfordrer organisasjonene til å følge opp i praksis, samtidig som det vises respekt for at medlemskapet i de to organisasjonene er forskjellig av natur. Ministrene setter pris på samarbeidet mellom OSSE og påtalemyndigheten ved Den internasjonale straffedomstolen for det tidligere Jugoslavia (ICTY) om å overvåke rettssaker i de landene der krigsforbrytelsene har funnet sted. Ministrene minner om Plattform for kooperativ sikkerhet og oppfordrer i den anledning OSSE til å styrke og videreutvikle forbindelsene med andre relevante internasjonale organisasjoner.

22. Ministrene er overbevist om at sikkerheten i OSSEs område må ses i en større sammenheng og i lys av den globale sikkerheten. De setter derfor pris på at forbindelsene med OSSEs samarbeidspartnere og partnerne i middelhavsområdet er intensivert, og ser fram til en ytterligere styrking av forbindelsene.

Vedlegg 27

Erklæring fra utenriksminister Jonas Gahr Støre på det 13. møtet i OSSEs ministerråd Ljubljana 6. desember 2005

Takk.

Vi trenger OSSE. Tretti år etter at Sluttakten ble vedtatt i Helsingfors, står de felles prinsipper og mål som forener oss, fortsatt ved lag. Vår visjon handler om demokrati, sikkerhet og bærekraftig utvikling. Vi har en bred og operasjonell tilnærming. Våre institusjoner og feltoperasjoner er særdeles godt egnet til å fremme disse felles målsettingene.

Jeg vil gjerne benytte anledningen til å rette oppmerksomheten mot tre områder som krever rask handling:

- hvilke oppgaver vi skal prioritere,
- hvordan vi kan gjøre OSSE mer effektiv, og
- hvordan vi kan styrke samarbeidet med andre internasjonale organisasjoner.

Først om prioriteringen av oppgavene. Felles trusler mot sikkerheten lar seg best bekjempe gjennom multilateralt samarbeid. Stabilitet og økonomisk vekst kan best oppnås gjennom demokrati og rettssikkerhet. De enkelte landene må finne sin egen løsning ut fra de erfaringer de gjør seg. Det er ikke mulig å anvende én og samme løsning overalt. Men det finnes visse kjerneverdier og grunnleggende standarder som vi alle kan slutte oss til. OSSE må bidra til å sikre disse verdiene og standardene.

Så har vi fremveksten av nye utfordringer – eller trusler – knyttet til den politiske stabiliteten og menneskers sikkerhet i OSSE-området. Terrorisme, ulike former for «trafficking», innvandring og spørsmål om integrering og fremmedfrykt er alle alvorlige problemer som best lar seg løse gjennom multilateralt samarbeid.

Fokus på gamle og nye utfordringer må imidlertid ikke føre til at vi taper av syne de konfliktene som ennå ikke har fått sin løsning i vår region. Beslutningene og forpliktelsene fra Istanbul må gjennomføres fullt ut.

En av de mange og nye utfordringene som krever rask handling fra vår side, er den verdensomspennende kampen mot en av vår tids verste former for kriminalitet, nemlig handelen med men-

nesker. Norge ser med glede på tillegget om handel med barn til OSSEs handlingsplan til bekjempelse av menneskehandel.

Kriminelle nettverk utnytter dem som er fattige, og som ønsker et bedre liv. Det vi beslutter i OSSE, er viktig. Men det som virkelig betyr noe, er hva de enkelte deltakerstatene iverksetter av konkrete tiltak. Problemet må tas opp i sin fulle bredde. Vi må alle bekjempe fattigdom og beskytte dem som utsettes for menneskehandel, slik at de igjen kan få et meningsfylt liv.

Dessverre er det ofte slik at vi ser en oppblomstring i handelen med mennesker i forbindelse med fredsbevarende operasjoner. Vi må samarbeide med andre for å få bukt med dette ondet, særlig med NATO, EU og FN. Vi trenger en felles tilnærming for å sikre at internasjonale styrkers nærvær ikke bidrar til å opprettholde etterspørrelsen.

La meg også få si noen ord om vårt samarbeid på det økonomiske og miljømessige området sett i lys av OSSEs rolle som en bred sikkerhetsorganisasjon. Det neste møtet i Økonomisk forum har transport som hovedtema, og det lover godt. Transport har avgjørende betydning for vår økonomiske fremgang. Norge støtter initiativet til det påtroppende belgiske formannskapet. Vi er rede til å bidra aktivt og til å dele vår erfaring fra samarbeidet i Norden og Barentsregionen.

Og så over til det andre punktet jeg nevnte om å gjøre OSSE mer effektiv.

Vi må benytte den anledningen reformpanelet har gitt oss til å få tilbake følelsen av å stå sammen om et felles formål. Vi kan ikke tillate oss at det får oppstå nye skillelinjer. Politisk uenighet må ikke hindre oss i å prøve å finne løsninger som Organisasjonen er tjent med, og som vil gjøre den mer effektiv.

Jeg er klar over at vi trenger mer tid for å komme til enighet om den videre utviklingen av OSSE. Norge ser likevel med glede på «veikartet» for reformprosessen og kursen videre.

Vi bør ta fatt på neste års arbeid med samme mål for øye, nemlig å styrke OSSEs effektivitet.

Reform av OSSE bør være i samtlige deltakerstaters interesse.

Reformarbeidet må likevel ikke gå på bekostning av den delen av OSSEs virksomhet som kan vise til gode resultater. Overvåking og oppfølging av valg må fortsatt være en sentral oppgave for OSSE.

Sentralt for Norge står spørsmålet om en mer helhetlig organisasjon og større fokus på kjerneoppgavene. Vi er villig til å gjennomføre og støtte gjennomføringen av alle tiltak som kan bidra i så måte.

For det tredje må vi rette blikket mot andre organisasjoner som kan ha betydning for sikkerheten i Europa. Hovedprinsippet må være at vi definerer hva som er våre sterke sider, og på hvilke områ-

der vi kan tilføre en merverdi. Norge ser med glede på det nære samarbeidet som har utviklet seg mellom OSSE og Europarådet, et samarbeid som er praktisk rettet og konsentrert om bestemte saker. Det er også viktig at vi samarbeider tett med FN, NATO og EU, slik at ressursene kan bli best mulig utnyttet. Det er helt klart en fordel å samarbeide nært på områder der vi alle er engasjert.

Til sist vil jeg få takke dr. Rupel og hans team for å ha ledet Organisasjonen på en effektiv måte under Slovenias formannskap. Deres engasjement og effektivitet har imponert alle. Jeg ser fram til et nært samarbeid med våre belgiske kollegaer neste år.

Takk.

Vedlegg 28

Sammen om et felles formål: Mot et mer effektivt OSSE Sluttrapport og anbefalinger fra OSSE-panelet for å styrke OSSEs effektivitet, 27. juni 2005

Innledning: Mandat til endring

Europa er inne i en dynamisk omstillingsfase. Vi har vært igjennom betydelige endringer, så vel politisk som samfunnsmessig. Mye av det det har vært enighet om siden Helsingfors-konferansen i 1975, er allerede gjennomført. Vi har gjort betydelige fremskritt i retning av å etablere demokratiske institusjoner og innføre markedsøkonomi. Skillelinjene fra den kalde krigens dager er borte. OSSE har bidratt til denne fremgangen.

Det er oppstått nye trusler mot sikkerheten og stabiliteten i verden. Ulik historisk bakgrunn koplet med det faktum at integreringen, den økonomiske veksten og den demokratiske utviklingen har forløpt i forskjellige hastigheter, har ført til at det er oppstått nye problemer underveis mot målet om full sikkerhet.

Til tross for at OSSE er alminnelig anerkjent som en fleksibel organisasjon som er i stand til å tilpasse seg et sikkerhetsklima i endring, er det blitt satt spørsmåltegn ved Organisasjonens betydning, effektivitet og strategiske orientering. I 2004 utstedte et flertall av medlemmene i Samveldet av uavhengige stater (SUS) først Moskva-erklæringen og deretter Astana-appellen, begge myntet på OSSEs partnere, der det ble fremsatt en rekke påstander om kritikkverdige forhold samt forslag til reform av OSSE.

Det underliggende problemet er om OSSE lever opp til forventningene om å bygge et «helt og fritt» Europa, eller om det er i ferd med å etableres nye skillelinjer. Står OSSE i fare for å tape fokus og miste sin betydning? Opptrer Organisasjonen dobbeltmoralisk? Er det et misforhold mellom OSSEs dimensjoner og et overdrevent fokus på landene øst for Wien? Eksisterer det en genuin politisk vilje til å benytte Organisasjonen til å løse problemer som angår regionens sikkerhet? Slike spørsmål blir nå stilt på høyeste hold.

Reformarbeidet er gitt høy prioritet av flere av de tidligere formannskapene. På ministerrådsmøtet i Sofia i desember 2004 ga OSSEs utenriksmi-

nistre uttrykk for at de var klar over behovet for en bred og inngående debatt om en gjennomgang og styrking av OSSEs rolle. De mente Organisasjonen kunne bli mer effektiv og besluttet derfor å nedsette et panel for å styrke OSSEs effektivitet. Denne beslutningen ble fulgt opp av det slovenske formannskapet, som utpekte panelets medlemmer.

Panelets oppgave er å tilføre den politiske dialogen ny giv og gi OSSE en strategisk visjon for det 21. århundre, å se nærmere på effektiviteten i Organisasjonen, dens organer og strukturer samt å legge fram forslag til tiltak for å kunne møte nye utfordringer på en effektiv måte.

Panelet har ikke vurdert globale trusler og utfordringer. Dette problemet er allerede tatt opp på bred basis, i OSSE-sammenheng, gjennom Organisasjonens strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre.

Panelet har som snarest vurdert OSSEs strategiske rolle og stilling innenfor det europeiske sikkerhetssamarbeidet og sett på hvordan denne rollen kan styrkes og gjøres tydeligere, og har lagt fram forslag til hvordan dette kan gjøres.

Panelets anbefalinger er ment som et innspill til OSSEs høynivåmøter og beregnet på å styrke effektiviteten i Organisasjonen på lang sikt med det mål å trygge sikkerheten gjennom samarbeid i OSSE-området. Panelet håper at anbefalingene oppleves som nyttige av deltakerstatene, og at resultatet kan bidra til å revitalisere Organisasjonen.

Nikolay Afanasjevskij/Vladimir Shustov, Hans van den Broek, Wilhelm Höynck

Kuanysh Sultanov, Knut Vollebæk, Richard Williamson, Miomir Žužul

OSSEs stilling, rolle og tilnærming

Tilpasning til et nytt sikkerhetsbilde

1. OSSE er en integrert del av «europeisk» sikkerhet, både den transatlantiske og eurasiske dimensjonen. Blant organisasjonene som inngår i det europeiske sikkerhetssamarbeidet, skiller

OSSE seg ut ved sitt brede medlemskap, sitt omfattende mandat og feltoperasjonenes virksomhet. OSSE er den eneste regionale organisasjonen som arbeider med kooperativ sikkerhet der stater fra Vancouver til Vladivostok deltar på like vilkår. OSSEs helhetlige tilnærming til sikkerhet er basert på politisk dialog på høyt nivå og et bredt utvalg av fleksible institusjoner og instrumenter. Organisasjonen har en bred tilnærming til sikkerheten som det er alminnelig enighet om blant deltakerstatene, som kommer klart til uttrykk gjennom en rekke avtaler, og som støttes av instrumenter innenfor samtlige sikkerhetsdimensjoner. Det er denne kombinasjonen som har gjort OSSE til en nyttig tjenesteleverandør på alle områder.

2. De gamle skillelinjene fra den kalde krigens dager er for lengst borte. Som følge av dette er det i OSSE, som i andre sikkerhetsorganisasjoner, satt i gang et arbeid for å tilpasse Organisasjonens rolle etter det nye sikkerhetsbildet. Til tross for at OSSE i løpet av de 15 siste årene stadig har vist at den har sin misjon gjennom sin evne til å møte nye trusler mot sikkerheten i Europa på tilfredsstillende vis, er det fortsatt rom for å forbedre Organisasjonens agenda og virkemiddelapparat.
3. Et Europa og Eurasia i rask endring har behov for en organisasjon som OSSE, som kan spille en konstruktiv rolle ved å hindre at det oppstår nye skillelinjer. Hendelser den senere tid viser at Organisasjonen må kunne håndtere og løse kriser, forebygge konflikter, trygge den tverrdimensjonale sikkerheten, styrke det regionale samarbeidet og fremme fred. Uavklarte konflikter i OSSEs område angår samtlige deltakerstater. Stater der offentlige institusjoner og deres styringsevne fortsatt er under utvikling, kan ha nytte av hjelp fra OSSE. Terrorisme, handel (særlig med mennesker), korrupsjon og organisert kriminalitet tjener alle på manglende stabilitet, noe som i sin tur har betydning for deltakerstatenes felles sikkerhet.
4. Takket være en konsensusbasert beslutningsprosess og en tilnærming grunnet på samarbeid er OSSE et forum der alle deltakernes stemmer teller likt. Organisasjonen samler alle stater som har interesse av og del i Europas sikkerhet. I så måte er OSSE et nødvendig, om enn dårlig utnyttet, forum for bred politisk dialog om spørsmål som har betydning for sikkerheten og samarbeidet i et stort område.
5. Som et privilegert medlem av OSSE-familien har Parlamentarikerforsamlingen mulighet til å bidra særskilt. Den kan særlig spille en viktig

rolle ved å bidra til økt bevissthet om OSSEs prinsipper og forpliktelser, især i deltakerstatenes nasjonalforsamlinger.

6. Forholdet til de frivillige organisasjonene er viktig og bør videreutvikles. De frivillige organisasjonene kan bidra med nyttig informasjon og være en verdifull partner i en bred konsultasjonsprosess.

Styrke effektiviteten og enigheten om det felles formål

7. OSSEs verdier og forpliktelser er selve grunnfjellet i Organisasjonen, ensbetydende med de prinsipper og standarder statene legger til grunn for sin deltakelse i OSSE. En klar og fornyet vektlegging av de standarder og politiske forpliktelser Organisasjonens ledere har sluttet seg til helt siden 1975, er derfor det viktigste vi nå kan foreta oss for å få et sterkere OSSE, et OSSE som også har større aktualitet. OSSEs forpliktelser gjelder alle uten unntak og likt for samtlige deltakerstater. Ethvert tiltak som iverksettes etter en av disse forpliktelsene, må skje i samsvar med alle de øvrige forpliktelsene. Ved å skape økt bevissthet om OSSEs forpliktelser og deltakerstatenes plikt til å gjennomføre disse forpliktelsene fullt ut, vil det heve OSSEs profil og øke forståelsen for Organisasjonens betydning.
8. For å styrke OSSEs effektivitet må det i Organisasjonen skapes en sterkere følelse av et felles formål blant de deltakende statene, slik at de opplever at de har del i Organisasjonen, og at de behandles som likeverdige. Dette kan eventuelt oppnås på følgende måte:
 - a) OSSE bør konsentrere innsatsen om de områdene der Organisasjonen har komparative fortrinn og kan tilføre en merverdi, samtidig som den holder fast ved sin helhetlige tilnærming til sikkerheten.
 - b) Det er av avgjørende betydning å styrke tilliten og fortroligheten ikke bare mellom deltakerstatene, men også mellom grupper av stater. OSSE bør spille rollen som en organisasjon som ivaretar sikkerheten og stabiliteten gjennom likeverdig og upartisk samarbeid og bistand, og Organisasjonens virkemiddelapparat og den politiske dialogen bør anvendes i pakt med dette.
 - c) Definere oppgaver, prioriteringer og emner som kan bidra til å oppfylle OSSEs forpliktelser.
 - d) Arbeidet i Organisasjonens sekretariat, institusjoner og feltoperasjoner må samsvare og være i tråd med de prioriteringer

deltakerstatene har fastsatt for OSSE, slik at Organisasjonen har felles fokus og profil utad.

- e) De grunnleggende prioriteringene og handlingsplanene må ha et langsiktig perspektiv og være utformet i tråd med et sikkerhetsklima i stadig endring.
- f) Økt handlingsfokus og større grad av samsvar på tvers av Organisasjonens virksomhet kan bidra til en sterkere OSSE-identitet og en felles oppfatning av OSSEs overordnede mål, både innad i Organisasjonen og utad blant publikum.
- g) Sterkere politisk ledelse og bedre administrasjon av Organisasjonens sekretariat, institusjoner og feltoperasjoner bør kunne bidra til at OSSE får den etterlengtede helheten, og til at de grunnleggende prinsippene har aktualitet og anvendelighet på lang sikt, samtidig som de ulike institusjonene fortsatt må kunne foreta selvstendige evalueringer og ta initiativ til aktiviteter i samsvar med sine respektive mandater.

Forholdet til andre internasjonale organisasjoner og partnere

- 9. Utvidelsen av Den europeiske union, NATO og Europarådet har påvirket OSSEs rolle som regional ordning etter kapittel VIII i FN-pakten. Dette har ført til en stadig større overlapping med hensyn til medlemskap, mandat og kapasitet. Dessuten er oppfatningen av OSSE og Organisasjonens rolle ikke den samme i de ulike deltakerstatene, avhengig blant annet av statenes forhold til disse andre internasjonale organisasjonene.
- 10. Samarbeid og samordning med andre aktører vil, når det håndteres på en god måte og tas hensyn til deltakerstatenes legitime interesser, kunne styrke den felles og totale sikkerheten i OSSEs område. Det er deltakerstatene som først og fremst har ansvar for å påse at sikkerhetsorganisasjonene i Europa ikke ses isolert, men under ett når de planlegger sin politikk. Panelet anbefaler følgende:
 - a) Forbindelsene med FN bør videreutvikles i lys av de pågående drøftingene om reform i FN med sikte på å styrke komplementariteten mellom FN og regionale ordninger, for eksempel ved gjennomføringen av globale instrumenter på regionalt plan, ved forebygging av konflikter og ved fredsbygging.
 - b) Det bør oppmuntres til større grad av pragmatisk og upartisk samarbeid mellom

OSSE og andre regionale og subregionale organisasjoner, særlig i forbindelse med krisehåndtering, fastsetting og gjennomføring av normer samt den operasjonelle virksomheten.

- c) Med utgangspunkt i samarbeidserklæringen som ble undertegnet i Warszawa 17. mai 2005 mellom OSSE og Europarådet, bør den praktiske innsatsen trappes opp med sikte på å få fullt ut realisert de muligheter som ligger i dette samarbeidsforholdet.
- d) Ettersom OSSE er en uavhengig organisasjon med et eget mandat, bør Organisasjonen i sine forbindelser med andre internasjonale organisasjoner som inngår i det europeiske sikkerhetssamarbeidet, konsentrere seg om de oppgavene OSSE er best på, og de områdene der Organisasjonen kan tilføre en merverdi.
- e) En regelmessig og systematisk gjennomgang av OSSEs rolle og komparative fortrinn bør inngå på dagsordenen for møtene i Ministerrådet og Det faste råd.
- 11. Ettersom sikkerheten i OSSE-området påvirkes av det som skjer på den internasjonale arena, særlig i tilgrensende områder, har Organisasjonen en klar egeninteresse i å dele sin ekspertise på sikkerhetsområdet med sine naboer. OSSE bør også i fortsettelsen være villig til på anmodning å vurdere å bidra, alt etter omstendighetene, til utvikling av sikkerhet og demokrati, særlig hos OSSEs samarbeidspartnere og i nabostatene, i visse tilfeller også utenfor OSSEs område.

Komparative fortrinn og fokus

- 12. OSSE bør ved bruk av sine komparative fortrinn ta utgangspunkt i sin kooperative tilnærming til sikkerheten og på anmodning og invitasjon hjelpe statene med å hjelpe seg selv på de avtalte områdene. Hjelp til å bygge opp kapasitet bør derfor, som ledd i gjennomføringen av OSSEs forpliktelser, være et hovedmål for den operasjonelle virksomheten.
- 13. På enkelte av OSSEs satsingsområder, som politiopplæring, rettsikkerhet og bekjempelse av menneskehandel, kan Organisasjonen innta en førende rolle.
- 14. OSSE er normdannende på områder som omfattes av Organisasjonens brede mandat. OSSE bør på anmodning bistå deltakerstatene med å oppfylle deres OSSE-forpliktelser. Organisasjonen kan på forespørsel dessuten oppmuntre

deltakerstatene til og, der den har kompetanse, bistå dem med å innføre og iverksette normer og standarder som er fastsatt av andre internasjonale organisasjoner.

15. Under de rådende omstendigheter og tatt i betraktning at samarbeidet mellom OSSE og deltakerstatene kan være ulikt prioritert fra land til land, mener panelet at OSSE bør satse på følgende områder:
- styrking av den politiske dialogen,
 - tidlig varsling og konfliktforebygging,
 - gjenoppbygging etter konflikt, herunder gjenopprettende rettferd og forsoning,
 - våpenkontroll samt tillits- og sikkerhetsskapende tiltak,
 - kamp mot terrorisme, ekstremisme og organisert kriminalitet,
 - fremme av politiopplæring, forvaltning av grensekontroll, rettssikkerhet og demokratisk kontroll med væpnede styrker,
 - fremme av økonomisk samarbeid på regionalt plan,
 - fremme av toleranse og ikke-diskriminering, herunder respekt for rettighetene til dem som tilhører nasjonale minoriteter samt vern av frie medier,
 - valgovervåking og oppfølging av anbefalinger,
 - institusjonsbygging og fremme av godt styresett,
 - kamp mot handel med mennesker, narkotika og våpen.

Trygge sikkerheten med utgangspunkt i en felles, helhetlig og kooperativ tilnærming

Nye trusler og utfordringer – behov for et tverrdimensjonalt perspektiv

16. Helt siden Sluttakten fra Helsingfors ble vedtatt i 1975, har KSSE/OSSEs forpliktelser og aktiviteter tradisjonelt vært inndelt i tre kategorier, eller dimensjoner, noe som har vist seg hensiktsmessig for å få samlet oppgavene i saksområder: den militærpolitiske, den økonomiske og miljømessige og den menneskelige dimensjon.
17. Allerede tidlig innså KSSE/OSSE at sikkerheten spenner vidt og er udelelig, og at dimensjonene er innbyrdes forbundet. Som FNs generalsekretær Kofi Annan skriver i sin rapport *In larger freedom* «er utvikling, sikkerhet og menneskerettigheter ikke bare ytterst viktig, men virker i tillegg gjensidig forsterkende».
18. OSSE kjennetegnes blant annet ved sin helhetlige tilnærming til sikkerheten og sitt brede mandat, som er to av Organisasjonens største

forser. Globalisering, større gjensidig avhengighet og fremveksten av nye trusler mot sikkerheten i OSSEs område (også fra ikke-statlige aktørers side) har ført til at skillelinjene mellom de ulike dimensjonene er blitt enda mer utvisket, og har gjort det mindre aktuelt å følge en snever, éndimensjonal tilnærming. Et tverrdimensjonalt perspektiv er derfor mer enn noen gang påkrevet, både ut fra en begrepsmessig tilnærming og med sikte på å samordne virksomheten på en praktisk nyttig måte. En slik tilnærming understreker de tre dimensjonenes avgjørende betydning for å oppnå full sikkerhet. OSSE er godt rustet og gunstig stilt til å kunne følge og realisere en slik tverrdimensjonal tilnærming. Dessuten kan et effektivt multilateralt samarbeid bidra til felles innsats for å løse utfordringer på tvers av landegrenser og sektorer. På denne bakgrunn foreslår panelet følgende:

- Ved behov kan det kalles sammen til høyprofilerte temamøter på høyt nivå for å rette oppmerksomheten mot saker som angår samtlige deltakerstater. Eksempelvis bør det tas hensyn til geografiske forskjeller mellom stater med en etnisk og religiøst sammensatt befolkning når det skal velges møteplass for fremtidige konferanser om toleranse og ikke-diskriminering.
- Den tverrdimensjonale tilnærmingen må komme til uttrykk i all OSSEs virksomhet, blant annet møter i f.eks. Økonomisk forum, budsjettarbeidet, virksomhetsovervikten og reklamemateriell.
- Sett på bakgrunn av OSSEs spesielle organisering i strukturer og institusjoner vil en tverrdimensjonal tilnærming innebære sterkere krav til samordning innad i Organisasjonen, særlig for å kunne bekjempe nye trusler mot sikkerheten.
- Tverrdimensjonale elementer i strategier og prosjekter må styrkes gjennom tett samarbeid med andre regionale og subregionale organisasjoner som kan tilby ressurser, kapasitet og ekspertise som utfyller OSSEs egne ressurser, kapasitet og ekspertise.

Den militærpolitiske dimensjon

19. OSSE har – ikke ufortjent – fått ord på seg for å ta opp de militærpolitiske sidene ved sikkerheten. Organisasjonens infrastruktur og innsats på områder som avvæpning, våpenkontroll og tillits- og sikkerhetsskapende tiltak er av stor betydning for å fremme sikkerheten i Europa

og er en integrert del av OSSEs helhetlige tilnærming til sikkerheten.

20. Ettersom OSSEs arbeid innenfor den militærpolitiske dimensjon var tilpasset militærbalansen og de strategiske prioriteringene på 80-tallet og tidlig 90-tall, må oppgavene ajourføres for å kunne møte de utfordringene som er definert i OSSEs strategi for å møte trusler mot sikkerheten og stabiliteten i det 21. århundre.
21. Andre grunnleggende dokumenter som tar opp den militærpolitiske dimensjon, blant annet visse deler av kapittel III i Helsingfors-dokumentet fra 1992 og Wien-dokumentet fra 1999, må revideres og om nødvendig ajourføres.
22. OSSE kan for eksempel dele sin erfaring innenfor den militærpolitiske dimensjon med andre organisasjoner som står overfor samme trusler, særlig på subregionalt plan. Til gjengjeld kan OSSE, dersom det er nyttig for Organisasjonen, benytte seg av andres ekspertise og ressurser, slik at den tilgjengelige kapasiteten kan utnyttes mest mulig effektivt.

Den økonomiske og miljømessige dimensjon

23. Dokumentet om en OSSE-strategi for den økonomiske og miljømessige dimensjon innebærer en god anledning til å drøfte felles økonomiske og miljømessige utfordringer knyttet til sikkerheten i OSSEs område. Organisasjonen vil aldri kunne få tilstrekkelige midler og ressurser til å bli en betydelig bistandsorganisasjon. Organisasjonens særlige kompetanse består i å håndtere de økonomiske og miljømessige sidene ved sikkerheten på en helhetlig og tverrdimensjonal måte som gjenspeiler sikkerhetens vidtfavnende karakter, som et middel til å fremme samarbeid og forebygge konflikt. På denne bakgrunn foreslår panelet følgende:

- a) OSSE bør styrke kapasiteten, blant annet på bakken, for å kunne bidra med støtte og hjelp til å møte lokale utfordringer ved å hente inn ressurser og ekspertise utenfra, for eksempel fra Verdensbanken, Den europeiske union, FNs utviklingsprogram (UNDP), Den europeiske bank for gjenreising og utvikling (EBRD), frivillige organisasjoner og andre.
- b) En slik tilnærming vil sette fokus på OSSEs muligheter som samarbeidspartner, og vil styrke forbindelsen mellom økonomisk utvikling, økonomisk samarbeid på tvers av landegrensene, godt styresett og demokratisering. Ved å kople internasjonale aktører med betydelige ressurser sammen med

vertsland med særlige behov vil OSSE kunne bidra til en helhetlig tilnærming, slik at Organisasjonen ikke behøver å utvikle og lede omfattende prosjekter på egen hånd, noe som er unødvendig (og urealistisk).

- c) OSSE bør bidra til subregionalt samarbeid, for eksempel i Sørøst-Europa, Sør-Kaukasus og Sentral-Asia.
- d) Virksomheten innenfor den økonomiske og miljømessige dimensjon må gjenspeile OSSEs rolle som en bredt anlagt sikkerhetsorganisasjon. Et godt eksempel er OSSE, UNDP og UNEPs felles miljø- og sikkerhetsinitiativ, der OSSE sørger for verdifulle tilskudd til sikkerheten, mens UNDP ivaretar den utviklingsmessige delen og FNs miljøprogram (UNEP) den miljømessige delen.
- e) Miljøproblemer har betydelige konsekvenser for sikkerheten på områder OSSE vil kunne ivareta, blant annet det økende problemet med miljøflyktninger og internt fordrevne.
- f) Offentlig-private partnerskap er avgjørende for å få en miljømessig bærekraftig vekst. OSSE bør bidra til FNs «Global Compact»-initiativ og lignende tiltak.

Den menneskelige dimensjon

24. Innenfor den menneskelige dimensjon, som omfatter menneskerettigheter (også nasjonale minoriteters rettigheter), rettssikkerhet og demokrati, har OSSE utformet omfattende standarder og forpliktelser. OSSEs deltakerstater er enige om, slik det fremgår blant annet av Moskva-dokumentet fra 1991, at de forpliktelser Organisasjonen har påtatt seg innenfor den menneskelige dimensjon, har direkte og legitim interesse for alle deltakerstatene og hører ikke utelukkende inn under en bestemt stats indre anliggender. OSSE har en progressiv holdning til vern om enkeltmenneskets verdighet. Menneskers sikkerhet i sin alminnelighet og enkeltmenneskets i særdeleshet anses både som et individuelt og felles ansvar for deltakerstatene. Menneskerettigheter og sikkerhet kan ikke ses atskilt.

- a) En spesielt utfordrende, og i mange tilfeller svært sensitiv, oppgave består i å overvåke gjennomføringen av standarder innenfor den menneskelige dimensjon. For å sikre lik behandling og større åpenhet bør OSSEs overvåking gjennomføres på en objektiv og standardisert måte.

- b) OSSE/ODIHRs arbeid med valgovervåking og -bistand er et område der OSSE har utstrakt erfaring og ekspertise, og er viden kjent. Det er viktig at OSSE styrker og videreutvikler sin markerte profil på dette feltet, slik at Organisasjonen på anmodning kan hjelpe deltakerstatene med å gjennomføre de forpliktelser de alt har påtatt seg, samt vurdere nye i tråd med de problemstillinger som måtte oppstå, eksempelvis som følge av innføring av ny teknologi.
 - c) Det bør legges særlig vekt på valgovervåkingsstandarder som bygger på konkret erfaring. Kriterier og metoder som sikrer objektivitet, innsyn og profesjonalitet, må videreutvikles, og det må benyttes en fremgangsmåte som sikrer likebehandling av deltakerstatene. Den gjeldende håndboken om valgovervåking og andre valgmekanismer og –metoder bør ajourføres med visse mellomrom og med aktiv medvirkning fra valgekspertene fra ulike valgovervåkingsorganer.
 - d) Berørte deltakerstater og ODIHR bør oppmuntres til å legge større vekt på oppfølgingen i etterkant av valg gjennom dialog og praktisk hjelp basert på samarbeid. I tillegg bør ODIHR, etter å ha samrådd seg med vedkommende stat, rapportere til Det faste råd om oppfølgingen av valg.
 - e) OSSE bør bygge videre på sitt arbeid for toleranse og ikke-diskriminering og fronte dette temaet på tvers av Organisasjonens samlede virksomhet. ODIHR og andre institusjoner bør på effektivt vis benytte seg av data og informasjon samt analysekapasitet som allerede finnes i andre internasjonale organisasjoner og forskningsinstitusjoner.
 - f) OSSE bør omorganisere den rollen som i dag fylles av de tre personlige representantene med ansvar for toleranse og ikke-diskriminering, slik at deres oppgaver på hensiktsmessig vis blir lagt inn under ODIHR.
25. Dersom det blir nedsatt en komité for den menneskelige dimensjon (se pkt. 32), vil gjennomføringsmøtet om den menneskelige dimensjon kunne avvikles i løpet av maksimalt fem dager. Gjennomføringsmøtet kan på invitasjon eventuelt legges til et annet sted enn Warszawa hvert annet år for å sikre en sterkere profilering av møtet og styrke følelsen av eierskap blant deltakerstatene.

Strukturelle tiltak

26. For å styrke effektiviteten i OSSE trengs det strukturell reform. Det er nødvendig å gjennomføre en rekke endringer knyttet til Organisasjonens profil og identitet, administrasjon og ledelse, beslutningsprosessene, driften av feltoperasjonene samt den operasjonelle kapasiteten.

Styrke OSSEs identitet og profil

- 27. Panelet mener det er viktig å sette sterkere fokus på OSSE i deltakerstatene.
- 28. Arbeidet med å utvikle OSSE fra å være en konferanse til å bli en fullt utbygd internasjonal organisasjon må nå slutføres, slik at «deltakerstater» omsider kan bli til «medlemsstater».
- 29. OSSEs anseelse som internasjonal organisasjon hemmes av at Organisasjonen ikke er et eget rettssubjekt. Den uklare statusen rammer også OSSE-personell som utstasjoneres i kriseområder, ettersom de mangler den beskyttelsen som diplomatisk anerkjennelse ville gitt dem.
- 30. På denne bakgrunn foreslår panelet følgende:
 - a) Deltakerstatene bør utarbeide klare vedtekter for OSSE, eventuelt en OSSE-pakt, der de grunnleggende målsettinger, prinsipper og forpliktelser kommer til uttrykk, samt hvordan Organisasjonens viktigste beslutningsorganer skal være organisert. Dette vil kunne bidra til å gjøre OSSE til en fullt utbygd regional organisasjon.
 - b) Det er enighet blant deltakerstatene om en konvensjon som anerkjenner OSSEs rettslige handleevne og tilkjenner Organisasjonen og dens tjenestemenn privilegier og immunitet. En slik konvensjon vil ikke innebære at OSSE-forpliktelsen politisk bindende karakter på noen måte svekkes.
 - c) Ved en tydeligere satsing på et begrenset antall prioriterte oppgaver, ved at Organisasjonens lederskap utnevnes for lengre perioder og blir bedre kjent for det alminnelige publikum, samt ved å fremme en sterkere følelse av eierskap blant de deltakende statene vil OSSE kunne markere seg sterkere i forhold til andre internasjonale organisasjoner.
 - d) For å bli mer tilgjengelig må OSSE sørge for at publikum i større grad forstår hva som foregår i Organisasjonen. Det må settes mer inn på å gjøre kjent og forklare hvilket betydelig arbeid som nedlegges av feltoperasjonene. Det bør i langt større utstrekning

enn i dag vurderes om presse eller publikum skal gis adgang til møtene i Det faste råd. En videre utdyping av samarbeidet med de frivillige organisasjonene vil også kunne bidra til å spre informasjon om OSSEs innsats for å oppnå full sikkerhet.

- e) Et langsiktig strategisk perspektiv basert på etablerte OSSE-strategier vil være hensiktsmessig med tanke på bedre planlegging og større kontinuitet samt for å hindre at prioriteringen av oppgavene endres fra år til år. En løsning kan i så måte være å gi Generalsekretæren større ansvar for å sikre samsvar og kontinuitet på tvers av OSSEs prioriteringer.
- f) Det faste råd bør ha en førende rolle når Organisasjonens politiske prioriteringer skal fastsettes og aktivitetene planlegges, i samsvar med Ministerrådets beslutninger, og også når prioriteringene og aktivitetene skal omsettes til budsjettprogrammer.

Styrke konsultasjons- og beslutningsprosessen

- 31. OSSE bør aktivt utnytte sitt potensial som et forum for likeverdig og meningsfylt politisk dialog på høyt nivå mellom deltakerstatene.
- 32. En av OSSEs forser er Organisasjonens inkluderende holdning. Dette må fremgå av all virksomhet som finner sted i konsultasjons- og beslutningsorganene. For at disse organene skal bli mer inkluderende, interaktive og åpne, slik at deltakerstatene i sterkere grad kan trekkes aktivt og effektivt med i prosessene, foreslår panelet
 - a) at det innføres en komitéstruktur bestående av tre søyler som svarer til de tradisjonelle dimensjonene: en sikkerhetskomité, en komité for den menneskelige dimensjon og en komité for den økonomiske og miljømessige dimensjon. En slik komitéstruktur, underordnet Det faste råd, vil kunne bidra til friere meningsutveksling, spisse Det faste råds agenda og i sterkere grad markere Rådet som et forum for politisk dialog og beslutningstaking.
 - b) Panelet var delt i synet på om den nye sikkerhetskomiteen ville kunne fylle Forum for sikkerhetssamarbeids faktiske oppgaver og funksjoner. Enkelte av panelets medlemmer mente Sikkerhetsforumet måtte inkorporeres i den nye sikkerhetskomiteen, mens de øvrige medlemmene var av den oppfatning at Forumet måtte beholde sin stilling som selvstendig organ og fortsette å oppfylle mandatet fra 1992, om enn med ajourført agenda. Det sistnevnte

synet ville innebære at den nye sikkerhetskomiteen ikke ville erstatte Sikkerhetsforumet, men kun ha ansvar for den ikke-militære delen av virksomheten innenfor den militærpolitiske dimensjon som Sikkerhetsforumet ikke dekker.

- 33. Panelet anbefaler videre
 - a) at eierskapet til medvirkningsprosessen utvides ved å øke antallet deltakerstater som sitter i de ulike komitéledelsene,
 - b) at OSSE kodifiserer, reviderer og ajourfører sin forretningsorden,
 - c) at OSSEs beslutninger fortsatt skal treffes på grunnlag av konsensus,
 - d) at for å unngå langtrukne debatter ved utnevnelser til høyere stillinger bør deltakerstater som stiller kandidater, ikke gis anledning til å utnytte regelen om konsensus ved ensidig å kunne blokkere konsensus,
 - e) å navngi land som blokkerer konsensus,
 - f) at det som ledd i beslutningsprosessen må gjøres mer effektiv bruk av uformelle drøftinger,
 - g) at drøftinger der kun ambassadørene er til stede, fra tid til annen legges til Wien for å oppmuntre til friere meningsutveksling i sensitive saker.
- 34. Ministerrådsmøtene har i mange år vært særskilt problematiske. Det generelle inntrykket er at møtene (også forberedelsene) preges av altfor mange rapporter og beslutninger som kunne vært håndtert av Det faste råd. Panelet foreslår
 - a) at det foretas en gjennomgang av forberedelsene til ministerrådsmøtet og av ministerrådsbeslutningenes tradisjonelle form. Ved å sammenfatte det offisielle resultatet i et omforent politisk kommuniqué kan dette bidra til at det alminnelige publikum igjen får øynene opp for denne sentrale begivenheten i OSSEs årvisse arbeidssyklus.

Avklare Formannskapetets og Generalsekretærens roller

- 35. Panelet har sett nærmere på arbeidsdelingen mellom Formannskapet og Generalsekretæren og mener det er nødvendig å få en mer presis definering av rollene for å styrke effektiviteten og gi OSSE en tydeligere identitet.
- 36. Formannskapetets rolle bør være å lede den politiske, og ikke den operasjonelle, delen av Organisasjonens virksomhet. Formannskapetets viktigste oppgaver skal utføres av Formannen personlig eller gjennom dennes personlige

- representant, og bør også i fortsettelsen bestå i å
- a) utøve det politiske lederskapet i Organisasjonen,
 - b) forberede ministerrådsmøtet,
 - c) utarbeide utkast til beslutninger og lede diskusjonene i Det faste råd,
 - d) introdusere nye politiske initiativ og forslag til politiske prioriteringer for Organisasjonen; disse skal forelegges Det faste råd,
 - e) bistå deltakerstatene med å bygge konsensus.
37. Med utgangspunkt i Ministerrådets beslutning om Generalsekretærens rolle (MC.DEC/15/04), vedtatt i Sofia, anbefaler panelet en ytterligere styrking av Generalsekretærens rolle, slik at vedkommende kan
- a) opptre som Organisasjonens ansikt utad og derigjennom formidle et bilde av OSSE og OSSEs operasjoner som langsiktige og helhetlige,
 - b) ta større del i kartleggingen av potensielle trusler mot den regionale sikkerheten og, etter å ha samrådd seg med Formannskapet, sørge for at deltakerstatene gjøres kjent med disse truslene,
 - c) ta mer aktivt del i utformingen av det operasjonelle innholdet i OSSEs prioriterte oppgaver,
 - d) ta mer aktivt del i den operasjonelle ledelsen av feltoperasjonene. Generalsekretæren bør, alt etter omstendighetene, rapportere til Det faste råd om aktiviteter i tilknytning til feltoperasjonene,
 - e) overta ledelsen av OSSEs operasjonelle engasjement i krisesituasjoner,
 - f) ta større del i planleggingen ved å legge fram forslag til langtidsmål (herunder budsjettprognoser),
 - g) ta mer aktivt del i samordningen av OSSEs virksomhet, blant annet ved å være vertskap for minst ett møte i året med lederne for OSSEs institusjoner,
 - h) være det sentrale kontaktpunkt for andre internasjonale organisasjoner og frivillige organisasjoner når det gjelder de delene av den operasjonelle virksomheten som har betydning ut over de enkelte OSSE-strukturenes og -institusjonenes mandat.
38. En styrking av Generalsekretærens stilling slik at vedkommende kan spille en mer aktiv rolle, vil innebære følgende:
- a) løpende utveksling av informasjon og tett samarbeid mellom Generalsekretæren og Formannskapet,
 - b) behov for å styrke Sekretariatet, slik at det blir bedre i stand til å bistå Generalsekretæren og Formannskapet,
 - c) større grad av sentralisering og kanalisering av eksisterende informasjon, særlig fra OSSEs institusjoner, feltoperasjoner og forskningssentra, samt bedre behandling av slik informasjon, blant annet med sikte på utveksling av erfaring og beste praksis.
39. En styrking av Generalsekretærens rolle kan medføre at det må opprettes en stilling som under- eller stedfortredende generalsekretær.
40. En styrking av rollen kan videre medføre at det må settes inn større ressurser, slik at Generalsekretæren kan gjennomføre sitt mandat mest mulig effektivt.
- Styrke feltoperasjonene*
41. Feltoperasjonene utgjør stadig en innovativ og operasjonell del av OSSEs virksomhet, og fortjener særlig oppmerksomhet. De representerer et verdifullt tilskudd og bør om mulig styrkes ytterligere.
42. Panelet foreslår følgende tiltak for å styrke effektiviteten ved feltoperasjonene:
- a) Mandatet må sikre at formålet med oppdraget er klart definert og godkjent av både OSSE og vertslandet.
 - b) Mandatet bør normalt ikke fastsettes for mer enn ett år av gangen, eventuelt med mulighet for forlengelse avhengig av de konkrete oppgavene og av utfallet av konsultasjonene med vertslandet.
 - c) For å styrke ledelsen av og tilrettelegge for jevnlig evaluering av arbeidet ved feltoperasjonene bør det fastsettes realistiske delmål for å kunne måle fremdriften og beregne mandatets varighet.
 - d) For å ansvarliggjøre og styrke den politiske kontrollen bør sendelagslederne personlig rapportere til Det faste råd minst to ganger i året. I tillegg bør de avholde jevnlig møter med uformelle diskusjonsfora, der slike finnes.
 - e) Generalsekretæren bør ha en ledende rolle når det gjelder den operasjonelle ledelsen av feltvirksomheten.
 - f) Sendelagslederne bør oversende rutine- og situasjonsrapporter til Generalsekretæren, og med kopi til Formannskapet.
 - g) Feltoperasjonene bør få mer eksperthjelp fra OSSEs institusjoner, særlig på de ulike stadiene i kapasitetsbyggende prosjekter,

blant annet i form av en mer effektiv bruk av korttidsutplassinger av OSSEs stab.

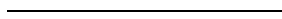
- h) Spørsmålet om tilsetting av lokalansatte bør vies særskilt oppmerksomhet, spesielt med sikte på å styrke vertslandets kompetanse og kapasitet til å håndtere saker som omfattes av OSSEs feltvirksomhet, håndtere lønnsforskjeller og oppmuntre til personalrotering.
- i) På bakgrunn av det brede spekteret av nye trusler og utfordringer og deres tverrdimensjonale karakter kan OSSE eventuelt vurdere å opprette en ny type tematiske sendelag som kan se nærmere på en konkret problemstilling i et bestemt land eller sikre ensartet praksis i en videre regional/subregional sammenheng.
- j) Panelet understreker betydningen av at sendelagslederne velges på grunnlag av klare prosedyrer der de konkurrerer på mest mulig like vilkår. Utnevnelsen bør foretas av Formannskapet i samråd med Generalsekretæren og vertslandet. For å bøte på den rådende situasjonen foreslår panelet at stillingen som leder eller nestleder for sendelagene utlyses eksternt, og at lønningene betales over OSSEs kjernebudsjett. Dette kan bidra til økt profesjonalisering av stillingene og til et større tilfang av søkere.

Styrke den operasjonelle kapasiteten

43. OSSEs sekretariat og institusjoner, spesialrepresentanter og personlige representanter bi-

drar alle til å fremme OSSEs agenda. Det hersker imidlertid en viss frustrasjon blant deltakerstatene, de ulike formannskapene medregnet, over at de eksisterende strukturene ikke er godt nok egnet til å sette deltakerstatenes politiske prioriteringer ut i livet. På denne bakgrunn foreslår panelet følgende:

- a) Deltakerstatene bør unngå en rask økning i antall strukturer i OSSE.
- b) Oppnevningen av personlige representanter og spesialrepresentanter bør gjelde for et begrenset tidsrom og konsentreres om et bestemt saksområde. OSSEs personlige representanter og spesialrepresentanter bør ikke bygge opp en egen operasjonell kapasitet, men i stedet benytte seg av den operasjonelle kapasiteten som allerede finnes i ODIHR, Sekretariatet og feltoperasjonene.
- c) Alle tilsetninger må foretas på grunnlag av profesjonalitet og ta hensyn til de ansattes kjønnsmessige og geografiske fordeling. Det bør vurderes tiltak for å sikre at Organisasjonen får beholde medarbeiderne (basert på ordinære evalueringer) lenge nok til å sikre kontinuiteten, uten at OSSE dermed blir en ren karriereorganisasjon.
- d) Panelet understreker betydningen av å ha et klart og gjennomskiktig system for bruk av frivillige bidrag utenom budsjettet.
- e) Sekretariatet bør omorganiseres, slik at det blir i stand til å håndtere politiske og operasjonelle endringer samt reformer og endringer i de operasjonelle prioriteringene.

Offentlige etater kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Kopi- og distribusjonsservice
www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefaks: 22 24 27 86

Abonnement, løssalg og pris fåes ved henvendelse til:
Akademika AS
Afdeling for offentlige publikasjoner
Postboks 84 Blindern
0314 OSLO
E-post: offpubl@akademika.no
Telefon: 22 18 81 00
Telefaks: 22 18 81 01
Grønt nummer: 800 80 960

Publikasjonen finnes på Internett:
<http://odin.dep.no/>

Omslagsbilde: Valglokale i Bishkek under presidentvalget
i Kirgisistan 10. juli 2005.
Fotograf: OSSE/Dennis Dafung

Trykk: Lobo Media AS - 4/2006

